

Pražská vysoká škola psychosociálních studií



Střídavá výchova v ČR Současný stav

Bc. Miroslava Tomášková

Pražská vysoká škola psychosociálních studií
Navazující magisterské studium-Sociální politika a sociální práce,
se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Vedoucí práce: Mgr. Eva Petráková

Praha, 2013

Prague College of Psychosocial Studies



Joint Custody in the Czech Republic Current Status

Bc. Miroslava Tomášková

Prague College of Psychosocial Studies
Master-study Social Policy and Social Work,
with a focus on communication and Applied Psychotherapy

The Diploma Thesis Work Supervisor: Mgr. Eva Petráková

Praha, 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem následující předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jsem jen uvedenou literaturu a internetové zdroje.

V Plzni dne 19.7.2013

Miroslava Tomášková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce, paní Mgr. Evě Petrákové, za přínosné rady i čas, který mi věnovala. Mé díky patří také paní PhDr. Václavě Masákové za pomoc při realizaci praktické části diplomové práce. Rovněž bych ráda poděkovala všem dotazovaným, kteří byli vstřícní a ochotní vyplnit mi můj dotazník.

Klíčová slova: Rodina, genderová identita, mateřství, otcovství, rozvod, střídavá výchova, společná péče, dítě, syndrom zavrženého rodiče, terapie, poradenství

Keywords: Family, gender identity, motherhood, fatherhood, divorce, joint custody, shared care, child, parental alienation syndrome, therapy, consulting

ANOTACE

Stěžejním tématem následující diplomové práce je střídavá výchova, jakožto varianta porozvodové úpravy péče o děti.

V teoretické části práce se autorka nejprve v obecné rovině věnuje tématu rodiny a jejímu významu v životě člověka i společnosti. Následně nastiňuje problematiku rozvodů, konkrétně příčiny rozvodů i jejich důsledky, opět v kontextu s výchovou dětí, zejména spory o děti mezi rodiči. Postupně se tak dostává k hlavnímu tématu práce - výchově dětí po rozvodu. Snaží se přiblížit důvody, které vedly ke zvýšenému zájmu o střídavou výchovu jako variantu péče o děti v posledních 10 letech a které korespondují se změnami společnosti a tím i s proměnou rodiny. Podrobněji se zabývá předpoklady pro dobře zvládnutý rozvod/rozchod rodičů dítěte/děti a následné fungování rodičovské role v zájmu dítěte. Předkládá známá kritéria pro to, aby střídavá výchova fungovala co nejlépe, a poukazuje na prožívání mateřství a otcovství po rozvodu/rozchodu rodičů dle známých studií uskutečněných s matkami a otci aplikujícími střídavou výchovu. Rovněž poukazuje na vliv vzorů ve výchově dětí, které přicházejí ze zahraničí především ze zemí Skandinávie, kde mají se střídavou výchovou bohatší a dlouholeté zkušenosti. Autorka poukazuje i na možnosti poradenské činnosti například formou rodinné terapie.

V empirické části práce se autorka snaží dotazníkovým šetřením zjistit názory a postoje odborníků z řad psychologů, kteří pracují s dětmi a rodinami v rámci poradenské činnosti, k otázce vhodnosti střídavé výchovy jako varianty porozvodové péče o děti. Předkládá hypotézy, kterými se snaží rozklíčovat situaci v názorové různorodosti mezi odborníky.

ABSTRACT

The main topic of the thesis is the joint custody as an alternative to post-divorce modification of child care.

In the theoretical part of the thesis, the author first deals with the general theme of family and its importance in human life and society. Subsequently outlines the issues of divorces, specifically cause of divorces and its consequences, again in the context of raising children, especially the disputes over children between parents. The author gradually gets to the main theme of the thesis - raising children after divorce. It attempts to elucidate the reasons which have led to increased interest in joint custody as alternative care for children in the last 10 years and which correspond to changes in society and also in the family. More specifically deals with the conditions for well managed divorce / separation of parents of the child / children and subsequent functioning of the parental role in the child's interest. Submitted known criteria to make joint custody work best and highlights the experience of motherhood and fatherhood after divorce / separation of parents by well-known studies conducted with mothers and fathers, who are applying the joint custody. It also highlights the influence of examples in the education of children, who come from abroad, especially from Scandinavia, where they have richer and years of experience with joint custody. The author points out the possibility of consulting activities for example in the form of family therapy.

In the empirical part of the thesis the author tries questionnaire survey to ascertain the views and attitudes of professionals from psychologists, who work with children and families in the consulting business, to the question of the suitability of joint custody as an alternative of post-divorce child care. It presents the hypothesis, which is trying to decipher the situation in the diversity of opinion among experts.

OBSAH

TORETICKÁ ČÁST:

Úvod	1
1 Vývoj rodiny a její funkce pro jednotlivce i společnost	3
1.1 Cyklus rodiny, cesta životem	3
1.2 Rodina jako stabilizující prvek v historických souvislostech	4
1.2.1 Křesťanské pojetí rodiny	5
1.2.2 Moderní rodina	5
1.2.3 Krize rodiny, postmoderní rodina	6
1.3 Genderová identita	7
1.3.1 Být ženou, být mužem	7
1.3.2 Role ženy a muže v rodině	8
1.4 Poradny a rodinná terapie v ČR	9
1.4.1 Přístupy v rodinné terapii v ČR	10
2 Rozvodovost v ČR	11
2.1 Rozvod a jeho fáze	11
2.2 Vývoj rozvodovosti posledních 10 let	13
2.3 Nejčastější příčiny rozvodů	15
2.4 Konflikty během rozvodů, spory o děti, Syndrom zavrženého rodiče ...	16
3 Otcovství a mateřství po rozpadu rodiny se zaměřením na střídavou výchovu	19
3.1 Rozchod a mateřství	19
3.2 Rozchod a otcovství	20
3.2.1 Repertoár otce jako živitele	21
3.2.2 Repertoár otce jako pečovatele	22
3.2.3 Repertoár blízkosti	23
3.2.4 Repertoár otce jako vychovatele	24
3.2.5 Repertoár otce jako učitele	25
4 Důležitá životní období dítěte ve vztahu k rozpadu rodiny	26
4.1 Vývojová období dítěte a jeho potřeby	26
4.2 Prožívání rozchodu rodičů dítětem (i rodiči) v jednotlivých obdobích ...	28
4.3 Reakce dětí na rozvod podle PhDr. Kalhotkové	28
5 Možnosti před a porozvodové péče o děti v ČR, zvláště střídavá výchova	30
5.1 Kritéria pro rozhodování soudu o svěřením dítěte do péče	30
5.2 Výlučná péče jednoho rodiče a úprava styku s druhým rodičem	30
5.3 Společná a střídavá péče	31
5.3.1 Společná péče	31
5.3.2 Střídavá výchova	32
5.4 Střídavá výchova v zahraničí	36

EMPIRICKÁ ČÁST:

6 Cíl výzkumu	39
7 Metodologie poznání	40
7.1 Volba typu výzkumu	40
7.2 Výzkumná metoda a strategie sběru dat	41
7.3 Způsob zpracování a analýza dat	42
8 Etika výzkumu	44
9 Vyhodnocení jednotlivých otázek dotazníku	45
9.1 Otázka č.1	45
9.2 Otázka č.2	46
9.2.1 Kriterium 1	46
9.2.2 Kriterium 2	47
9.2.3 Kriterium 3	48
9.2.4 Kriterium 4	49
9.2.5 Kriterium 5	50
9.2.5 Kriterium 6	51
9.2.7 Kriterium 7	52
9.2.8 Kriterium 8	53
9.2.9 Kriterium 9	54
9.2.10 Kriterium 10	55
9.2.11 Kriterium 11	56
9.2.12 Kriterium 12	57
9.2.13 Kriterium 13	58
9.3 Otázka č.3	60
9.4 Otázka č.4	63
9.5 Otázka č.5	64
9.5.1 Kriterium 1	64
9.5.2 Kriterium 2	65
9.5.3 Kriterium 3	66
9.5.4 Kriterium 4	67
9.5.5 Kriterium 5	68
9.5.6 Kriterium 6	69
9.6 Otázka č.6	71
9.7 Otázka č.7	73
9.8 Otázka č.8	74
9.8.1 Batolecí věk	74
9.8.2 Předškolní věk	75
9.8.3 Mladší školní věk	76
9.8.4 Starší školní věk	77
9.9 Otázka č.9	78
9.10 Otázka č.10	79
9.10.1 Doporučení 1	79
9.10.2 Doporučení 2	80
9.10.3 Doporučení 3	81
9.10.4 Doporučení 4	82
9.10.5 Doporučení 5	83

9.10.6 Doporučení 6	84
9.11 Otázka č.11	85
9.12 Otázka č.12	86
9.13 Otázka č.13	87
9.14 Otázka č.14	88
9.14.1 Kriterium 1	88
9.14.2 Kriterium 2	89
9.14.3 Kriterium 3	90
9.14.4 Kriterium 4	91
9.14.5 Kriterium 5	92
9.14.6 Kriterium 6	93
9.15 Otázka č.15	94
Diskuse	95
Závěr	97
Seznam literatury a internetových zdrojů	
Přílohy	

Seznam Literatury a internetových zdrojů

Seznam literatury:

BAKALÁŘ, Eduard. *Průvodce otcovstvím aneb bez otce se nadá (dobře) žít*. Praha: Vyšehrad, 2002

BAKALÁŘ, Eduard. *Rozvodová tematika a moderní psychologie*. Praha: Karolinum, 2006

BOURDIEU, Pierre. *Nadvláda mužů*. Praha: Karolinum, 2000

BŘICHÁČEK, Václav. *Úvod do psychologického škálování*. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy, 1978

DUDOVÁ, Radka. *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. Praha: sociologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-7330-136-1

DUDOVÁ, Radka a Šárka HASTRMANOVÁ. *Sociologické studie*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-124-8

EVERETT, Craig. a Sandra V. EVERETTOVÁ. *Zdravý rozvod*. Praha: Talpress, 2000. ISBN 80-7197-169-3

FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha: Portál, 2010

FISCHER, Seymour a Rhoda L. FISCHER. *What We Really Know About Child. Rearing*. Northvale, N. J: Jason Aronson, 1986

GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2390-7

HART, Craig. *Doing a Literature Search: A Comprehensive Guide for the Social. Sciences*. London: Sage, 2001

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004

HENDL, Jan. *Přehled statistických metod*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0200-4

HOLUB, Milan, NOVÁ, Hana, PTÁČEK, Lubomír a Jana SLADKÁ-HYKLOVÁ. *Zákon o rodině*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-96-7

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rozvod a paragrafy*. Praha: Computer Press, 2001

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině a registrovaném partnerství*. Praha: C. H. Beck, 1998. ISBN 978-80-7400-061-4

KEITH, F. Punch. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008

- KLIMEŠ, Jeroným. *Partneři a rozchody*. Praha: Portál, 2005
- KRATOCHVÍL, Stanislav. *Manželská terapie*. Hradec Králové: Mach, 1992
- MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Krizové situace očima dítěte*. Praha: Grada, 2002
- MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999
- MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Přestali jste být manželi, ale zůstáváte rodiči*. Praha: Portál, 1994
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-504-2
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-498-X
- MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 2003. ISBN 80-86429-19-9
- MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 2008. ISBN 978-80-86429-87-8
- MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Praha: Slon, 2002
- NOVÁK, Tomáš a Bohumila PRŮCHOVÁ. *Předrozvodové a rozvodové poradenství*. Praha: Grada, 2007
- PIAGET, Jean. a Bärbel INHELDEROVÁ. *Psychologie dítěte*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-263-8
- POUPĚTOVÁ, Šárka. *Netrapte se po rozvodu*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2046-3
- ŘEZANKOVÁ, Hana. *Analýza dat z dotazníkových šetření*. Praha: Professional Publishing, 2010
- SNITOW, Ann. *Motherhood: Reclaiming the Demon Texts*. Ms: The World of Women, 1991
- ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0
- WARSHAK, Richard A. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha: Portál, 1996

Seznam internetových zdrojů:

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Rozvodovost [online] 2013 [cit. 2013-04-06].

Dostupné z <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>

FÓRUM 50%. Střídavá péče-situace v ČR [online] 2013 cit. 2013-15-06].

Dostupné z <http://padesatprocent.cz/cz/zpravodajství/stridava-pece-situace-v-cr>

IUSTIN. Počet dětí svěřených do střídavé péče rodičů. Statistiky [online], 2011 [cit. 2011-20-07]

Dostupné z [Statistiky http://obarodice.blog.cz/1108/pocet-deti-sverenych-do-stridave-nebo-spolecne-pece-rodicu-2005-2010](http://obarodice.blog.cz/1108/pocet-deti-sverenych-do-stridave-nebo-spolecne-pece-rodicu-2005-2010)

JEDEN DOMOV. Pravda o střídavé péči v EU 5.díl [online] 2011 [cit. 2011-31-08].

Dostupné z

<http://www.jedendomov.cz/stridava-pece-ve-svete/168-pravda-o-stridave-peci-v-eu-5>

JEDEN DOMOV. Studie a výzkumy [online] 2013 [cit. 2013-16-06].

Dostupné z <http://www.cz/studie-a-vyzkumy/152>

KLIMEŠ, Jeroným. Střídavá výchova a styk s dítětem po rozchodu, 2009 [online].

Dostupné z <http://www.klimes.us>

PAVLOVÁ, L. Dítě jako zbraň. In: Mladá fronta dnes [online], 2008 [cit.2008-15-04].

Dostupné z <http://www.mpsv.cz/cs/5295>

TYL, J. Empirická studie o střídavé výchově [online] 2007 [cit. 2007-05-04].

Dostupné z <http://www.iustin.cz/art.asp?art=285>

TURNOVSKÁ, E. Rodičovské konflikty-Čí je dítě [online] 2011 [cit. 2011-14-08].

Dostupné z [http:// www.cijedite.cz/?nav=temata/archiv/rodivovske-konflikty.htm](http://www.cijedite.cz/?nav=temata/archiv/rodivovske-konflikty.htm)

VODIČKA, Jiří. Střídavá výchova v Evropě [online] 2008 [cit. 2008-13-04].

Dostupné z <http://www.asociaceneuplnychrodin.cz/stridava-vychova-v-evropě%20>

VOKURKOVÁ, Iva. Střídavá péče o děti: Budou ji soudy muset nařizovat? Praha: článek v časopisu Týden [online] 2011 [cit. 2011-21-02]. Dostupné z [http:// www.tyden.cz](http://www.tyden.cz)

VOREL, Roman. Norský zákon o dítěti a rozchod rodičů. In: iustin.cz [online], 2013 [cit. 2013-16-06].

Dostupné z <http://www.asociaceneuplnychrodin.cz/norsk-zakon-o-ditěti-a-rozchod-rodiců>

Přílohy

Seznam příloh: Příloha č. 1 – Pilotní dotazník

Příloha č. 2 - Konečná verze dotazníku

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autorky: Bc. Miroslava Tomášková
Studijní program: Sociální politika, sociální práce
Studijní obor: Sociální práce se zaměřením na komunikaci
a aplikovanou psychoterapii
Název práce: Střídavá výchova v ČR, současný stav

Počet stran (bez příloh): 98

Celkový počet stran příloh: 5

Počet titulů české literatury a pramenů: 31

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 3

Počet internetových odkazů: 12

Vedoucí práce: Mgr. Eva Petráková

Rok dokončení práce: 2013

ÚVOD

V následující diplomové práci, je ústředním tématem střídavá výchova v ČR a její současný stav.

V teoretické části práce toto téma autorka zasadila do širších souvislostí, ve vztahu ke změnám, kterými prochází dnešní společnost a které mají dopad na rodinu i jednotlivce v ní žijícího. V práci jsou uvedeny základní funkce rodiny v proměnách času, význam rodiny pro identitu člověka a problematičnost stávajících křehkých vazeb, které mladí lidé v rodině v současné době mají. Dále se v práci autorka zabývá rozvody, jejich příčinami a nárůstem jejich počtu v posledních letech. Samostatnou kapitolu tvoří dopady rozvodů na rodiče, jejich vyrovnávání se s nimi a rovněž dopady rozvodů na jejich děti. S pomocí již uskutečněných výzkumů, které byly udělány sociologickým ústavem AV ČR, autorka práce názorně uvádí postoje dnešních žen – matek a mužů – otců k otázce výchovy svých dětí i chápání jejich vlastní genderové role v rodině.

Varianta střídavé výchovy v péči o děti po rozchodu rodičů je v posledních 10 letech velmi propagována a došlo i k řadě právních úprav, které přinesly ve svém důsledku zvýšení zájmu veřejnosti o střídavou výchovu a navýšení počtu dětí v ní žijících. Pracovníci poradenských služeb v oblasti sociální práce i psychoterapie se tak s ní mohou s největší pravděpodobností v budoucnu stále častěji setkávat. V práci je o této problematice pojednáno z pohledu různých autorů, kteří se již ve svých knihách střídavou výchovou a rovněž rozvody a možnostmi porozvodové péče o děti zabývali. Autorka práci uvádí co největší počet názorů těchto odborníků, které se ale mnohdy různí. Dokládá tím nejednoznačný postoj, který v ČR k otázce střídavé výchovy panuje. Práce čerpá především z našich autorů, ale pro srovnání uvádí autorka práce v závěrečné kapitole i zkušenosti se střídavou výchovou ze zahraničí a její oblibu a procentuelní zastoupení v péči o děti v tamních podmínkách.

Při volbě tématu autorka práce vycházela z vlastní zkušenosti získané tím, že pracuje s dětmi z rozvrácených rodin, v rozvodovém řízení, kde často rodiče, zejména otcové, variantu střídavé výchovy zvažují. Ta se pak často stává předmětem ještě větších sporů mezi rodiči, při přežívající představě, že dítě by po rozchodu mělo zůstat výlučně s matkou. V dané situaci samozřejmě nejvíc trpí především děti. O těchto konfliktech pojednává samostatná kapitola práce, kde autorka podrobně popisuje různé situace, ke kterým v takovýchto sporech může dojít.

Tím se poradenství v současné době může jevit jako vhodný způsob řešení krizí, kterými tito lidé procházejí. Je též zmíněna problematika nově vznikajících smíšených rodin, kde se nároky na všechny zúčastněné ještě zvyšují. Jako vše, co je nové jsou i následující údaje vztažené k současné době a situace se může v době blízké změnit.

Snažení otců k tomuto vývoji směřuje a možná je přirozeným vývojem korespondujícím s proměnou rodiny a hodnot dnešních lidí i životní úrovní, ve které se český rodič nachází. Otcové vyvinuli v posledních letech nemalé úsilí, aby došlo ke změně přežívajícího kultu mateřství. Založily vlastní sociální sítě, kde sdílejí své strasti i úspěchy s touto formou výchovy svých dětí. Soudy jim stále častěji dávají za pravdu, o čemž svědčí každoroční nárůst počtu dětí svěřených do střídavé výchovy. Autorka v práci uvádí tyto statistiky a srovnává situaci se zahraničím.

K tomu, jak se k dané problematice staví odborná veřejnost, autorka v empirické části práce využila dotazníkové šetření, určené psychologům z pedagogicko-psychologických poraden. Uvedeným výzkumným šetřením autorka zjišťovala, jaké mají názory a postoje k základním otázkám na vhodnost střídavé výchovy jako varianty úpravy výchovy dětí po rozchodu rodičů. Získané výsledky pak autorka stručně shrnula a na závěr je kriticky zhodnotila.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vývoj rodiny a její funkce pro jednotlivce i společnost

1.1 Cyklus rodiny, cesta životem

Rodinní terapeuti mluví v souvislosti s vývojem rodin o tzv. cyklu rodinného života, často se též používá metafora cesta životem (GJURIČOVÁ a KUBIČKA, 2009).

Cesta životem znamená každodenní změny, nesnáze, milníky, které člověk s větším či menším úspěchem překonává a tím se vlastně vyvíjí, zraje. Člověk nežije izolovaně, ale ve společenství lidí, které ho ovlivňuje, formuje. A společenské změny sebou přináší i změny pravidel a ty zas změnu chování lidí. Důležité předěly v životě člověka jsou často spojeny s rituály. Takovým rituálem je například křest dítěte, maturita, svatba apod. Člověk vnímá svůj život v souvislostech s vývojem vlastní rodiny i srovnáním s generacemi před námi a po nás. Zde může zřetelně pozorovat změny, ke kterým dochází.

Cyklem rodiny jsou myšleny změny, kterými každá rodina na své cestě prochází. Tyto změny probíhají neustále, jsou přirozenou součástí vývoje rodiny spojené s procesy učení dětí od svých rodičů a rodičů od svých dětí. Stále se rodí nové děti, ty dospívají, odcházejí z rodiny a osamostatňují se, zakládají další rodiny, někdy se rozvádí, někdo umírá a tak dále. Každé přechodové období je úskalím, jakousi krizí, kterou je nutno překonat a tím se posunout na životní cestě dál. Základním úkolem, který člověk řeší je volba životního partnera, která sama o sobě je skloubením představ daného jedince a jeho osobní životní historie ovlivněné vztahem se svými rodiči a sourozenci (GJURIČOVÁ a KUBIČKA, 2009).

V dnešní době převládá jako důvod vstupu do manželství citové uspokojení spojené s představou lásky, často spíše zaměňovanou za stav zamilovanosti. Oproti tomu v dřívějších dobách bylo manželství smluvním stavem, založeným na racionalitě a v duchu materiálních hodnot a tím především finančního zabezpečení rodiny. Největší hodnotou, kterou dnes rodina dětem dává je vzdělání. Došlo tak k proměně funkce rodiny i jejího strukturálního uspořádání. Rodina již není stabilní jednotkou tvořenou mužem, ženou a jejich dětmi. Role mužů a žen v rodině se značně proměnily. Toto vede k jakémusi setření genderově přejatých rozdílů mezi muži a ženami v zájmu rovnoprávnosti jejich postavení. V konečném důsledku to má vliv i na porozvodovou úpravu výchovy dětí, která doznala v kontextu s těmito změnami také velkých změn. I když došlo k takovéto proměně, podmíněné feministickým hnutím i měnicí se životní úrovní, stále převládají u mladých lidí očekávání, která jakoby nekorespondovala s dobou (MATOUŠEK, 2003).

MATOUŠEK (2003) uvádí výčet jednotlivých očekávání, které formulovali manželé Kratochvílovi a která mají vystihnout očekávání dnešních mladých lidí před vstupem do manželství takto:

Očekávání ženy jsou:

1. Posedět a popovídat – muž bude ženě naslouchat jejím starostem.
2. Duševní porozumění – žena bude smět sdílet s mužem i své niterné pocity bez obav, že budou zlehčovány, nebo ironizovány. Bude se smět svěřit s pěknými zážitky i s omyly,

nebo dokonce bude smět vést s mužem „byťostný rozhovor“ týkající se hodnot a zásadních názorů na život.

3. Vycítit co žena potřebuje – žena si přeje, aby muž vycítil, co potřebuje a spontánně na její potřeby reagoval, rovněž žena chce, aby muž oceňoval co pro něj a pro rodinu žena dělá, včetně sexu.
4. Vyjadřovat lásku celým svým životem – žena očekává trvalé důkazy toho, že je milována (MATOUŠEK, 2003)

Oproti tomu očekávání muže jsou:

1. Uvařeno, uklizeno – muž očekává, že domácnost bude v dobrém stavu a žena mu vytvoří příjemný domov, ve kterém budou uspokojovány jeho základní potřeby.
2. Neobtěžovat s problémy – muž očekává, že provoz rodiny bude běžet pod vedením ženy, případně s účastí dětí a že on bude jen minimálně obtěžován s jejich těžkostmi.
3. Sex kdykoliv se mi zachce – muž se cítí být pánem v sexuální oblasti, nepočítá s vyladováním ženy a s odmítnutím.
4. Obdiv stále – muž čeká, že jej bude žena stále obdivovat za jeho výkony v zaměstnání i za to, co udělal pro rodinu (MATOUŠEK, 2003).

Je zjevné, že tato očekávání v sobě nesou konfliktogenní potenciál, neboť jsou v značném rozporu se současnou životní realitou, a tak mohou v konečném důsledku leckteré manželství zničit (MATOUŠEK, 2003)

1.2 Rodina jako stabilizující prvek v historických souvislostech

Rodina byla a stále je považována za základní stavební prvek společnosti. Je chápána, jako jakási kotva v životě člověka. Místo, kde nalézá své útočiště, dostává se mu ochrany a podpory. Sociolog Možný se zabývá 2 velkými teoriemi rodiny. První je teorie pojetá strukturálně a funkcionalisticky, tedy zkoumá rodinu z pohledu uspořádání a funkce stabilizujícího prostředí pro reprodukci a výchovu dětí. Její další funkcí je ochrana pro své členy a stálé vyrovnávání změn, které se ve společnosti dějí. Rodina měla centrální postavení ve společnosti. Byla považována za zárukou jistoty proti proudu změn. Chránila tak vlastně i celý společenský systém před chaosem a zhroutilím. Toto přesvědčení vládlo v sociologii po celé devatenácté století a až do poloviny století dvacátého. „*Prostorem svobody a rovnosti byl pouze prostor veřejný, kdežto rodina byla považována za jakýsi prototyp hierarchie a pevné uspořádanosti*“ (MOŽNÝ, 2008, s.16).

Přesvědčení o stabilizační funkci rodiny jako podstaty pro stabilitu celého sociálního systému vedlo k tlaku, který měl přimět každého člověka, aby se choval řádně ve svém rodinném systému a poslušně dodržoval společností daná pravidla. Varování bylo, že jakmile toto lidé přestanou plnit, ztrácí v konečném důsledku společnost svoji sílu (MOŽNÝ, 2008).

Postupem doby se definovali další teorie. Zejména druhá velká teorie rodiny formulovaná Viliamem J. Goodem. Je to pojetí na základě historických a antropologických srovnávacích bádání. Nakonec ale došlo v sociologii k rozpadu jednodílného pohledu na rodinu. „*Jako neexistuje jednotná sociologická teorie rodiny, neexistuje ani jednotná „rodina*“ (MOŽNÝ, 2008, s. 65).

1.2.1 Křesťanské pojetí rodiny

Původní křesťanské pojetí považovalo rodinu za instituci, která je nezrušitelná. Sloužila k reprodukci, výchově dětí a péči o další členy široké rodiny. Mohl v ní probíhat legitimně sex. Děti byl obvykle velký počet. Rodina jednou založená byla doživotní v duchu víry: Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj. Hlavou rodiny a zásadní autoritou byl otec (MOŽNÝ, 2008).

1.2.2 Moderní rodina

Základním znakem moderní rodiny se stalo soužití v páru, který má alespoň jedno společné dítě, označované za nukleární rodinu. Funkcí rodiny se stalo hlavně citové uspokojení. Oproti tomu domácnost může tvořit pár, nebo i více lidí, kteří žijí společně, ale nepojí je pokrevní svazek. Význam rodiny, přes všechny další změny, zůstává již po celá desetiletí především v podobě důležité ekonomické instituce. V ostatních znacích se od 50. let 20. století rodina podstatně změnila. Role v rodině se zásadně proměnily od tradičních rolí – muž živitel, autorita, žena v domácnosti, pečující o děti až po role dvoukariérového manželství a slabé autority rodičů pro děti. Je velký nárůst rozvodovosti, které dokládá rčení Konstantina Safiliose-Rotschilda (1977) „*Láska by se mohla slučovat s manželstvím, pokud bychom byli ochotni přijmout fakt, že v životě lidí bude více než jedna láska a víc než jedno manželství*“ (cit. dle MOŽNÉHO, 2008, s. 229).

Nukleární rodina je velmi křehká, nemá předem dané normy ani jistotu sociální kontroly dříve danou vírou. Naplňuje také jiné funkce pro jednotlivce než v minulosti. Stala se především místem, kde si člověk buduje a ověřuje svoji osobní identitu na základě citových vztahů mezi jejími členy. Zvyšování důrazu na individuální a osobní zájmy každého z partnerů přináší velkou nestabilitu partnerských vztahů. Velký důraz je kladen na prostor k seberealizaci namísto pouhého „zajišťování dětí“. Láska v manželství je žádoucí, téměř „povinná“ a jakmile partneři necítí na této úrovni naplnění, mohou se rozejít. Svoboda individua, možnost jeho svobodné volby, se stala vyšší hodnotou než stabilita. Člověk má možnost volby buď vydržet v manželství i bez lásky, nebo z rodiny odejít. Láska se stává bolestnější než kdy dříve. Časté jsou nesezdané rodiny, kdy mladí lidé upřednostňují partnerství před manželstvím. Partnerská láska se dostala do centra pozornosti, má jakousi referenční hodnotu o osobní identitě a seberealizaci každého v páru. Partneři objevují sami sebe skrze toho druhého.

Důsledkem rozvodů pak vznikají nové rodinné formy – neúplné rodiny, rodiny složené z partnerů přivádějících si děti z minulých vztahů a další. Vzrůst podílu neúplných rodin je trendem celoevropským a vystihuje tendenci k individualizaci životní dráhy dnešních mladých lidí. S přibývajícím věkem, nejvíce pak od 70 let a více, jsou časté osaměle žijící vdovy. S měnící se funkcí rodiny přibývá tzv. seriální monogamie, tedy několik po sobě následujících monogamických soužití za život, z toho některá mohou mít i status manželství, ze všech mohou být i děti (DUDOVA, 2008).

Manželství má ale stále u mladých lidí v ČR vysoký sociální status a stále většina těchto mladých ho považuje za nejsprávnější formu rodiny (MOŽNÝ, 2008).

Individualizace pro člověka neznamená, že odmítá žít ve vztazích, chce mít ale možnost volitelnosti a zrušitelnosti takovýchto vazeb. Zároveň si mladí lidé přejí mít více vazeb, než

jednu jedinou, která by zcela určovala jejich život. Sociální vazby se tedy mnohonásobují, i když každá je sama o sobě slabší (DUDOVÁ, 2008).

Ačkoliv výše uvedené změny a krize, ve které se rodina ocitá, působí neutěšeně, dle známých průzkumů stále při výběru partnera převažují hodnoty, které by se daly označit tradičními. Nejvyšší hodnotou pro hledání životního partnera u obou pohlaví je dobrý vztah k dětem, smysl pro rodinný život, zodpovědnost, poctivost, dobré vychování a tolerantnost (MOŽNÝ, 2008).

1.2.3 Krize rodiny, postmoderní rodina

Naše životy byly v minulosti ovlivňovány společenskými podmínkami a ne toliko svobodným rozhodnutím. Tyto podmínky se ale v posledním století značně proměnily. Změnilo se očekávání, v jakém věku se žena provdá, či muž ožení, kolik bude mít dětí, kdy se děti osamostatní apod. Také rozvod se stal v 21. století běžnou záležitostí.

Na svobodné matky, nebo rozvedené ženy se již nikdo nedívá jako na něco nezvyklého. Přibývá tzv. singles lidí, to je mužů a žen, kteří žijí samostatně a orientují se na uskutečňování vlastního životního programu. Jako nové se objevují rodiny homosexuálních partnerů, rodiny sociálně utvořené adopcí, náhradní rodinnou péčí apod. (DUDOVÁ, 2008).

Vlivem feminizace již ženy nezaujmají pouze tradiční roli v rodině, která je spojená výhradně s péčí o děti a domov, ale budují si pracovní kariéru, cestují, finančně se podílejí na chodu domácnosti a v konečném důsledku jsou to ony, které jsou častějšími navrhovatelkami rozvodu manželství. Je to dáno i tím, že osobní pohoda žen je více než u mužů spojená s emocionálním zázemím v manželství (DUDOVÁ, 2008).

Často se v souvislosti s uvedenými změnami mluví o tzv. krizi rodiny a rozpadu tradičních rodinných hodnot. Sociologové toto označují za transformaci evropských společností k individualizaci (MOŽNÝ, 2008).

Mluví se o tzv. postmoderní rodině, která se vyznačuje dle znaků, které poprvé uvedl Edward Shortee (1975) takto:

1. *Hodnotová diskontinuita mezi rodiči a dětmi, plynoucí z větší hodnotové závislosti dětí na masmédiích nežli na rodičích.*
2. *Nestabilita v párovém životě, jež se odráží ve vzestupu rozvodovosti a nesezdaného soužití.*
3. *Systematická demolice konceptu "rodinného hnízda" nukleární rodiny v nové liberalizaci žen (cit. dle MOŽNÉHO, 2008, s. 236).*

V pozadí vztahových problémů manželských dvojic pak bývá často téma přetíženosti ženy dvojrolí a také vzájemné nedocení mezi manžely. České ženy dnes pracují na plné úvazky a k tomu ještě zajišťují chod domácnosti a péči o děti. Od mužů proto žádají porozumění a ocenění, což může být pro muže obtížně naplnitelné (DUDOVÁ, 2008).

Samostatnou kapitolou by mohl být problém osaměle žijících matek. Zde ještě více dopadá situace především na dítě/případně děti, kterým logicky chybí mužský vzor a to jak dívkám, tak chlapcům. Ženy v takovéto tíživé životní situaci hledají podporu od svého sociálního

okolí. Těžce nesou odmítavý postoj mužů k finančním potřebám, nebylo li dítě z jejich strany chtěné a matky si jej přesto nechali (DUDOVÁ, 2008).

Pro snazší orientaci a názornou ilustraci rozdílů mezi tradiční, moderní a postmoderní rodinou, je uvedena tabulka se základními charakteristikami. Z tabulky je patrné, jak se proměnila úloha rodiny i hodnotové směřování jejich členů. Konečným důsledkem těchto změn jsou zasaženy děti, které si do života přináší zcela jiné poselství, než tomu bylo ve stoletích minulých. Řetězec změn tak pokračuje dál. (MOŽNÝ, 2008, s. 23).

Tab. č.1 Rozdíly v chápání rodiny

	Tradiční	Moderní	Postmoderní
Struktura	široká, vícegenerační	nukleární, manželská	variabilní, individualizovaná
Základní kapitál	ekonomický	ekonomický, sociální, kulturní	sociální, KULTURNÍ
Legitimizace	sex, děti	děti	NELEGITIMIZUJE
Role	komplementární, hierarchizované	segregované, komplementární	individualizované
Funkce	univerzální	pečovatelské, statusotvorné, citové	CITOVÉ
Autorita	otec	otec - matka, funkčně segregované	individualizovaná, slabá
Reprezentace diskursu	náboženská, církevní	občanská	masmediální
Mezigenerační přenos	patrilinéární, autoritativní	demokratický, smíšený	slabý

1.3 Genderová identita v rodině

V této kapitole se autorka práce zabývá základními otázkami ženské a mužské role v rodině tak, jak jsou tradičně přebírány i jak se mění v průběhu let a díky změnám společnosti.

Jedná se o základní otázky po významu být ženou a být mužem. Změny těchto rolí v současné rodině s sebou přináší i změny v přístupu k výchově dětí ze strany žen i mužů. Rovněž během rozvodového řízení nelze genderovou roli opominout. Upozornil na ni na základě svého výzkumu WARSHAK(1996), který došel k závěru, že „*Děti ve výhradní péči rodiče stejného pohlaví - tedy chlapci v péči otců a dívky v péči matek - byly přizpůsobeny lépe než děti ve výhradní péči rodiče opačného pohlaví*“ (WARSHAK, 1996, s. 117). Uvedený autor ale rovněž zdůraznil, že to neznamena zevšeobecnění a vytvoření jakéhosi kultu přidělování dětí do péče v závislosti na shodnosti pohlaví rodiče a dítěte. Vliv uvedeného však nelze opominout, i když je třeba vždy individuální zvažování a citlivý přístup.

1.3.1 Být ženou, být mužem

Teoretička Nancy Chodorowová vysvětluje vývoj genderové identity na podkladě jevu označovaného jako „asymetrické rodičovství“. Vychází z toho, že jak malé dívky, tak chlapci jsou primárně vychováváni ženami – matkami a tak si nejprve budují vztah k ženě. Dívky

ženský vzor mohou přijmout, s ženou se identifikovat. Chlapci to mají složitější a v zájmu vybudování své mužské identity jsou nuceni ženský vzor odmítnout. Tato lidská identita, pojem, který nahrazuje pojem osobnost, vyjadřuje soubor osobních rysů člověka, který je dynamický, tedy mění se v proměnlivosti lidských vztahů a proměnlivosti situací. Tato identita se tvoří od prvních okamžiků života, nemůžeme zkrátka být bezgenderová (GJURIČOVÁ a KUBIČKA, 2009).

Dívky podstupují cestu za dosažením stát se ženou skrze umění stát se objektem mužské touhy, což je ale v rozporu s potřebou stát se subjektem. Je tím ohrožen pocit osobní moci ženy. Pro utvoření osobní identity jsou důležité tedy jednak zkušenosti, které dítě získává v rodině od otce a od matky a následně zkušenosti z partnerských vztahů a jejich úspěšnosti v dospělém životě (GJURIČOVÁ a KUBIČKA, 2009).

Dobrý vztah s otcem je pro dívky základ pro budování perspektivních vztahů s muži v dospělém věku a zejména je nutný pro sebedůvěru dospívající dívky. U chlapců je otec nutný pro převzetí mužské identity a svébytnosti, tedy nezávislosti na matce (WARSHAK, 1996).

Proto je rozvod velmi zátěžovou zkušeností pro dospívající děti, ať již chlapce či dívky. Je ohrožena jejich sebeúcta, která se pojí s pocitem, jak naplňují svoji mužskou nebo ženskou roli. Chlapci, kteří ztratili rozvodem otce jako mužský vzor, obtížněji tuto mužskou identitu hledají, mohou být nejistí a více závislí na matce. Dívky, které ztratí otce, přijdou o možnost potvrzení své ženskosti skrze uznání, obdiv a péči otce. Dívky, které rozvodem ztratí matku, zase zažívají dezintegraci své ženské role, v péči otce hůře prospívají, bývají taktéž úzkostnější a nejisté. Obecně jsou děti z rozvedených rodin více ohrožené budováním intimních vztahů v dospělém věku. To totiž vyžaduje důvěru a sebejistotu, aby se člověk mohl otevřít a skutečně vstoupit do intimního vztahu s partnerem opačného pohlaví, ale tato sebedůvěra a jistota bývá rozvodem nejvíce narušena (WARSHAK, 1996).

1.3.2 Role ženy a muže v rodině

Genderová identita se pojí s kulturními i sociálními závazky. Znamená to, že plno úkolů musí žena i muž plnit i proti své vůli, nebo naopak mnoho věcí nemůžou udělat. Tento pocit genderové identity je zároveň potvrzován vlivnými proměnnými, jakými jsou například média, reklama, vzdělání apod. Někdy se mohou dostat i do kolize, pokud chce jedinec udělat něco proti těmto očekáváním. Něco jiného se očekává od muže a něco jiného od ženy. Role v rodině se stávají součástí naší identity. Dle stávajících sociologických průzkumů stále, navzdory změnám ve společnosti, převažuje "genderový konzervatismus". To znamená lpění na tradičních genderových rolích žen a mužů. 70% Čechů se domnívá, že muž by měl být živitel rodiny a 50% lidí by jen jemu ponechala budování kariéry. Až 80% lidí se domnívá, že vařit by měla hlavně žena, až 90% samotných žen odpovídá, že to ony mají zajistit harmonickou rodinu a sladit pracovní a rodinné povinnosti. Úspěšný muž má především dosáhnout postavení v zaměstnání. Z logiky věci tedy vyplývá, že nutně musí docházet k rozporům mezi očekáváním společnosti, novým názorům a postojům přicházejícím z ciziny i hodnotovému nastavení dnešního mladého člověka (GJURIČOVÁ a KUBIČKA, 2009).

Názory na genderové uspořádání otevírají otázky po tom: „*Kdo jsem jako žena či jako muž a co to znamená pro povahu partnerství s druhým pohlavím?*“ (GJURIČOVÁ a KUBIČKA, 2009, s. 59).

Mateřství představuje důležitou součást genderové identity pro většinu žen. Ženy se cítí být matkami a chtějí být matkami po celý život. Mateřství je pro ženu významná životní zkušenost, která zásadně proměňuje její hodnotovou orientaci. Ženy mateřstvím přijímají genderově podmíněné pečování o další blízkou osobu. Být matkou je také sociální role, která se od ženy očekává v rámci rodiny i společnosti. Je to role, která je „naplňující“. A právě toto naplňování role má svá úskalí pro dnešní ženy, dané vývojem společnosti a změnami v rodině samé. Pro ženy to představuje další otázky po tom, zda jsou dobrými matkami, zda své dítě nešídí např. v souvislosti se svojí pracovní zátěží apod. Na rozdíl od severských zemí – Švédsko, Norsko a Dánsko- má u nás tradici diskurs o výlučnosti a nenahraditelnosti mateřské péče a ženské tvorby domova. Budování kariéry se tak dostává do rozporu s mateřstvím. Představa matek o nenahraditelnosti jejich péče, daná společenským tlakem i přijatým genderovým diskursem s sebou přináší nedůvěru ve schopnost mužů postarat se o děti i jistou ztrátu moci nad kontrolou domácnosti (GJURIČOVÁ a KUBIČKA, 2009).

Toto dokládá projekt, který zpracoval zkušenosti rodin, kde se o dítě staral muž, a žena byla živitelkou. Zde říká MAŘÍKOVÁ (2007): „*Tyto ženy nelpí rigidně na standardech péče nebo domácí práce, nepotřebují se utvrzovat ve své ženské „mateřské identitě“ . Naopak prokazují schopnost vnímat jinak svou i partnerovu roli nejen v rodině, ale i ve společnosti.... Někteří muži explicitně vyjádřili, že nejsou orientovaní na kariéru, že rodina má pro ně v jejich životech přednost.*“ (MAŘÍKOVÁ, 2007, s. 2, 8).

Právě zkušenosti severských zemí, ale i zkušenosti např. z Rakouska přispívají ke změnám v pracovní legislativě i povědomí zaměstnavatelů. Tak například vznikl projekt EU k narovnání příležitostí mužů a žen na pracovním trhu, který má dopad i na život rodiny. Otcovství se tak výrazně proměňuje a muži vstupují do sfér, které ještě v minulém století byly doménou výlučně žen (GJURIČOVÁ a KUBIČKA, 2009).

Otcovství je zase důležitou součástí mužské identity. V současné době má ovšem různé podoby, které se liší od původní role muže – živitele, uznávané pro muže v tradiční společnosti 19. století (GJURIČOVÁ a KUBIČKA, 2009).

Různé tzv. repertoáry současného otcovství jsou uvedeny v kapitole 3.2

1.4 Poradny a rodinná terapie v ČR

Tato kapitola pojednává o možnosti, jak pracovat s lidmi, kteří řeší vážnou krizi, jakou je hrozící, nebo již probíhající rozvod a tím následný rozpad rodiny. Autorka práce jí zde vkládá, neboť považuje za důležité, aby o této možnosti rozvádějící se partneři věděli. Včasnou návštěvou buď některé z manželských poraden, nebo následně vstoupením do procesu terapie, který je samozřejmě dlouhodobější, mohou řešit problémy dříve, než jim tzv. přerostou přes hlavu. Lze tím dle názoru autorky napomoci dřívější stabilizaci situace. Informovanost rodičů o vhodných možnostech řešení jejich případu, může zkrátit jinak hrozící spor o výchovu dětí, pomůže zajistit přetrvávající kontakt rodičů s dětmi i během rozvodu a následně pracovat na takovém řešení, které by bylo přijatelné pro všechny.

V obecné rovině je poradenská činnost vhodným řešením problémů, které vyvstávají i po rozvodu a v souvislosti s výchovou dětí, například při střídavé výchově. K tomuto účelu slouží pedagogicko - psychologické poradny.

Rodinná terapie - je specifický léčebný přístup, zaměřený na uzdravení, nebo zlepšení interpersonálních vztahů v rodině, které ovlivňují celý rodinný systém, nejenom jednotlivce. To znamená, že centrem zájmu budou vztahy, kteří mají jednotliví členové rodiny mezi sebou. Zájmem terapeutů tedy není jednatel, ale celá rodina. Od 60. let se proto používá výrazu přístup systemický. Tyto žádoucí změny se rodinná terapie snaží navodit psychologickým působením, jehož základ stále spočívá v pravidelných setkáních rodiny s terapeutem, který vede terapeuticky zaměřený rozhovor. Nověji ale mohou být vřazována i setkávání s jednotlivými členy. Pravidlem ale bývá, že méně je někdy více. Tedy nepřekombinovat. Pokud je zapotřebí, může ještě každý z partnerů chodit i na terapii individuální, kde již řeší pouze svoji zakázku. Přístupy ke klientům se v jednotlivých směrech rodinné terapie liší. Podle terapeutické intervence se rozlišuje přístup strategický a strukturální. Volba přístupu záleží na konkrétním problému rodiny a její situaci, úrovni komunikace a dalších faktorech. Pro rodinnou terapii je důležitá motivovanost klientů. Tito změnu musí chtít a s terapeutem účinně spolupracovat. Instituce jako OSPOD mohou rodinnou terapii doporučit. Je vhodné uspořádat alespoň první setkání a zjistit, zda je rodina vhodná pro rodinnou terapii či nikoli (KRATOCHVÍL, 1992).

1.4.1 Přístupy v rodinné terapii v ČR

V ČR má rodinná terapie tradici od 70. let minulého století. Hlavními představiteli byli dva psychiatři – Mudr. Petr Boš a Mudr. Jan Špitz. Ti položili základ pro rodinnou terapii svými setkáváními a přednáškovou činností v Dubí a vydávali i svoji periodiku Kontext. Byli představiteli systemického přístupu v rodinné terapii. Podle jejich vzoru funguje výuka rodinné terapie v Motole dodnes. Představitelé a žáci jsou například Šárka Gjuríčová a Jiří Kubička. Postupně vznikla řada dalších škol, například Institut Virginie Satirové nebo Institut pro systemickou zkušenost (Macek, Strnad, Ulehla).

Strukturální přístupy v rodinné terapii využívá model koncepce Ostrova rodiny (Zdeněk Rieger a Hana Vyhnálková), dále rodinná terapie Vladimíra Chvály a Ludmily Trapkové a jimi zavedený pojem „sociální děloha“, integrativní psychoterapie Stanislava Kratochvíla a řada dalších. Z osobností například Karel Balcar, Jitka Vodňanská, Kamil Kalina, Ivo Plaňava, Oldřich Matoušek a další (GJURIČOVÁ a KUBIČKA, 2009).

S aplikací rodinné terapie se lze setkat v rámci zdravotnictví, je rozšířená v pedagogicko-psychologických poradnách, manželských a rodinných poradnách, střediscích výchovné péče a dalších institucích.

2 Rozvodovost v ČR

2.1 Rozvod a jeho fáze

„Rozvod není krátkodobý akt, ale část životní cesty“ (POUPĚTOVÁ, 2009, s.15).

POUPĚTOVÁ (2009) dále uvádí, že tato cesta není jednoduchá a přímá a rozhodně není ani bezbolestná. Vyrovnání se s ní vyžaduje čas a často i pomoc blízkých osob. Záleží na osobnosti každého jednotlivce, jak rychle se s rozvodem vypořádá, nalezne zpátky svoji stabilitu, spokojenost a upře svůj pohled opět do budoucnosti. Mluví se o průměrné době 2 let, ale jsou případy, zejména emotivně prožívaných rozvodů, kdy takovéto vyrovnávání může trvat i v řádu desítky let. Někdy se člověk nemusí zahojit dokonce vůbec. Nemalou roli v tom hraje způsob, jakým k rozchodu lidí došlo, nebo ještě přesněji, co rozchodu předcházelo. V každém případě se dalece liší od představ náhlého se zbavení zátěže, pout a vyhlídky jen k šťastným zítřkům. Úvahy o rozvodu obvykle přicházejí mnohem dřív, než skutečný návrh na rozvod. Jsou spojeny s bezesnými nocemi, vedením vnitřního dialogu o důvodech, spřádáním fantazijních představ o nově nabyté svobodě atd. Obvykle je v těchto úvahách jeden z partnerského páru napřed. Jen výjimečně je návrh na rozvod aktem unáhlené reakce. Pak je větší pravděpodobnost stažení takového návrhu. Rozvod je velkou zátěžovou situací. Rozvod je trauma. Psychologické výzkumy jej řadí na první příčky, hned za úmrtí blízké osoby.

Rozvod vždy představuje ztrátu. Od ztráty blízkosti důvěrně známé osoby, přes ztrátu dennodenního pobytu s dětmi až po ztrátu majetku. Obvykle se uvádí, že rozvod má stránku ekonomickou, právní a osobní. Dochází ke změnám v každodenním fungování člověka, jeho zaběhnutých stereotypů. „Rozvod je prohra pro oba partnery“ (POUPĚTOVÁ, 2009, s.21).

Někdy se rozvodové hojení díky neschopnosti jednoho s partnerů přijmout a smířit se s faktem definitivního konce vztahu zkomplikuje a vede k dlouhému, často soudnímu po léta vedenému procesu, kdy se nezřídká předmětem sváru stanou společné děti. V takto uvízlém rozvodu se traumatizace ještě zvyšuje a bývalý partneri ztrácí veškeré zábrany k ochraně dříve soukromých věcí. Lidově se mluví o tzv. „praní špinavého prádla“. Nepřátelské pocity bývalých partnerů vůči sobě mohou být až extrémní. Náhle se vynořují obvinění ze zanedbávání dětí, nespoutaného způsobu života, nezodpovědnosti, sexuální úchytky až zneužívání dětí. Příliš velká bolest může vést i k duševní poruše a přivést člověka k odborníkovi, psychoterapeutovi nebo psychiatrovi, pro pomoc. Obvykle to bývá ten z partnerů, který si rozvod nepřál a dostává se tak do závislé pozice. V poslední době se více rozvíjí rozvodové poradenství a také právní legislativa doznala změn a soud nyní může znesvářené rodiče odeslat k mediátorovi namísto dalšího soudního konfliktu (POUPĚTOVÁ, 2009).

Fáze rozvodu dle různých autorů:

Je třeba rozlišit rozvod právní, nabývající úřední platnosti buď dohodou rodičů, nebo je výsledkem rozvodového soudního procesu. Někdy se též mluví o rozvodu nesporném a sporném. Od rozvodu emočního, též označovaného jako psychorozvod. Tento rozvod je teprve rozvodem definitivním, myšleno po stránce psychického uzdravení. Jak již ale bylo uvedeno, také se to nemusí podařit (HRUŠÁKOVÁ, 2000).

POUPĚTOVÁ (2009) uvádí tyto fáze tzv. psychorozvodu:

1. **Odpoutání partnerů** – umožňuje vzdání od utrpení, nebo mrtvého vztahu, či marného čekání na návrat partnera, který již se vrátit nechce. Je zde důležité přijetí reality, že soužití navždy skončilo. Dobře zvládnutá fáze odpoutání se projeví změnou postoje člověka, který přestane očekávat od druhého to, co dřív patřilo do roviny partnerského vztahu. Tzv. Nic si nedlužíme. Je zde nezbytné právní dokončení rozvodu.
2. **Oddělení partnerství od rodičovství** – děti zůstávají nerozdělitelným společným závazkem a potřebují vzájemnou spolupráci rodičů na jejich výchově
3. **Odstup od manželství a bilance** – z časového odstupu může vypadat pohled na manželství, jeho dary i problémy jinak, než když byl člověk uvnitř a vše se ho dotýkalo. Může konečně zahlédnout, co se podílelo na selhání manželství, zaujmout jiný úhel pohledu. Přináší to porozumění svému podílu na krachu vztahu a tím možnost příště se těchto chyb vyvarovat.
4. **Nalezení nové identity** – zodpovězení si otázky Kdo jsem? Jaký/á jsem? Co chci? Co považuji za správné? a další. Tato identita bývá rozchodem zpochybněna. Člověk si může myslet, že je skutečně takový, jaký ho viděl partner, který ho opustil. Ztrátou rodiny rozvodem člověk ztrácí také toto potřebné vědomí své identity, spojené s potřebou někam patřit, mít své poslání, svoji nezpochybnitelnou hodnotu, svoji potřebnost apod. (POUPĚTOVÁ, 2009).

Pro mnohé je rozvod zborcením všeho, co na své dosavadní životní cestě budovali. Trvá různě dlouho, než se člověk z takovéto bolestné ztráty vzpamatuje. Po nějaké době, obvykle nejdříve po 2 letech, mohou bývalí partneři založit nové rodiny. To sebou ale přináší ještě mnohem větší potřebu tolerance vůči „novým lidem v rodině“! Nezřídka si totiž sňatkem berou i nevlastní děti z původních vztahů nového partnera. Časté také je, že noví partneři přivádí na svět další, společné dítě/děti. Životnost dalších manželství je tak ještě více ohrožena střety zájmů, potřebou neustálého plánování, hledání kompromisů, tolerancí, schopností komunikace, sžíváním se všech členů a zejména dětí. Často trvá léta, než si na sebe noví členové rodiny zvyknou. Situace, kdy mají takovéto rodiny střídavou výchovu s původními dětmi a do toho nové děti, vyžaduje velkou obezřetnost pro uspokojování potřeb všech členů. Zde opět valnou měrou může pomoci poradenská činnost, nebo již zmíněná rodinná terapie (POUPĚTOVÁ, 2009).

Pro srovnání EVERETT a EVERETTOVÁ (2000) uvádějí 14 fází rozvodu, které znovu dokládají, jak obtížným obdobím s mnoha úskalími rozvádějící se partneři procházejí a jak dlouhá cesta to je, než dojdou skutečnému smíření a opětovnému nalezení stability. A to jak rodiče, tak děti. Teprve poté, může uspokojivě fungovat i střídavá výchova.

1. *fáze - **Oblaka pochybností**-první varovné signály ohlašující narušení manželství.*
2. *fáze - **Ochladnutí vztahu** - chování je stále víc odcizené, chladné provázené pocitem nespokojenosti a odpoutáváním se od vztahu.*
3. *fáze - **Fantazie před rozchodem** - různé představy o životě bez manžela/manželky s novým partnerem/partnerkou.*

4. fáze - **Rozhodující zkouška** - fyzická odluka-začíná se plánovat odluka a připravují se na ni děti.
5. fáze - **Pseudousmíření** - boj s vinou, starosti o děti, pocity osamělosti přimějí odcházejícího partnera k návratu.
6. fáze - **Fantazie před rozvodem** - opětovné, ale teď již vážnější úvahy o rozvodu.
7. fáze - **Rozhodnutí se rozvést** - konečný, definitivní zlom, znamenající konec manželství, vyrovnávání se s touto skutečností.
8. fáze - **Ambivalence** - opětovné pochybnosti, zda jsme udělali správně pod tíhou problémů a komplikací u soudů.
9. fáze - **Mediace** - snaha o vyhnutí se soudnímu sporu nastolením dohody.
10. fáze - **Adverzivní rozvod** - selhaly pokusy o dohodu, nastává soudní bitva.
11. fáze - **Spolupráce rodičů po rozvodu** - vytvoření stabilního prostředí pro děti, vzájemná spolupráce.
12. fáze - **První nový sňatek** - příchod nového partnera a příprava dětí.
13. fáze - **Druhý nový sňatek** - druhý rodič také zvažuje založení nové rodiny pod tlakem okolností.
14. fáze - **Smišené rodiny** - nové, nevlastní rodiny pro děti, jejich budování a stabilizace (EVERETT a EVERETTOVÁ, 2000, s.15).

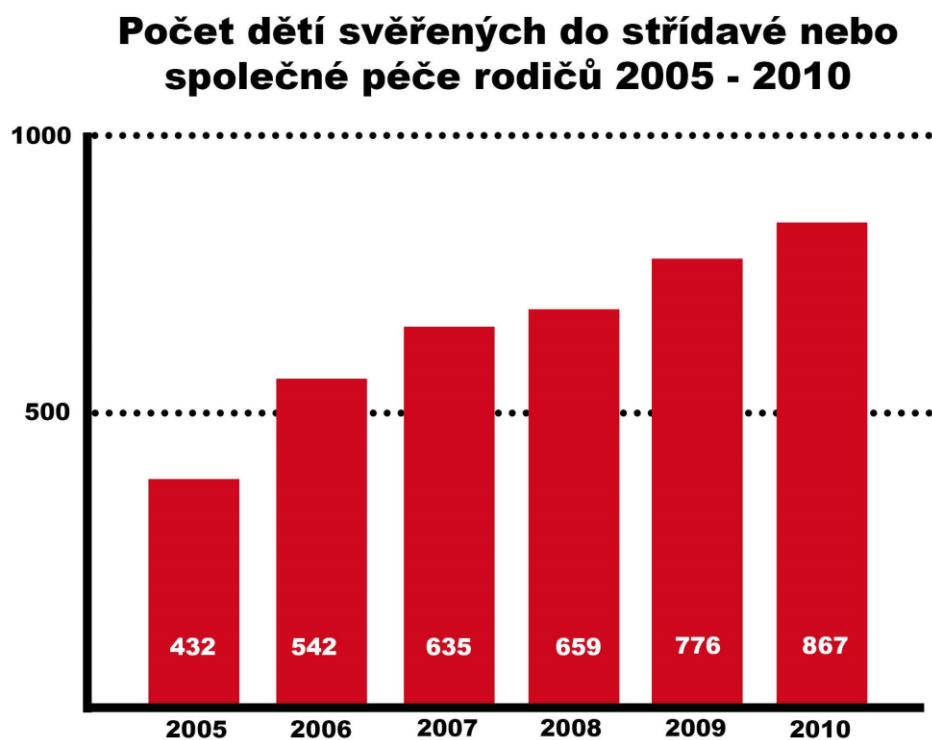
2.2 Vývoj rozvodovosti posledních 10 let

V 21. století se stal rozvod běžnou záležitostí. V roce 2005 bylo v ČR rozvedeno 31,3 tisíce manželství. V roce 2005 tak na 100 uzavřených manželství připadalo přibližně 60 rozvodů. To je tedy více jak polovina manželství, která skončí rozvodem. Ze všech rozvodů se ve více než 62% případů jednalo o rozvod manželství s nezletilými dětmi v rodině (DUDOVÁ a HASTRMANOVÁ, 2007).

V roce 2011 se počet rozvodů lehce snížil na 28,1 tisíce manželství, což bylo o 2,7 tisíce méně než v roce 2010. Od roku 1989 jde o nejvyšší meziroční pokles počtu rozvodů. Z úhrnu rozvedených manželství bylo 56% s nezletilými dětmi, před 20 lety byl tento podíl 72%. Tyto statistické údaje doprovází stabilní pokles sňatečnosti. Na snížení počtu rozvodů manželství s nezletilými dětmi měl vliv fakt, že se začala rozvádět letitá manželství s již dospělými dětmi, i snížení porodnosti celkem.

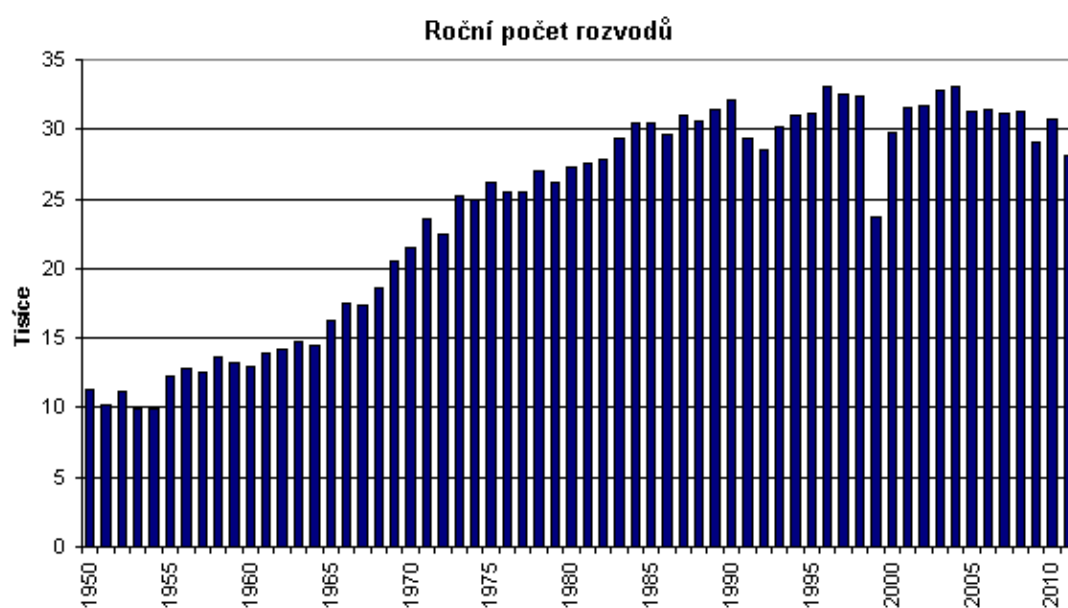
Současně s nárůstem rozvodovosti a měnící se situací okolo střídavé výchovy došlo i ke zvýšení počtu dětí svěřených do této úpravy péče o děti.

Graf č.1 - Počet dětí svěřených do střídavé nebo společné péče rodičů



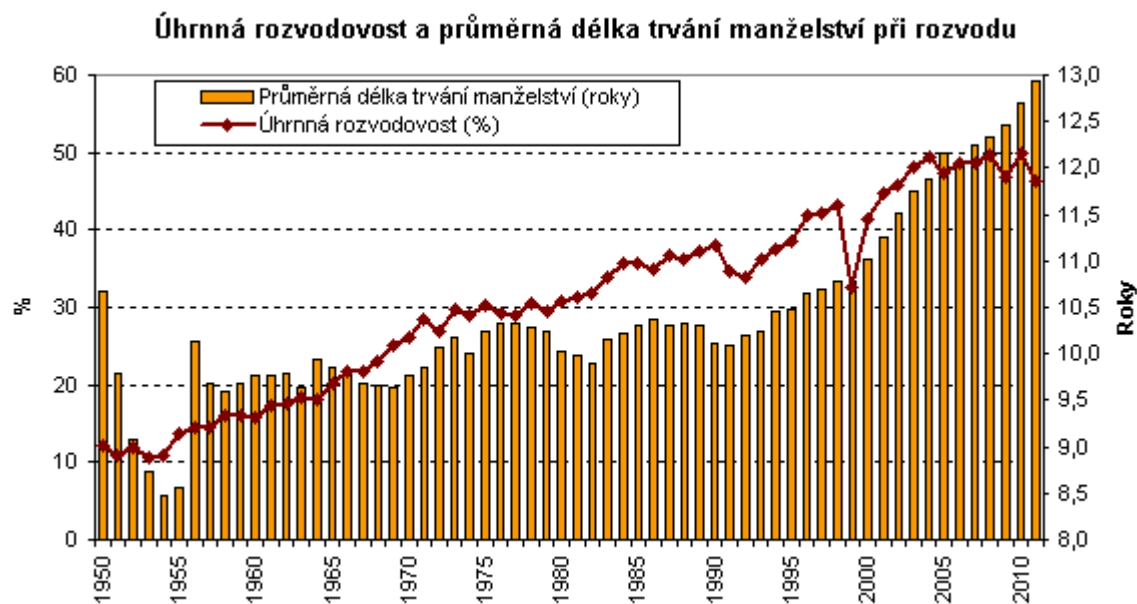
Zdroj: (Justice.cz, 2011)

Graf č.2 - Rozvodovost



Zdroj, (www.czso.cz, 4.6.2013).

Graf č.3 – Úhrnná rozvodovost



Zdroj, (www.czso.cz 4.6.2013)

2.3 Nejčastější příčiny rozvodů

V této kapitole autorka práce jen stručně shrnuje to, co je známo z průzkumů ohledně důvodů podávaných návrhů k rozvodu. Jistě to nemůže vystihnout pravou podstatu věci. Pouze to poukazuje na skutečnost, že rozvod je dlouhodobý proces, ve kterém postupně dochází k vzájemnému odcizení partnerů v manželství a ti již pak nechtějí do jeho záchrany investovat čas ani energii. Ve svých úvahách dospějí k tomu, že za dané situace je rozvod nejlepším řešením, které zlepší jejich životní situaci a otevře možnosti pro další, nový život. Z toho důvodu jsou jako nejčastější důvody rozvodu uváděny kategorie – rozdílnost povah partnerů, rozdílné zájmy, názory a ostatní. V roce 2011 tyto uvedené kategorie představovali 89% případů u mužů i žen. Rozdílnost povah a zájmů je velmi obecná příčina, která o skutečném stavu takřka nic neříká. Rozdílné povahy mají až na výjimky všichni lidé i když si jinak mohou být podobní, takže podle tohoto kritéria by k rozvodu šla asi většina manželství. Druhým nejčastějším důvodem byl alkoholismus muže a nezájem o rodinu ze strany ženy. Z dalších konkrétně jmenovaných důvodů byla formulována jako příčina manželská nevěra u 3,8% případů mužů a 2,5 případů žen, což je ve srovnání s výše uvedenými důvody malé množství. Okrajově jsou zastoupeny ještě jiné důvody jako neuvážený sňatek, zásahy třetí osoby a příčina rozvodu zjištěna nebyla (ČSÚ, 2013).

V ČR se každý rok přibližně 30000 dětí dostane do situace, kdy rozvodem přichází o rodinu a tím přítomnost obou rodičů. Přibližně 90% těchto dětí končí v péči matky. Stále také přibývá neúplných rodin, obvykle vedených rozvedenou, nebo svobodnou matkou s dětmi, ty tvoří až 88%. Takovéto neúplné rodiny mají nejvíce jedno nezletilé dítě, z více jak jedné čtvrtiny pak dvě nezletilé děti. V roce 2001 to byla každá čtvrtá rodina. Otcové častěji zakládají další nové rodiny (DUDOVÁ a HASTRMANOVÁ, 2008).

2.4 Konflikty během rozvodů, spory o děti, Syndrom zavrženého rodiče

Tato kapitola pojednává o největším úskalí dnešních rozvodů, kterým je spor o výchovu dítěte. Dobře by ji mohla charakterizovat následující citace - K. Reifsnyder, N.Holmes a C. Simon - „Co budeme dělat s dítětem, které má tvé oči, mé vlasy, tvůj úsměv? Připomíná, že jsme se milovali, ale jen na krátkou chvíli“(cit. dle WARSHAKA, 1996, s.1).

Existují případy, kdy se rodiče naprosto v klidu rozejdou a o všem včetně výchovy dětí se dokáží dohodnout. Častější jsou však případy, kdy na nějaké úrovni rozvodového procesu ke konfliktům dojde. Tyto konflikty během rozvodů se v dnešní době týkají nejvíce dětí, jejich výchovy a výživy. Dítě je dnes bráno za nemalou investici a to jak citovou, tak materiální. Je to hodnota, která umocněná ještě nízkou porodností vzrůstá na ceně. Ztráta dítěte přináší velké trauma. Spory se týkají v zásadě svěření dítěte do péče jednomu z rodičů a rozsahu styku pro druhého rodiče. V poslední době do této problematiky vstoupila ještě nová možnost svěření dítěte/děti do střídavé péče rodičů. Navrhovateli této varianty péče o děti jsou převážně muži. Ti se tím brání ztrátě kontaktu s dětmi, ke kterým v dřívějších dobách často docházelo, neboť se se samozřejmostí předpokládalo, že dítě „patří matce“. A to bez ohledu na to, kdo rozvod zavinit, nebo navrhuje, či kdo o dítě skutečně pečoval. Pro muže tím dochází rozvodem ke ztrátě moci nad rodinou, jejich vliv se omezí na zasílání finanční podpory a styky s dětmi. Výchovu stále nejčastěji, až v 90%, dále zastávají ženy (DUDOVA a HASTRMANOVÁ, 2007).

S příchodem nové doby a emancipací žen, došlo k proměně chápání úlohy mužů v rodině a ti se mnohem více začali podílet na péči o dítě. Pro ně samotné tak dochází k jakémusi rozporu mezi vlastním chápáním maskulinity a mužstvem, které je jako jakýsi sociální konstrukt vnímáno jako mocné, mající nadvládu oproti tomu, co je ženské. Tito noví otcové musí najednou hledat své místo ve světě, který se řídil uvedeným konstruktem. Ve skutečnosti se ale muži necítí mocní a o to víc na moc žen, vyjádřenou odebráním dětí mužům a svěření do mateřské výchovy, negativně reagují. Tito muži rozvodem ztrácí své postavení v rodině i ve „svých vlastních očích“ (BOURDIEU, 2000).

V soudním sporu pak tito muži začnou zdůrazňovat svoji genderovou nadřazenost a touhu po ovládnutí situace, kontrolou nad ní a tím dosažením pocitu vlastní nadřazenosti. Vzdání se dětí v nich vyvolává frustraci jako vzdání se svých práv. S ženami tak vlastně bojují o moc, kterou nechtějí ztratit (DUDOVA, 2008).

Špatné důvody, které vedou některé otce do sporů o výchovu dětí, shrnul i WARSHAK(1996) takto:

1. Zajištění příznivější finanční situace
2. Snaha o úplné vyhnutí se vyživovací povinnosti
3. Získání dětí coby nástroje pro udržení manželství
4. Získání dětí za účelem častějšího kontaktu s manželkou
5. Potrestání manželky
6. Důkaz vlastní ceny muže
7. Zmírnění pocitů viny otce za rozvod
8. Získání dítěte jako prostředku proti osamělosti

Přesto jsou ale otcové, a je jich větší množství, kteří mají k dětem silné citové pouto a mají pocit, že péči o ně zvládnou dokonce i lépe než ženy.

Nejvíce se tedy tyto spory týkají tzv. pečujících nebo pomáhajících otců. O nich bude pojednáno ještě v následující kapitole 3.2.2.

Pakliže se dostane spor o děti do soudních síní, obvykle se jen vystupňuje již tak velké napětí mezi rodiči a ti se nejsou schopni rozumně domluvit. Spor o dítě se vlastně změní ve vyřizování si účtů mezi bývalými partnery, lidově řečeno „práním špinavého prádla“. Otcové pak plní rozbouřených emocí hájí svá nedotknutelná práva a dokáží celé roky vést soudní při v zájmu své pravdy. Přitom ani jeden z rodičů nemůže z takovéto „války“ vyjít jako vítěz. Muži argumentují svojí diskriminací, krácením svých práv, ženy obviňují v bránění kontaktu s dítětem a neschopnosti dohod, jejich obvinění vnímají jako lživá a nespravedlivá apod. Výjimkou není ani výhrůžka stížností u evropského soudu ve Štrasburku (DUDOVÁ, 2008).

Soudcové ani advokáti obvykle nepodporují dohodu mezi znesvářenými rodiči. Jakoby chyběl „lidský faktor“ v těchto sporech. Nezřídka naopak popouzí rodiče mezi sebou navzájem, uměle protahují soudní při taktizování s cílem „vyhrát“. Nelze opominout ani faktor finanční, který pro ně může být motivem k co nejdelšímu soudnímu procesu (WARSHAK, 1996).

Takto rozhádaní bývalí partneři spolu nedokáží normálně komunikovat jako rodiče. Rodičovství je vlastně podstatou sváru a děti jsou do tohoto sváru zataženy. Rozhodování a právo dítěte v takovémto sporu vyjádřit svůj názor bývá přehlíženo oběma rodiči. Matky mají tendenci chovat se stereotypně dle své genderové identity a argumentovat nezastupitelností své mateřské role, otcové argumentují svými právy na dítě a přeceňují moc a vliv matek, které si často mohou připadat bezmocné (GJURIČOVÁ a KUBIČKA, 2009).

Dle názoru autorky je třeba citlivě odlišit, kdy daný rodič skutečně hájí zájem dítěte a kdy pouze svůj vlastní. Ne vždy je ten rodič, který lépe argumentuje a snadněji se orientuje v právní judikatuře skutečně tím, kdo by měl dítě získat. Dítě má právo na oba rodiče, má také svoje potřeby a napětí mezi rodiči mu zajisté neprospívá. V zájmu všech je tak vlastně co nejrychlejší ukončení sporu, což v praxi díky vleklosti soudních procedur často není možné.

Podle výzkumů některých zahraničních autorů, vychází snaha mužů získat dítě do společné nebo střídavé výchovy, ze snahy znovu získat kontrolu a vliv na výchovu dítěte a tím kontrolu nad bývalou rodinou (KELLY, 2000; ARENDELL, 1995).

U nás má od roku 1945 otec stejně jako matka právo na rozhodování o dítěti a rovněž oba mají zodpovědnost za něj. Tato rodičovská zodpovědnost je souhrnem práv i povinností rodičů vůči dítěti a při jejím výkonu by měli rodiče dbát na zájem dítěte. V soudní praxi u nás se však spíše řeší bydliště dítěte a to jak bude výchova, nebo případný rozsah styku vypadat. Ze strany matek pak je znatelný odpor vůči střídavé výchově z hlediska toho, že ta je stigmatizuje jako ne dost dobré matky (DUDOVÁ, 2008).

O důležitosti obou rodičů pro zdárný vývoj dítěte nemůže být pochyb a opakovaně na to upozorňovali již mnozí autoři. Z našich autorů zejména Matějček a Dytrych (1994).

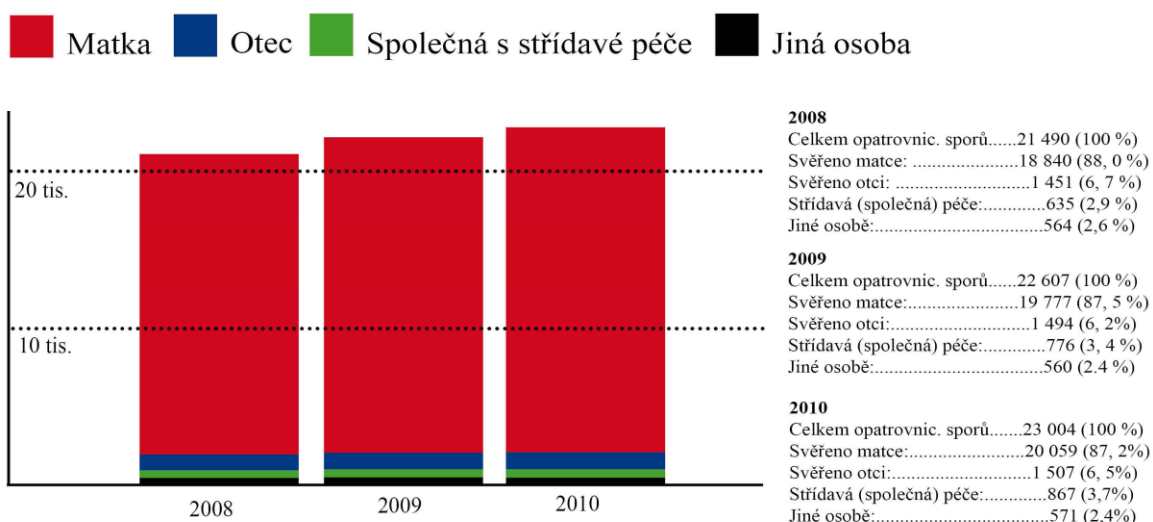
Sociální pracovníci a soudci mohou pomoci tím, že takovýmto rodičům doporučí rodinnou terapii nebo mediaci a tím mohou zabránit i vážnému narušení vztahu mezi dítětem a rodičem. Známé jsou i případy, kdy se kontakt jednoho z rodičů nedobrovolně přerušil a dítě a rodič si pak jen velmi obtížně hledají opětovnou cestu k sobě. V odborné literatuře se hovoří

o syndromu odcizeného, někdy též zavrženého, rodiče (Pas, Parentel Allienation Syndrom). Není ani výjimkou, že kontakty s dítětem ze strany jednoho rodiče, častěji otce, rozvodem skončí. Ten si po čase založí novou rodinu s dalšími dětmi. Někdy toto jednání může být i výrazem neschopnosti muže oddělit trauma s bývalou partnerkou vzniklé rozvodem od vztahu s dětmi a snaha zachovat si tak zbytek integrity. Děti pak zažívají trauma z odmítnutí (GJURIČOVÁ a KUBIČKA, 2009).

V následujícím grafu je znázorněn vývoj svěřování dětí do péče v opatrovnických sporech.

Graf č.4 - Vývoj svěřování dětí v opatrovnických sporech (2008 – 2010)

Vývoj svěřování dětí do péče v opatrovnických sporech 2008 - 2010 (zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR)



Zdroj, (obarodice.blog.cz, 2012)

3 Otcovství a mateřství po rozpadu rodiny se zaměřením na střídavou výchovu

V následující kapitole se autorka práce pokouší uvést podstatu změn, ke kterým v posledním desetiletí došlo ve vztahu k výchově dětí, na základě změn v chápání mateřství a otcovství. Postupně se tak dostává k tomu, co je ústředním tématem této práce, tedy střídavé výchově, která je od roku 1998 v právní legislativě zanesena jako varianta péče o děti. Zejména tomu, proč je nyní propagována, co přináší za výhody i úskalí atd.

Povinnosti rodičů, tedy otců a matek vůči dětem v rodině jsou definovány zákonem o rodině. Od roku 1950 platí, že muž a žena mají v rodině stejná práva a stejné povinnosti. Zákon o rodině podrobně popisuje rodičovskou zodpovědnost vůči dítěti. Legislativa ohledně svěřeni dítěte do péče vychází ze základního práva rodičů na výchovu dítěte i práva dítěte na oba rodiče (HOLUB, NOVÁ, PTÁČEK a HYKLOVÁ, 2011).

Otcové jsou stále chápáni více jako ti, kteří se finančně mají postarat o rodinu, po rozvodu finančně o děti. Matky jako ty, které mají děti vychovávat - otec "živitel", matka "pečovatelka", případně „spoluživitelka“. Mluví se o tzv. „mateřském mýtu“. Ale tato situace se zvolna proměňuje. Novela zákona o rodině z roku 1998 přinesla možnost ještě jiného uspořádání porozvodové péče o děti a to formou společné, nebo střídavé výchovy (DUDOVÁ a HASTRMANOVÁ, 2008).

Změnila se i podmínka pro rozvod manželství ve smyslu úpravy poměrů dětí jako primární záležitosti, až poté je možný vlastní rozvod. (HOLUB, NOVÁ, PTÁČEK a HYKLOVÁ, 2012)

3.1 Rozchod a mateřství

Matkám byla až donedávna přisuzována, jak již bylo zmíněno, role pečovatelek o děti a domácnost. Tato forma v rodinách stále převládá, dokud nedojde k rozchodu. Matkám je přisuzována citovost a pečlivost. Automaticky se od nich očekává zodpovědnost za děti i po rozchodu. Matky dokáží skutečně velmi intenzivně prožívat psychické utrpení dětí během rozchodu i po něm. Jejich vyprávění bývají plné emocí, intenzivně řeší důsledky, jaké má rozchod na děti, zejména důsledky psychické. „*Matky jakoby prožívaly utrpení dětí, na vlastní kůži“ a nedokáží se od něj distancovat*“ (DUDOVÁ a HASTRMANOVÁ, 2008, s.59).

Ženy narážejí po rozchodu na celou řadu problémů. Z mnohých je třeba upozornit alespoň na některé. Bývá jím samotná stigmatizace osamělé ženy a tím neúplné rodiny. Ačkoli se stal rozvod běžným jevem, stále je považován za něco, co není v pořádku a za co si žena vlastně „může“. Nedokázala splnit svoji genderově nastavenou roli té, která vytvoří harmonickou rodinu. Může se setkávat s kritikou za svoji nezodpovědnost, parazitování na sociálním systému, účelovost svého jednání atd. Ženy si uvědomují rozdílnost tolerance okolí při posuzování toho, kdo za rozvod může. Pokud jsou iniciátorkami rozchodu ženy, čelí v takovém případě odsuzování okolí. Oproti tomu je větší tolerance, když toto učiní muž. Ženy, které byly opuštěny, se často velmi těžko vyrovnávají se vzniklou situací. Nezřídká vyhledávají i odbornou pomoc. Často se o pomoc obrací ke své původní rodině, někdy se tam i s dětmi vracejí. Zejména ženy, které se do té doby věnovaly hlavně dětem, musí zcela

přehodnotit svůj dosavadní život v zájmu zajištění rodiny. Tyto ženy také nezřídka potřebují rekvalifikaci, aby se mohly opět plnohodnotně zapojit do pracovního procesu (DUDOVÁ a HASTRMANOVÁ, 2008).

Výzkumy, které v ČR uskutečnil v letech 2006-2008 Sociologický ústav AV ČR dokládají, že rozvod pro matky ve většině případů znamená ekonomický propad a tím zhoršení životní úrovně pro matku i děti. Mnohé ženy jsou na muži silně ekonomicky závislé a rozvodem tuto finanční podporu ztrácí. Výživné, které dostávají na děti, nestačí pokrýt skutečné potřeby, které děti mají. Je věcí komunikace, domluvy a samozřejmě ochoty otců, zda matce finančně vypomůžou nad rámec stanoveného výživného. Matky malých dětí jsou pak často odkázány na pomoc vlastních rodičů. Po rozchodu, v některých případech po skončení rodičovské dovolené, jsou tedy matky nucené hledat si práci, která by je lépe finančně zajistila. Často si nabírají i několik úvazků, což představuje velkou zátěž a logicky se nemohou věnovat dětem tak, jako předtím. Což je paradox k tomu, že děti jsou svěřovány matkám do péče s předpokladem, že pro ně matky budou mít větší časový prostor, který však v konečném důsledku nemají. Ještě horší je to u matek velmi malých dětí v době rozchodu. Ty hledají práci, která by byla flexibilní a umožnila by jim tak péči i o děti. Tyto pracovní pozice ovšem nejsou dostatečně finančně výhodné. Práce znamená přesto pro tyto ženy velmi důležitý zdroj sebedůvěry, obnovení sociálních kontaktů, seberealizaci i psychickou podporu. Matky si uvědomují, že rodina, ve které není otec, není ideální. Bývají přesvědčeny, že děti potřebují i „mužský vzor“ a žena sama nemá dostatek sil, aby dlouhodobě sama vedla rodinu. Na druhé straně jsou v zájmu vlastní psychické stabilizace nucené si tuto situaci „normalizovat“. Některé ženy se snaží nalézt nového partnera, častěji však zůstávají oproti mužům dlouhodobě osamělé (DUDOVÁ a HASTRMANOVÁ, 2008).

Jsou známy ale i případy žen, kterým se rozchodem tzv. uleví. Vyřeší se jím oddělení partnerů, s nimiž mají dlouhodobě konflikty, často provázené domácím násilím, nebo jiné problematické soužití, například soužití s alkoholikem. Tyto ženy postavením se na „vlastní nohy“ mohou získat zpět své pošramocené sebevědomí. V některých případech se rodinný rozpočet dokonce může zlepšit. Zodpovědnost za děti a potřeba se o ně postarat dává ženám na druhé straně sílu k tomu, aby překonaly těžké období po rozchodu. Ženy dokáží odsunout své potřeby na vedlejší kolej a soustředit se hlavně na děti.

V mateřské roli si bývají ženy jisté i po rozchodu. O čem však vyjadřují pochybnost, je to, zda jsou dost dobrými matkami. Často to vyplývá z nároků na sebe po rozchodu zastat vše. Matky musí hledat míru jak sami žít a občas mít čas i na sebe. Nově ženy musí čelit možnosti, že u nich bude nastavena střídavá výchova pro děti. Ztrácí tím své výsadní postavení ve výchově dětí, což pro mnohé může znamenat i ztrátu smyslu života (DUDOVÁ a HASTRMANOVÁ, 2008)

3.2 Rozchod a otcovství

Otcové po rozchodu dnes již ve velké většině odmítají být pouze živiteli, i když tato úloha je jim vlastní genderově. Snaží se zakomponovat i jiné repertoáry, kterými své otcovství vymezují. V následujících řádkách autorka práce použila jako podklad pro téma otcovství po rozchodu studie, které v ČR byly uskutečněny v posledních 10 letech a to formou výzkumu pod záštitou Sociologického ústavu AV ČR, především práci Mgr. Dudové, Ph.D.

Dudová se ve své práci opírá o teorii konstruktivismu např. F. de Singlyho. Posuzuje dále rekonstrukci rodiny po rozchodu z pohledu prožívání samotných aktérů - otců.

Téma otcovství po rozchodu je téma, kterým se dřív výzkumy příliš nezabývaly. Bylo to tím, že děti zůstávaly po rozchodu s matkami a muži se ze své role tlakem situace stáhli.

Otcovství je spojeno s maskulinitou, od které se vlastně city k dětem, péče o ně a sebeobětování se pro ně neočekává. Přesto se postupem doby výzkumy zaměřené na otcovství udělaly. Otcové v minulosti zůstávali působit především na úrovni živitele, tedy dárce peněz a občasného táty na víkendy. Situace se v posledních letech značně změnila, což koresponduje s tím, že došlo k transformaci rodiny. Výsledkem je zájem otců o alternativní varianty péče o děti, které vstoupily v platnost, zejména střídavou výchovu. Rodina je nejistou institucí což je dáno tím, že vztahy postavené na lásce jsou velmi křehké a zátěží se jejich rovnováha může povážlivě naklonit a vztah se pak v konečném důsledku může rozpadnout. Autorka práce se domnívá, že jsou pak jedinou jistotou člověku děti, které po rozpadu rodiny zůstanou. Ty jsou pokračovatelem člověka a své rodiče bezvýhradně potřebují. Jsou také čím dál tím nákladnější investicí, ale současně hodnotou největší. Od chvíle, co začaly ženy zastávat pracovní pozice stejné jako muži a začali svůj volný čas věnovat i svým aktivitám než pouze péči o domácnost a děti, došlo pro muže k velkým změnám. Otcové začali v rodině zastávat i jiné funkce než pouze funkci živitele. Od 80. let 20. století se mluví o tzv. „nových otcích„. Ti jsou osobně a citově angažovaní v péči o děti. Otcové se touží stát významným blízkým dítěti a jeho ztráta pro ně znamená trápení, je tedy nepřijatelná. Mnozí otcové mají potřebu se skrze své děti prezentovat. Častěji také otcové začínají upřednostňovat čas trávený s dětmi před časem tráveným v práci. Uvědomují si, že dětství jejich dětí jim pak nikdo nevrátí (DUDOVÁ, 2008).

DUDOVÁ (2008) uvádí 8 repertoárů otcovství po rozchodu:

Tradiční repertoár otce, coby živitele, již byl zmíněn. Dalšími repertoáry jsou: Otec jako pečovatel, otec jako blízký dítěte, otec jako vychovatel, otec jako učitel, a další např. otec jako bavič a partner při hře, otec jako hlava rodiny, otec jako představitel původu. Z uvedených repertoárů otcovských rolí bude nyní podrobněji uvedeno zmíněných 5 se svými podtypy, které velmi výstižně dokládají různé postoje otců k výchově dětí a péči o ně, i důvody, proč a kteří otcové nejvíce usilují o střídavou výchovu.

3.2.1 Repertoár otce jako živitele

Otec jako živitel:

Tato role je rolí tradiční a stále nejhojněji zastoupená. Je spjata s mužskou identitou jako takovou, ve které muž je tím, kdo se má postarat finančně o rodinu. Je hlavou rodiny a autoritou. Otcové se ale mohou lišit v tom, nakolik tuto úlohu plní. Rozchodem se totiž podstatně změní dosavadní situace, při které otec svým finančním výdělkem zajišťoval rodinu, do které ale i sám patřil. Rozchodem muži často opouštějí domácnost a ponechávají ji ženě a dětem a pouze „na dálku“ zasílají peníze. Ztrácí tím pocit moci a kontroly nad rodinným rozpočtem i výchovou dětí a tíží je pocit, že nemají svoji vlastní rodinu. Téma financování neúplné rodiny může být tedy také častým zdrojem sporů. Přesto tito otcové staví svoji otcovskou identitu především na tom, že alespoň finančně mohou dopřát dítěti to, co by matka nemohla. Obvykle to bývají pracovní úspěšní muži, tedy s dobrým příjmem, pro které je práce na prvním místě. Na oplátku chtějí styk s dítětem ve vymezeném období. Zpravidla standardní víkendy plus nějaký den v týdnu.

Otcové jako živitelé na úrovni reprezentace:

Jinou variantou živitelů jsou takoví otcové, kteří sice vyživování rodiny považují za svoji mužskou roli, ale více je to v podobě reprezentativní pro okolí než faktické. Matky se obvykle v takovémto manželství na chodu domácnosti finančně podílely. Po rozchodu tyto otcové hůře nesou nulovou kontrolu nad rodinným rozpočtem matky a mají pocit, že ženy by měly převzít zodpovědnost i za financování domácnosti a jejich otcovský podíl má být pouze příspěvkem. Chtějí, aby jejich příspěvek šel pouze a přímo dětem, nikoli matce.

Otcové, kteří odmítají normu živitele:

Poslední typ tvoří otcové, kteří svoji vyživovací povinnost odmítají. Chtějí se podílet na výchově dětí. Je pro ně nepřijatelná jejich ztráta. Předpokládají, že do rozpočtu bude z poloviny přispívat i žena. Jsou to otcové, kteří i v době před rozchodem byli ochotni např. nastoupit na rodičovskou dovolenou, nebo se jiným významným způsobem podílely na výchově dětí, zatímco matky budovaly kariéru, studovaly, nebo vydělávaly. Po rozchodu tyto otcové zaujímají obranný postoj vůči pouhé roli živitele, nechtějí být pouze ti, co „platí“ a často argumentují, že jim ženy brání v kontaktu s dítětem, nebo je tento styk pro ně nedostatečný. Tito otcové se také častěji soudí o výchovu dětí. Nezřídka požadují svěřeni dětí do jejich výlučné péče, alternativou pro ně je péče střídavá.

3.2.2 Repertoár otce jako pečovatele

Otec jako pečovatel:

Tento repertoár nejvíce dokládá změnu v pojetí otcovství posledních 10 let. Tito otcové pečují o děti v domácnosti již před rozchodem. Dělají i věci, které dříve příslušely výhradně ženám. Například vaří, vozí děti do školy a na kroužky, čtou pohádky, chodí s nimi k lékaři, na pískoviště apod. S dítětem mají vyvinutý blízký vztah a jeho ztráta je pro ně nepřijatelná. Jsou přesvědčeni o tom, že muž je schopen zastat domácnost stejně dobře jako žena a plnohodnotně se postarat i o děti. Tito otcové pak mívají po rozchodu s matkami dětí velmi komplikované a často konfliktní vztahy. Jsou odhodlaní soudit se o výchovu dětí a matky se pak obávají ztráty svých dětí a možnosti jejich výchovy jako jejich výsadního privilegia.

Otcové, kteří pomáhají:

Matku považují za nenahraditelnou a přiklání se k názoru, že péče o děti je ženskou záležitostí, že žena je pro to lépe od přírody vybavena. Sami byli schopni výrazně pomáhat ženě v době před rozchodem. Obvykle se pravidelně podíleli na nějaké samostatné aktivitě s dítětem. Po rozchodu berou jako fakt, že dítě zůstane v péči matky, i když bývají přesvědčeni, že by s mírnou pomocí sociálního okolí péči o něj zvládli. Uznávají, že je matka pro dítě důležitější, hlavně u malých dětí a spory o dítě a jeho výchovu s matkou nechtějí podstupovat s ohledem na ohrožení kontaktu s dítětem, o který stojí.

Otcové, kteří o dítě nepečují:

Tito otcové považují péči o dítě za zcela ženskou záležitost. O děti se začínají zajímat, až když trochu odrostou a dá se s nimi něco dělat. Identifikují se s rolí toho, kdo finančně

zajistí rodinu. Bývají pracovně velmi vytížení. S dětmi příliš času netráví a většinou pokud nějaký čas s nimi tráví, tak na to nejsou sami. Mají pomoc babičky, nové partnerky apod.

3.2.3 Repertoár blízkosti

Otec jako blízký dítěte:

Tento repertoár předpokládá určitou podobnost mezi otcovskou a mateřskou rolí a to v rovině blízkosti dítěti. „*Moderní otec by na rozdíl od „tradičního“ měl mít s dítětem přímý, nezprostředkovaný a individualizovaný vztah.*“ (DUDOVÁ, 2008, s. 104).

Tato otcovská blízkost má ale více charakter hry, je v ní tedy mužská hravost a bezprostřednost, při které se otec s dítětem dostávají do těsného fyzického kontaktu. Je zde rozdíl od pečlivosti, citlivosti a ochrannosti blízkosti mateřské. Tito otcové považují za nezbytné trávení společného času s dítětem, sdílení každodenních aktivit pro dítě i otce. Těžce nesou ztrátu každodenního kontaktu s dítětem, ztrátu možnosti fyzického kontaktu s ním. Po dětech se jim stýská. Při trávení času po rozchodu tito otcové obvykle vymýšlejí zábavné programy pro děti a sdílení takto prožitého času je pro děti velmi intenzivní. V novém vztahu takovýto otec integruje dítě do nově vzniklé rodiny, ale dál si zachovává čas trávený jen s ním. Tito otcové také udržují častější kontakty s dítětem i mimo stanovený styk – telefonáty, internet apod.

Mazlíci se otcové:

Zastávají fyzické kontakty s dítětem. Mají vztah k dítěti, který sami označují za „mateřskou lásku“. Tito otcové měli tento úzký fyzický vztah k dítěti již před rozchodem a nechtějí o něj přijít. Tito muži usilují po rozchodu o nadstandardně široký styk s dítětem a během něj si jsou s dítětem stále nablízku. Například spí v jedné posteli. Vztahy po rozchodu s bývalými partnerkami jsou poznamenány „bojem o děti“. Můžou v takovýchto sporech čelit i nařčení z pedofilie.

Otcové jako komplikové:

Nejvíce je asi vystihuje teze Françoise de Singlyho o současném otcovství zní: „*Být moderním otcem znamená nalézt tu správnou vzdálenost od svého dítěte – nebýt příliš daleko jako otcové za starých časů a zároveň nebýt příliš blízko stejně jako matka, případně být blízko jiným způsobem, například jako kamarád.*“ (DUDOVÁ, 2008, s. 108).

Tito muži předpokládají, že do 2-3 let je rodičovství záležitostí ženy. Teprve až když začne dítě pořádně mluvit, může do výchovy vstoupit muž. Tito otcové považují za důležitou komunikaci s dítětem. Často využívají moderních technologií pro stálý kontakt s dítětem. S dětmi mají kamarádský vztah. Často si s nimi mimo styk volají a píšou. Nevyžadují trávení delších časových úseků s dětmi s přespáváním. Dávají přednost návštěvám kdykoli je chuť a potřeba si popovídat, vidět se apod. Komunikace může být velmi důvěrná vzájemně.

Otcové „na dálku“:

Tito otcové si žádný bližší vztah s dítětem nebudují a o lásce k nim nahlas nemluví. Naplňují roli otce z pozice toho, kdo zabezpečuje rodinu, za což očekávají úctu a respekt. Matka jim vztah s dítětem zprostředkovává. Tito muži vyjadřují blízkost k dětem tím, že jsou jim k dispozici, když je potřeba a děti s něčím potřebují pomoc a o pomoc je požádají. Po rozchodu mají složitější situaci, protože již není matka, která by jim kontakt s dětmi zprostředkovala, a oni musí svoji roli předefinovat. Snaží se nalézt vztah k dítěti na osobní rovině.

Otcové bez vztahu:

I ty nelze opomenout, i když jsou okrajově zastoupeni. Jsou to muži, kteří si z různých důvodů k dětem žádný vztah nevybudovali a často, až s lety a nabitými zkušenostmi a často až u dalších dětí z nového vztahu, jsou schopni vztah vybudovat.

3.2.4 Repertoár otce jako vychovatele

Otcové vychovatelé:

Tito otcové určují dětem pravidla, ale dokáží si s dětmi i hrát a snížit se na jejich úroveň. Zastávají jakousi přirozenost autority. Otec je ten, se kterým je sranda, ale také se musí poslouchat. Po rozchodu záleží, jak jsou spolu rodiče schopni o výchově komunikovat. V cestě jejich představám dobré výchovy jim stojí fakt, že děti jsou v péči matky a oni tak nemají v tomto směru kontrolu nad situací. Matky pak dětem dovolí to, co oni by nedovolili. Děti tohoto můžou začít využívat. Může to být zdrojem sporů s matkou.

Otcové - průvodci:

Tito otcové spatřují svoji výchovnou úlohu spíše ve vlídné funkci domluvy, poskytování informací a vysvětlování. Učí své děti hodnotám, které sami považují za důležité. Faktickou autoritu ponechávají matce, která s dítětem žije, a do výchovy vstupují pouze tehdy, pokud je k tomu matka povolá. Ctí pravidla a řád. Od svých dětí chtějí, aby byly v životě samostatné a uměly si poradit.

Otcové - kamarádi:

Tito otcové jsou spíše zábavnými společníky a komplici pro své děti. Příliš nevychovávat. Spíše se snaží mít s dítětem blízký vztah. V omezeném času, který jim a dětem rozchodem je vymezen, tak dětem nechávají volnost. Často tak dovolí to, co matka ne. Chtějí, aby je děti braly za kamarády, měly k nim důvěru až na rovině společných důvěrností. Nezpochybňují výchovnou úlohu otce ale spíše v podobě dobrého vzoru jako příkladu pro děti a jejich budoucí život. K otcovství se vztahují jako k morální zodpovědnosti.

3.2.5 Repertoár otce jako učitele

Otec učitel:

Tito otcové děti učí znalostem okolního světa, kultuře, hodnotám. Děti dále mohou vést ke sportu, uměleckým činnostem a dalším zájmovým aktivitám. Dle svých možností na to vynakládají patřičné finanční prostředky. Také se s dětmi učí a pomáhají s přípravou školních záležitostí. Tyto aktivity s dětmi jim zaberou podstatnou část času, který s dětmi stráví. Jsou schopni připravit pro dítě bohatý kulturní program a chtějí, aby si z něho něco poučného dítě odneslo. Vzdělání považují za hodnotnou investici a chtějí, aby díky němu měli jejich děti větší šanci v dnešním konkurenčním prostředí uspět.

Otcové - školní koučové:

Tito otcové i po rozchodu lpí na roli otce coby učitele, který dohlíží nad výsledky dítěte ve škole, nad jeho docházkou, učí se s ním. Dětem plánují vzdělání, mají jasnou představu, která škola by pro jejich děti byla vhodná. Na této rovině mohou mít konflikty s matkou, která je jiného názoru. S dětmi taky v rámci poznávání cestují, často navštěvují kulturní akce. Dětem jsou schopni a ochotni zajistit vhodné prostředí pro učení a osobní rozvoj.

Otcové - baviči:

Tito otcové od svých dětí nemají vysoká očekávání, co se týká školní úspěšnosti. Učení s dětmi ponechávají matce. Pokud se do něčeho takového pustí, má učení zábavnou formu hry. Jsou schopni pro děti vytvořit zábavný program spojený s poznáním. Časté je učení během sportovních aktivit, nebo jiných často fyzických aktivit. Upřednostňují děláni ryze mužských činností. Takže ze sportu fotbal, z jiných práce se dřevem, počítačové hry, dobrodružné výpravy do přírody apod.

4 Důležitá životní období dítěte ve vztahu k rozpadu rodiny

Jen stěží se dá říct, které období dětství je pro rozpad rodiny rizikovější s ohledem na možné následky. Každé životní období dítěte má svá specifika. Obecně se říká, že čím mladší dítě je když k rozchodu došlo, tím víc je ohrožena jeho stabilita a budoucí normální vývoj. Ale problematická neméně jsou i období se staršími dětmi, hlavně v době puberty. V následujících kapitolách jsou uvedena jednotlivá životní období dítěte a autorka práce se je snaží přiblížit z hlediska daných potřeb pro dítě v určitém období a tím také reakcemi dítěte na rozchod rodičů. Čerpá ze dvou uvedených autorů- pana prof. Matějčka a PhDr. Špaňhelové. Dokládá tím, jak náročná je to situace pro všechny zúčastněné a jak je důležité sebrat veškerou sílu a pokusit se v zájmu dítěte tuto situaci zvládnout co nejlépe, aby nedocházelo k ještě větší traumatizaci. Na obecné rovině pochopení těchto souvislostí, pak může přijít pro rodiče i pochopení, co je pro dané dítě vhodné z hlediska jeho výchovy, namísto vleklých soudních sporů o dítě.

4.1 MATĚJČEK (2000), uvádí následující vývojová období dítěte a jeho potřeby.

1. **Období do 1. roku**- vše se pro dítě točí kolem mateřské osoby (nemusí to být nutně jen matka). Největší potřeba dítěte je jistota ve vztazích ke „svým“ lidem. Ti ho přijímají, pečují o něj a chrání ho. Dítě tím získává důvěru v okolní svět. Kritická období jsou období separace, kdy se dítě odpoutává od matky. Potřebuje k tomu pocit důvěry v sebe sama. Prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, by mělo být citově vřelé a stálé. Rozchod rodičů v tomto období je proto velmi nepříznivý ve svých důsledcích.
2. **Období od 1. roka do 3 let** – dítě dospívá k představě rodiny a domova, poznává vzájemné vztahy pro něj důležitých lidí - především matky a otce k sobě, „objevuje“ babičky, dědečky a samozřejmě buduje vztah se sourozenci. Uvědomuje si své vlastní „já“. V této fázi je pro dítě velká nevýhoda, pokud vyrůstá pouze s matkou, případně pouze s otcem. Nemůže se vztahovat ke třetí osobě – tzv. proces triangulace. Zůstává pouze rovina já – ty. Vztah s matkou může být o to těsnější a dítěti se tím ještě ztíží proces individualizace - tvorby vlastní identity dítěte. Je to také období vzdoru, které pokud se dobře zvládne, bude výhodou do dalších let.
3. **Období od 3 do 6 let** – předškolák - konec 3 roku je předzvěstí velkého předělu v životě dítěte. Dítě se vydává mezi lidi, opouští zdi domova. Nastupuje do školky, učí se vztahovat na jiné úrovni, k vrstevníkům, učí se respektovat i jinou individualitu než je ono samo, učí se počkat, vydržet apod. Dítě již po společnosti touží, chtějí si hrát s jinými dětmi. Toto období tvoří základ pro přátelský vztah. Dítě si ve školce normalizuje to, co doma nefunguje. To jsou situace, kdy si srovnáním tyto věci i uvědomuje. Dítě si vytváří společenské návyky, chce vypadat a chovat se jako rodiče, kamarádi - doslova se otiskuje podle předlohy. Dítě se učí toleranci. Školka může do jisté míry pomoci v situaci rozvodu rodičů. Dítě si zde hraje, má kamarády, vše má svůj řád bez napětí a hádek.
4. **Mladší školní věk** – škola a nároky s ní spojené jsou zátěží. Dítě navíc vstoupilo do školní třídy, tedy společenství dětí, kde si bude budovat pozici, navazovat vztahy.

Je to nová etapa utváření vlastní identity/možných pocitů méněcennosti. V tomto věku děti hůře snášejí rozchod/rozvod rodičů. Také hůře přijímají nové partnery rodičů.

5. **Puberta**- zvláště citlivé období dětství. Děti objevují vnitřní citový život, probouzí se u nich sexualita, zájem o druhé pohlaví, je to období první opravdové zamilovanosti. Je to také období, kdy se vymezují vůči rodičům, ale současně potřebují jejich oporu v podobě důvěrného vztahu, kdy se mohou svěřit a zorientovat se ve vlastním vnitřním zmatku. Je důležité, aby rodiče byli vnímaví, otevření ve vyjadřování citů, otevřeně komunikující apod. Je to období, kdy děti velmi potřebují ženský i mužský vzor pro identifikaci a současně pro orientaci ve vztazích k opačnému pohlaví. Záleží na tom, na kolik si rodiče dokáží projevat city a vzájemnou náklonnost. Když se dítěti v tomto období nedostane dobrých zkušeností, může mít problémy ve vztazích v pozdějším životě. O to těžší bývá toto období pro děti matek žijících osaměle. Těžká je i situace rozvodu v tomto období. Reakce dětí mohou být velmi odmítavé. Důležité v tomto období pro dítě je mít přátele. Pokud tyto přátelské vztahy později přerostou i ve vztah erotický, bývá to nadějný základ pro jeho trvalost.

4.2 ŠPAÑHELOVÁ (2010), uvádí prožívání rozchodu dítětem (i rodiči) v jednotlivých věkových obdobích.

1. **Novorozenec a kojeneček** - V tomto období ještě dítě nerozumí pojmu rodina, ale vnímá atmosféru, ve které je, vnímá hlasy a jejich tóny, vnímá, jak se cítí matka, když se o něj stará, zda je klidná a šťastná, nebo rozrušená či plačící. Takové dítě pak může reagovat také neklidem, pláčem, nebo větším připoutáním k prsu v rámci kojení. Matky se v této situaci mají tendenci přimknout k dítěti a jsou zvýšeně úzkostné s větší potřebou dítě chránit. Přesto by se i v takto těžké situaci měl o dítě starat i otec a budovat si s ním vztah, byť odděleně. Rodiči jsou oba. „A toto je proces nadmíru těžký. Těžký v tom, oddělit svoje pocity rodiče, který cítí, že je mu třeba ublíženo, od toho, co se týká výchovy dítěte.“
2. **Batole (1-3 roky)** – Dítě již vnímá obsah slov a chápe základní souvislosti. Je možné mu již vysvětlovat, ale především jej umět uklidnit v náručí pokud zažije hádku. To co dítě prožívá, vyjadřuje do hry. Zapojuje zde fantazii a odráží na nevědomé úrovni situaci v rodině. Může např. bojovat s nepřítelem, chlapečci si v tomto duchu často hrají na vojáky apod. Dítě může svoji nespokojenost vyjadřovat také větším vztekem, může mít noční můry apod. Je důležité, aby děti tyto své emoce ze sebe dostaly a dospělými bylo, pro ně srozumitelným způsobem, vše vysvětleno.
3. **Předškolní dítě (3-6let)** - Dítě je ve školce, kde může docházet k různým situacím, které odráží, co se děje u něj doma. Může plakat, být víc zamlklé, reagovat na poznámky kamarádů, které mu připomínají jeho situaci. Současně se hrou odreagovává, může být radostné při aktivitě, která ho baví a sdílí ji s ostatními dětmi. Je důležité dětem vše vysvětlovat a dovolit jim projevit se, své obavy, nejistoty. Děti tím mohou i na určité úrovni dříve dozrát. Dítě může úzkostně prožívat situaci odloučení od rodiče. Dítě proto musí být ujištěno, že se po odloučení zase k rodiči vrátí, že ten ho má rád, myslí na něj a těší se. Dítě by mělo mít možnost kontaktu i s druhým rodičem, než u kterého zrovna je-telefonát, dopis apod. Opět to vyžaduje od rodičů nadřadit potřeby dítěte svým pocitům, našťvanosti, ublíženosti na druhého rodiče. Je dobré, aby o věci věděli i učitelé ve školce a mohli pružně reagovat.

4. **Mladší školní věk (do 11let)** - Dítě je již natolik rozumově zralé, že je schopno porozumět situaci, pochopit tak, proč k rozchodu došlo. Má i svůj názor a zaujímá vůči situaci svůj postoj. „*Toto období mladšího školního věku je nazýváno také jako období, kdy dítě prožívá „střízlivý realismus“.* Vnímá tedy zákonitosti života tak, jak jsou“ (ŠPAŇHELOVÁ, 2010, s. 93). Dítě chce být informováno, chce znát pravdu, citlivě reaguje na lež. Situaci je dobré otevřeně vysvětlovat, nic nezamlčovat, být konkrétní. Dítě potřebuje pro výchovu oba vzory s ohledem na situaci je tedy dobré, když se rodiče podporují v předávání mužského i ženského vzoru.
5. **Období puberty a dospívání (od 11 let)** - Je to velmi náročné období pro dítě, často přímo bouřlivé. Děti mohou mít celou směs pocitů, mohou zažívat disharmonii, mohou být ve sporu s jedním rodičem, hájit druhého, jejich názory se ale mohou rychle střídat. Vůči rodičům jsou kritické, snaží se identifikovat, hledají sami sebe. Velký vliv na ně mají kamarádi a jejich názory. Potřebují se někomu svěřit, vyplakat se, projevit svoji nejistotu, bezradnost, pocit ztráty půdy pod nohama apod. Někdy by nejraději odešly z domu, utekly. Je proto o to víc třeba s nimi komunikovat, dát jim prostor i čas.

4.2 KALHOTKOVÁ (2006) uvádí následující reakce dětí na rozvod.

0-2 roky: Předčasný porod, nízká porodní hmotnost, problémy s pohlavní identitou, vývojové opoždění.

3-5 let: Regrese v chování, poruchy v chování-zhorší se udržování čistoty, zhorší se spánkový režim apod. dále strach odloučit se od pečující osoby (separační úzkost). Dále výrazné změny nálad, strach z opuštění.

6-11 let: Psychosomatické poruchy, deprese, pocit ztráty, projevy hněvu a agresivity, pocity studu a viny, zhoršení prospěchu.

12-18 let: Nejistota, pocity osamělosti, pocity zklamání, viny a selhání, delikvence, drogy, sexuální promiskuita, obavy z budoucnosti.

4.3 Pomoc dítěti při rozvodovém sporu rodičů

Rozvod rodičů je pro dítě velmi náročnou situací, která přináší zásadní ztrátu a tou je trvalá přítomnost obou rodičů pohromadě. Dítě přestává mít společné zážitky s oběma rodiči a začíná měnit prostředí, aby mohl být i s druhým rodičem. Dochází tak k narušení řádu, na který bylo dítě zvyklé, rovněž často též společných rituálů s rodiči. Na dítě je tím kladen velký nárok ve smyslu schopnosti adaptace na nově vzniklou situaci, která má navíc trvalý charakter (ŠPAŇHELOVÁ, 2010).

ŠPAŇHELOVÁ (2010) uvádí následující body, jak pomoci dítěti v této obtížné situaci:

1. Mluvte s ním o tom, co se děje přiměřeně jeho věku.
2. Mluvte i o svých pocitech, které prožíváte jako rodiče. Bude tak mít informace o tom, co se děje v jeho rodině.

3. Neobviňujte dítě. Nedovolte ani, aby se ono samo obviňovalo.
4. Pokud něco nevíte, nebo situace není jasná, řekněte prostě „nevím“.
5. Posilujte vztah s oběma rodiči – to znamená, podporujte dítě ve vztahu k druhému rodiči.
6. Pocity rodiče by neměli zasahovat do vztahu dítěte s druhým rodičem.
7. Dělejte to, na co je dítě zvyklé. Hlavně u dětí mladšího věku, které potřebují své rituály.
8. Buďte konkrétní, pokud se dítě na něco zeptá a týká se to pobytu s druhým rodičem.
9. Druhého rodiče před dítětem nekritizujte, nepomlouvejte atd.
10. Nedělejte si ze svého dítěte důvěrníka svých problémů.
11. Ptejte se dítěte na to, jak se má, jak celou situaci prožívá, co mu leží v hlavě

5 Možnosti porozvodové péče o děti v ČR, zvláště pak střídavá výchova

Od 1.8.1998 nemůže soud rozvést manželství dříve, než je ustanovena otázka výchovy a výživy společných dětí. O této úpravě může rozhodovat soud i v případě rozchodů nesezdaných partnerů. Pak je zahájeno opatrovnické řízení o výchovu a výživu společných dětí (HOLUB, NOVÁ, PTÁČEK a HYKLOVÁ, 2012).

Soud může schválit podle §26, odst. 3 zákona o rodině, dohodu rodičů o výchově a výživě společných dětí, pakliže oba s ní souhlasí.

Ustanovení §31 odst. 3 zákona o rodině, ukládá soudu povinnost, zjistit názor dítěte, jestliže je toho dítě s ohledem na stupeň svého vývoje schopné a má vlastní názor.

Dle statistik Ministerstva spravedlnosti ČR trvá 30% řízení ve věcech péče o nezletilé od 6 měsíců až do 3 let. Z toho 17,3 % trvá do 1 roku, 13,26% trvá od 1 roku do 3 let (DUDOVÁ a HASTRMANOVÁ, 2007).

5.1 Kritéria pro rozhodování soudu o svěřeni dítěte do péče

Novela zákona o rodině č.91/1998 přinesla velké změny. Změny doznal i §26 odst.4 zákona o rodině. Stěžejním kritériem je tzv. zájem dítěte. Soud nemusí svěřit dítě ani jednomu z rodičů, ale může je svěřit např. prarodičům, nebo i jiným osobám dle § 45 zákona o rodině, případně může nařídit ústavní výchovu dle § 46 zákona o rodině (HRUŠÁKOVÁ, 2001).

Kritéria pro svěřeni dítěte do výchovy jsou v zákoně formulována podrobně takto: Podle znění § 26 odst. 4 a odst. 5 „soud sleduje především zájem dítěte s ohledem na jeho osobnost, zejména vloh, schopnosti a vývojové možnosti a se zřetelem na životní poměry rodičů. Dbá, aby bylo respektováno právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi a právo druhého rodiče, jemuž nebude dítě svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti. Soud přihlédne rovněž k citové orientaci a zázemí dítěte, výchovné schopnosti a odpovědnosti rodiče, stabilitě budoucího výchovného prostředí, ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem, k citovým vazbám dítěte na sourozence, prarodiče a další příbuzné a též k hmotnému zabezpečení ze strany rodiče včetně bytových poměrů. Soud vždy vezme v úvahu, kdo dosud kromě řádné péče o dítě dbal o jeho výchovu po stránce citové, rozumové a mravní“ (HRUŠÁKOVÁ, 2001, s. 40).

5.2 Výlučná péče jednoho rodiče a úprava styku s druhým rodičem

Jedná se o stále nejčastější způsob výchovy dětí po rozchodu/rozvodu u nás. Až v 90% jsou děti svěřovány matce. Otcí je pak určen styk na základě dohody, nebo soudem (DUDOVÁ a HASTRMANOVÁ, 2007).

Standardně se styk s druhým rodičem neupravuje soudní cestou. Předpokládá se dohoda rodičů na něm. Ta je samozřejmě pro oba rodiče výhodnější, neboť vždy může nastat situace, kdy bude potřebovat některý rodič například výměnu styku, nebo jej nebude moct realizovat.

Když se rodiče nejsou schopni dohodnout, přichází na řadu soudní úprava. Tato úprava obvykle vychází ze zaběhnutých pravidel, která jsou v mnohém pro rodiče nepraktická a mohou vnést komplikace například do předávek dítěte. Standardně je tak například určeno, že si otec vyzvedává dítě v místě bydliště matky a tam jej také vrací. Tuto soudní úpravu často předchází soudem nařízené znalecké posudky na rodiče. Soudním rozhodnutím se z práva na styk s dítětem stává povinnost, kterou by měli rodiče plnit. Pokud tomu tak není, plyne z toho náležitý postih. Mezi rodiči, kteří se nejsou schopni dohodnout panují velmi špatné vztahy. Takováto soudní úprava tedy má zajistit ochranu pro realizování styku dítěte s rodičem. Velká novela zákona o rodině z roku 1998 proto doplnila zákonnou úpravu o nevyvratitelnou domněnku, dle které bránění oprávněnému rodiči ve styku s dítětem je považováno za podstatnou změnu poměrů ve smyslu § 28 zákona o rodině, dle kterého může soud při změně poměrů i bez návrhu změnit rozhodnutí či dohodu o výkonu rodičovských práv a povinností (DUDOVÁ a HASTRMANOVÁ, 2007).

Zřídka se stávají případy, kdy je dítě odebráno díky tomu, že rodič (většinou matka), brání kontaktu dítěte s rodičem v době soudem určeného styku. Bezdůvodné nerespektování soudního rozhodnutí může být důvodem k zahájení trestního stíhání pro trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí (DUDOVÁ a HASTRMANOVÁ, 2007).

5.3 Společná a střídavá péče

Tento pojem se v českém soudnictví objevil novelou zákona č.91/1998 Sb. a ve znění pozdějších úprav. Do té doby bylo předpokladem pro možnost střídavé výchovy shodné stanovisko obou rodičů, tedy dohoda rodičů (DUDOVÁ, 2007).

5.3.1 Společná péče

Není vlastně úpravou výchovy dítěte v pravém slova smyslu. Tento pojem přišel ze západních zemí a znamená, že rodiče i po rozvodu neztrácí práva ani povinnosti vůči dítěti a jsou i nadále oprávněni oba o podstatných záležitostech týkajících se dítěte rozhodovat, tzv. joint custody. V samé podstatě jak je ale chápána společná výchova u nás znamená, že poměry dítěte po rozvodu nejsou upraveny, protože poměry nezletilého se vlastně nezmění (DUDOVÁ, 2007).

Předpokládá se společné bydliště rodičů a stejný podíl obou rodičů na kontaktu s dítětem. Rodiče samozřejmě musí být ve shodě s takovouto úpravou. Rodiče musí být schopni se o všech věcech týkajících se dítěte dohodnout. Toto klade nemalé nároky na rodiče dítěte, zejména poté, co bylo jinak manželství rozvedeno. Musí se tedy dohodnout na financích stejně jako na času stráveném s dítětem. Hlavní výhodou zůstává pro dítě jeden domov. Ostatní závisí na atmosféře takovéhoho soužití a míře spokojenosti zúčastněných. Někdy tedy může být pouze přechodným řešením pro období, než si rodiče dohodnou, jak bude jeden z nich bydlet. Pak může přejít ve střídavou výchovu. V jiném případě pak zůstává otázkou, proč bylo manželství vlastně rozvedeno (DUDOVÁ, 2007).

Společná péče je stav prospěšný pro děti, které tak neztrácejí ani jednoho rodiče a oba se nadále podílejí na jejich výchově i péči (MATĚJČEK a DYTRYCH, 1994).

5.3.2 Střídavá výchova

Český právní řád upravil střídavou výchovu s účinností tzv. velké novely zákona o rodině z roku 1987. I před touto dobou ji však již zákon nevyklučoval. Střídavá výchova jako pojem byla do zákona začleněna novelou zákona č. 91/1998 Sb. § 25. Ustanovení § 26 odst. 2 zákona o rodině uvádí, že „*jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby*“ (HRUŠÁKOVÁ, 2001, s. 42).

U nás tvoří v současnosti asi 3% úprav výchovy dětí (DUDOVÁ, 2007).

Někteří autoři mluví dokonce o 5,7 % úprav výchovy dětí po rozchodu/rozvodu celkem, a je dokonce možné, že se tento údaj ještě navýší v souvislosti se stále častějšími návrhy otců na tuto úpravu (ŠPAŇHELOVÁ, 2010).

Střídavá výchova znamená, že dítě žije vždy střídavě nějaký časový úsek u otce a nějaký zase u matky. Zákon tyto časové úseky nespécifikuje. V praxi jsou modely střídání po měsíci, 14-ti dnech i týdně. Nejsou výjimkou dokonce i kratší časové úseky (DUDOVÁ, 2007).

Tyto kratší intervaly pro mladší děti, zejména předškolního věku mohou být například 3-2-2 dny, kdy 3 dny jsou u tatínka, 2 dny u maminky a 2 dny opět u tatínka, další týden je to pak naopak, tedy 3 dny u maminky, 2 dny u tatínka a 2 dny u maminky (ŠPAŇHELOVÁ, 2010).

Kratší intervaly se doporučují pro lepší udržení kontaktu dítěte s oběma rodiči (NOVÁK a PRŮCHOVÁ, 2007).

ŠPAŇHELOVÁ (2010) doporučuje, aby se pravidelné střídání mezi rodiči dělo až od věku 3 let dítěte, kdy již dítě nabilo pocit jistoty a bezpečí a je již tedy schopné měnit prostředí.

KLIMEŠ (2009) uvádí jako přirozený jednodenní cyklus. „*Čím více se cyklus střídavé výchovy blíží cirkadiannímu a čím častěji se dítě vidí s oběma rodiči, tím z psychologického hlediska lépe*“ (KLIMEŠ, 2009, s. 8).

Delší doba než týden ztrácí charakter střídání a blíží se více střídavému svěřování do péče jednoho či druhého rodiče. To jsou případy hlavně měsíčních, nebo i delších intervalů. Ty mohou pro dítě znamenat střídavé osiřování a vyvolat separační úzkosti. Hlavně u mladších dětí (KLIMEŠ, 2009).

Atypická střídavá výchova znamená, že se nestěhuje dítě mezi rodiči, nýbrž rodiče se stěhují za dítětem. Děti tak zůstávají stále v jednom prostředí. Rodičům ale obvykle tento druh péče o dítě dlouhodobě nevyhovuje (KLIMEŠ, 2009).

Základním předpokladem pro dobře fungující střídavou výchovu, jsou normální osobnostní rysy rodičů, kteří by měli být schopni spolupracovat navzájem, zejména se dohodnout na všem důležitém týkajícím se dítěte. Vztah mezi rodiči by měl být prost negativních komentářů o druhém. Rodiče by měli mít za sebou překonaný psychorozvod. Také by si střídavou výchovu měli všichni účastníci přát, tedy včetně dítěte. Ustanovení § 31 odst. 3 zákona o rodině soudům přímo ukládá povinnost zjistit názor dítěte, pokud je k tomu způsobilé. Soud by pak měl stanovisko dítěte akceptovat (HRUŠÁKOVÁ, 2001).

Doporučuje se, aby si rodiče již dopředu ujasnili, kde bude mít dítě trvalé bydliště, na koho půjdou daňové odpočty, kam bude chodit do školy apod. (DUDOVÁ, 2007).

Střídavá výchova by neměla být prosazována proti vůli jednoho z rodičů a sloužit jako nátlakový prostředek. Toto by mělo být posuzováno jako kontraindikace střídavé výchovy. Patří sem rétorika typu: „*Dobrá jestli chceš rozvod, tak já ale budu trvat na střídavé výchově*“ (KLIMEŠ, 2009, s. 11).

Některé prameny mluví v souvislosti s předpoklady dobře fungující střídavé výchovy o schopnosti zachovat tzv. rodinnou koalici (KLIMEŠ, 2009).

Znamená to, aby byli oba rodiče schopni svorně trvat na stejných výchovných zásadách pro dítě i když bydlí každý jinde a ten druhý tedy není přítomen fyzicky. Když tedy jeden rodič něco řekne, druhý na tom bude taktéž trvat. Zamezí se tak možnosti dítěte manipulovat s jedním rodičem, nebo oběmi. Střídavá výchova může fungovat v případě, že rodiče si již prošli psychorozvodem a nebudou si sporem o dítě „dorovnávat účty“. To se vyskytuje u tzv. konsenzuálních rozhodů, kdy se k sobě partneři i můžou hodit, ale jeden již ve vztahu být nechce a jsou schopni se dohodnout, co bude dál (KLIMEŠ, 2009).

Podobně to vidí ŠPAŇHELOVÁ (2010), která pro úspěšnou střídavou výchovu doporučuje následující:

- Jasnou domluvu na střídavé výchově a chuť rodičů do ní, což lze jen tehdy, když dokáží překonat bol z rozchodu a pocity křivdy a nepřátelství vůči druhému rodiči a nadřadit tomu zájem dětí na tom, být s oběma rodiči.
- Souhlas dítěte s takovouto úpravou, dítě by na ni mělo být připraveno a mělo by si ji umět představit.
- Blízkost bydlišť rodičů, mateřská škola či základní škola zůstávají stejné.
- Jasně vymezení rodičovských zodpovědností, tedy kdo je za co zodpovědný.
- Schopnost dobré komunikace mezi rodiči, dobrá informovanost o zásadních událostech s dítětem za dobu co je u druhého rodiče.
- Schopnost flexibility na straně dítěte. Rodiče to musí být schopni podpořit vytvořením zázemí pro dítě u obou.
- Schopnost domluv mezi rodiči, týkajících se dítěte – mimoškolní aktivity.
- Dohody na financování potřeb dítěte, kdo jaké kroužky bude platit, kdo dává kapesné, kdo kupuje sportovní vybavení apod. (ŠPAŇHELOVÁ, 2010).

Dříve pro střídavou výchovu byla podmínkou dohoda mezi rodiči, tedy souhlas obou na této variantě, kterou pak soud schválil. V poslední době jsou ale známy případy, kdy o střídavé výchově rozhodl soud i bez souhlasu jednoho rodiče, obvykle matky. Toto umožnil nález Ústavního soudu a změna v zákoně platná od 1.4.2010, kdy pouhý nesouhlas jednoho rodiče není důvodem, aby střídavá výchova nebyla (JUSTICE.CZ, 2010).

Diskutovanou otázkou je uvedený zájem dítěte. Stěží jej lze jednoduše vysvětlit. V zájmu dítěte by tak mohlo být třeba to, aby se rodiče vůbec nerozváděli. Ale pro rozvodovou praxi to znamená takové jednání rodičů, kdy zohledňují potřeby dítěte a volí takovou variantu péče, která bude dítěti prospívat nejlépe a dítěti se bude dobře dařit. Interpretace zájmu dítěte je mnohdy bohužel založena na vlastním subjektivním úsudku aktérů rozvodového řízení (HASTRMANOVÁ, 2007).

Praktickou zásadu uvádí KLIMEŠ (2009). Je to tato zásada: „*Když nevíte, zda určité opatření je nebo není ve prospěch dítěte, porovnejte dopad tohoto opatření s jednostranným osiřením: „ Nebylo by pro dítě lepší, kdyby jeden z rodičů prostě umřel? “Pokud si na tuto otázku odpovíte ano, pak víme, že takové opatření není v zájmu dítěte - lepší stav dosáhneme, když bojující partnery od sebe odřízneme a dítě svěříme do výlučné péče jednoho z nich“* (KLIMEŠ, 2009, s. 15).

Rodiče dítěte si obvykle navzájem poskytují výživné ve výši, která odpovídá jejich příjmům. V praxi to často znamená, že si navzájem nic neplatí (HRUŠÁKOVÁ, 2001).

Okolo střídavé výchovy se v posledních letech rozjela i mediální kampaň. Billboardy s jdoucími rodiči, kteří mezi sebou vedou dítě jsou vidět na mnoha místech republiky. Vznikají blogy na sociálních sítích, kde si otcové předávají rady a vyměňují informace jak postupovat, aby získaly děti do střídavé výchovy.

Známe je též politické pozadí a aktivity například poslance Staňka za prosazení střídavé výchovy jako první varianty, kterou bude soud automaticky svěřovat děti do střídavé výchovy, přestože sám poslanec uvádí, že je nutná analýza jednotlivých případů a nutnost kvalitního zdůvodnění pro toto rozhodnutí (VOKURKOVÁ, 2011).

Autorka práce z vlastní zkušenosti s půlroční střídavou výchovou u dvou dětí může říct, že realita není tak krásná, je poněkud jiná, než daný obrázek na billboardu. Dle jejího názoru nejde zobecňovat, neboť je to záležitost velmi individuální a ovlivněná celou řadou proměnných. Tuto variantu je podle jejího názoru třeba velmi citlivě zvážit, aby byla skutečně přínosná a dítěti/dětem ku prospěchu. Pak teprve bude tím nejlepším řešením. Rozhodně by jí nedoporučovala tzv. na zkoušku a v době konfliktní situace mezi rodiči v rámci jakéhosi zklidnění situace. Dítě se pak naopak může stát kamenem sváru. Ale toliko názor autorky práce. To co si myslí odborníci se snažila zjistit v empirické části diplomové práce.

Výhody, které různí autoři uvádí v souvislosti se střídavou výchovou pro děti, jsou:

- Udržení stálého kontaktu s oběma rodiči.
- Zachování ženského i mužského prvku ve výchově.
- Zachování kontinuity výchovné péče (NOVÁK a PRŮCHOVÁ, 2007).

Další výčet výhod i záporů, které jsou dostupně uváděny v souvislosti se střídavou výchovou na internetu jsou následující:

Plusy střídavé výchovy:

- pro děti pokračuje stále rodinný život

- děti cítí, že je to spravedlivé, žádný z rodičů není ten“oblíbený“
- děti se cítí méně vinné tím, že by to mohly být ony, kdo jsou důvodem rozvodu
- děti říkají, že jsou milovány oběma rodiči
- chlapci stále mají otcovský model, se kterým se mohou identifikovat
- mizí riziko, že v období dospívání se kontakt s jedním z rodičů přeruší
- rozvod není považován za zdrcující ztrátu, protože děti neztratily důležité osoby v jejich každodenním životě
- staví oba rodiče na stejnou úroveň v oblasti lékařské péče, vzdělání a zájmů dítěte

Oproti tomu jsou uváděny tyto záporny:

- zvýšené nároky na dítě s ohledem na neustálé změny prostředí (výchovného i bydlení)
- časová i ekonomická náročnost
- vysoké nároky na spolupráci a komunikaci rozvedených rodičů (nefunguje v případech, kdy jeden či oba rodiče nadřazují své potřeby potřebám dětí, nebo se nejsou schopni dohodnout (ASOCIACE NEÚPLNÝCH RODIN, 2013).

Dále je uváděna větší sebeúcta dětí a méně negativních postojů vůči rodičům a rozvodu (WARSHAK, 1996).

ŠPAŇHELOVÁ (2010) dále uvádí tyto plusy a minusy střídavé výchovy:

Plusy střídavé výchovy:

- Dítě žije u obou rodičů a tím lépe vnímá jejich pozitivní i negativní stránky osobnosti, dovednosti, záliby apod., tedy si neidealizuje jednoho z rodičů.
- Dítě má možnost čerpat z obou rodičů, každého z nich se může zeptat na to, co ho zajímá a na co mu daný rodič může odpovědět.
- Dítě zná přístup každého z rodičů k životním situacím a tomu jak řeší problém.
- Rodič má větší možnost uspořádat si čas tak, aby měl více času, když je s dítětem a v jinou dobu více pracovních povinností.

Minusy střídavé výchovy:

- Náročné začátky. Hlavně pro matky je náhlá ztráta dítěte na delší dobu z očí problém. Těžko se smiřují s tím, že se o něj dokáže postarat i otec. Mohou zažívat i kritiku okolí, například prarodičů dítěte.
- Na straně dítěte může být horší přizpůsobivost, pokud dítě není dostatečně flexibilní. Dítě může být unavené z neustálého přejíždění a stěhování věcí. Je třeba to dítěti co nejvíce ulehčit.
- Zmatek u pedagogických osob - například při předávání informací, které se nedonesou druhému rodiči, který má zrovna dítě v péči. Je dobré vést si kalendář pro lepší orientaci, aby bylo jasné, co komu, kdy říct (ŠPAŇHELOVÁ, 2010).

Odpůrci střídavé výchovy argumentují, že situace dítě mate. Dítě ztrácí jeden domov, tedy kotvu, prostředí, které je mu důvěrně známé a na které je zvyklé. Střídavá výchova naplňuje požadavky rodičů, ale pro dítě není prospěšná (PAVLOVÁ, 2008).

Autorka práce je toho názoru, že toto uspořádání klade skutečně velké nároky na rodiče i na dítě. Dítě se musí zadaptovat na měnící se podmínky u otce a u matky. Což je samo o sobě velký nárok a záleží na osobnostním ladění dítěte a na jeho vyzrálosti i flexibilitě, nakolik toho bude schopné. Rodiče spolu musí být schopni komunikovat a měli by se umět dohodnout. Bez těchto schopností by u soudů končily veškeré rodičovské záležitosti, například volba školky, školy, zájmových kroužků, termínů dovolené apod. Mnohdy střídavé výchově musí rodiče uzpůsobit celý svůj dosavadní život. V zájmu dítěte je, aby neměnilo školu, ani zájmovou činnost. Rodiče často hledají takové bydlení, aby žili blízko sebe. Přesto je střídavá výchova „nejistá“ dalším životním vývojem rodičů. Často se pak v praxi člověk setkává s tím, že střídavá výchova po nějakou dobu funguje a vyhovuje, ale pak se situace změní a rodiče přejdou na výlučnou péči jednoho z nich. Takovéto změny můžou nastat z různých příčin. Změnou ekonomické situace jednoho z rodičů počínaje, změnou bydliště, novým sňatkem a narozením dalších dětí pokračující až samotnou potřebou dítěte konče.

Rozpačitý je dle názoru autorky práce také pohled okolí na střídavou výchovu a nejednotný je též pohled odborníků samých.

Zejména ženy se setkávají s jistým nepochopením až odsouzením. Je to přeci jen něco nového. Je jim vytykáno, že upřednostňují své potřeby, že nejsou dost dobrými matkami. Ne vždy se setkají s pochopením u zaměstnavatelů, ale také mohou zažívat odmítavý postoj od starších generací, tedy babiček, pro které bylo něco takového nepřijatelné. Matky, které si tuto úpravu nepřejí, pak vstupují do soudních sporů, kde jsou z hlediska energetických i finančních zdrojů častěji slabší. Přesto jsou matky, které s touto úpravou souhlasí a jsou s ní spokojené. Zdůrazňují, že dítě neztratilo otce a ony mají více energie se dítěti po návratu skutečně věnovat, poté co si odpočinou a mají čas i na sebe. Muži, kteří této péči dosáhli, jednoznačně zdůrazňují její přínos pro dítě, které neztratilo otce, tedy je. Oni sami dostávají spíše obdiv od okolí a pochopení a vstřícnost od zaměstnavatelů. Jsou bráni jako obětaví a zodpovědní otcové, kteří upřednostnili zájem dětí před svým vlastním (DUDOVÁ a HASTRMANOVÁ, 2007).

5.4 Společná a střídavá výchova v zahraničí

V Anglii a Walesu byla až do roku 1989 dána rodičovská zodpovědnost pouze tomu rodiči, kterému zůstalo dítě v péči. Soud mohl rozhodnout o tzv. joint custody, kterým dal rodičovskou zodpovědnost oběma rodičům. Tento koncept byl pozměněn zákonem Children Act ve zmiňovaném roce 1998. Nadále však zůstává, že tato rodičovská zodpovědnost se týká pouze dětí, které se narodily v manželství. K dítěti z nesezdaného soužití musí otec rodičovskou zodpovědnost teprve získat (DUDOVÁ a HASTRMANOVÁ, 2007).

V únoru 2006 byla v Anglii založena nová politická strana nazvaná Aliance pro rovnocenné rodičovství. Ta se snaží nadřadit právo dětí na normální rodičovství obou rodičů nad přáním jednoho z rodičů. Střídavá výchova se tedy neseťkává v Anglii dosud s velkou oblibou, ale i zde dochází pomalu ke změnám. Žádný zákon o společné či střídavé výchově dosud neexistuje (ASOCIACE NEÚPLNÝCH RODIN, 2008).

Zcela odlišná je situace v zemích Skandinávie, kde mají se střídavou výchovou mnohaleté dobré zkušenosti. V Norsku až 75 % rozvodů končí právě střídavou výchovou. Od roku 2004 může mít norské dítě uvedeny i dvě bydliště, musí jen splňovat, že poměr v bydlištích je 50/50. V roce 2007 byla zveřejněna empirická studie o střídavé výchově, kterou pro norskou vládu nechala zpracovat ministryně pro Záležitosti dětí a rovnoprávnost. Výsledky mluví o střídavé výchově jako o přínosném, pozitivním řešení porozvodové péče o děti. Výsledky dále ukazují, že společná péče o dítě snižuje konfliktní potenciál mezi rodiči (BARNE-og LIKESTILLINGSDEPARTEMENT, 2007).

Mladí lidé v Norsku již před vstupem do manželství uzavírají předmanželskou smlouvu, kde řeší i výchovu dětí v případě rozvodu (ASOCIACE NEÚPLNÝCH RODIN, 2008).

Rovněž ve Švédsku byl již v roce 1992 následující poměr: 79% dětí bylo svěřeno do střídavé péče, 19% do péče matky, 2% do péče otce (VARDNADSTVISTUTREDNINGEN, 1995).

Ve Švédsku přechází dítě rozvodem do společné výchovy automaticky. Rodiče se pak dohodnou, jak bude péče vypadat. Tato společná výchova je uzákoněna od roku 1983 (JEDEN DOMOV, 2011).

V Německu funguje tzv. Cohemský model. Je praktikován od 90. let 20. století. Jeho princip je ten, že rodičovský pár se na výchově doslova musí dohodnout na příslušném oddělení OSPOD za přítomnosti a přispění sociálních pracovníků. Soud pak výsledek pouze odsouhlasí a v drtivém případě tím rozhodne o střídavé péči. Tento model považuje dosažení schody na výchově dětí za rodičovskou povinnost, která nemá být předávána soudu. Poté, co je střídavá výchova soudně ukotvena, jsou rodiče nuceni se domlouvat i když toho předtím nebyli schopni. Pokud ani tak střídavá výchova po delší době nebude fungovat, může ji soud zrušit a ustanovit výlučnou péči jednoho z rodičů (RUDOLPH, 2006).

Situace v USA je také odlišná. Střídavá výchova je zde v zákoně od roku 1973. V současné době je v USA ve střídavé výchově asi 20% dětí (TYL, 2006).

EVERETT a EVERETTOVÁ (2000) uvádí následující fakta, která platí pro USA:

- Právní společnou výchovou se rozumí, že oba rodiče mají právo podílet se na rozhodnutích, která se zásadním způsobem dotýkají dalšího života dětí. Patří mezi ně rozhodování o vzdělání, léčbě, zdraví, náboženském vyznání a sociálním prostředí, ve kterém dítě bude vyrůstat. Rozhodnutí o všech uvedených záležitostech musí rodiče dělat společně. Pokud se nejsou schopni domlouvat, bývá v rozsudku doporučení, jak v takových případech dále postupovat. Nejčastěji mediace, poradce, nebo je stanoven jeden z rodičů, který udělá konečné rozhodnutí.
- Fyzickou společnou výchovou se rozumí, že dítě zůstane s jedním z rodičů, který bude řešit běžné denní záležitosti a kde dítě bude žít, tzv. primární fyzické sídlo. Toto je rozhodováno především u malých dětí.
- Sdílená fyzická výchova je další variantou. Jde o to, že se rodiče dělí o péči na dítěti půl na půl. Nikdo nemá výhradní právo rozhodovat. Oba rodiče řeší každodenní záležitosti dětí, bez zřetele k tomu, že žije převážně pouze s jedním z nich, tedy na jednom místě.

- Rozdělená fyzická výchova znamená, že oběma rodičům bylo určeno na půl fyzické opatrovnictví. Například vždy v určitou roční dobu např. od zimy do jara jeden rodič a od léta do podzimu druhý rodič. Nebo během školního roku jeden rodič a o prázdninách druhý rodič. Rodiče mohou být i velmi vzdáleni a tak polovinu roku může dítě žít v Kalifornii a druhou třeba ve Virginii.
- Střídavá fyzická výchova - je podobná předchozí úpravě. Výchova je tedy střídavě u matky a u otce.
- Výhradní péče - právní i fyzická výchova je svěřena jen jednomu rodiči. Druhý rodič má právo na návštěvy dítěte. Tento druhý rodič jinak nemá téměř žádná jiná práva k dítěti, bez souhlasu prvního rodiče (EVERETT a EVERETTOVÁ, 2000).

Nastává otázka - kterou variantu zvolit, aby byla co nejlepší pro dítě?

Uvedení američtí autoři EVERETT a EVERETTOVÁ (2000) uvádějí následující důvody proč volit společnou péči:

- Usnadňuje snadnější porozvodovou adaptaci dítěte.
- Oba partneři jsou v pozici rovnocenných možností, práv i zodpovědnosti vůči dítěti, jsou tedy plnohodnotnými rodiči oba.
- Děti mají zajištěn častý a pravidelný kontakt s oběma rodiči.
- Společná výchova redukuje úroveň nepřátelství mezi rodiči.

Uvedení autoři dále varují před tím, aby se nechávalo na rozhodnutí dětí, s kým chtějí žít. Sice ve 12 letech tomu způsobilí jsou, ale žádné dítě vlastně skutečně volit nechce. Nechce být vinné tím, že si vybralo jen jednoho rodiče. Děti potřebují mít kontakt s oběma rodiči. To jim dává pocit jakési kontinuity rodinného života s oběma, pocit jistoty, stability i předvídatelnosti (EVERETT a EVERETTOVÁ, 2000).

EMPIRICKÁ ČÁST:

6 Cíl výzkumu

Předmětem zájmu a ústředním tématem celé práce je střídavá výchova, která je sama o sobě fenoménem posledních let. Názory na ní se mezi širokou veřejností velmi různí a nejinak je tomu i mezi odborníky. Dokládá to problematičnost přijímání něčeho nového do českých realit, co nemá tradici a co ve své podstatě mění zaběhnutou dosavadní praxi ve výchově dětí.

Proto autorka práce zacílila svůj výzkum na zjištění názorů a postojů odborníků - psychologů, kteří působí v poradenské oblasti, především v pedagogicko - psychologických poradnách a dostávají se tak do přímého kontaktu s klienty, kteří střídavou výchovu praktikují.

Na tyto odborníky se rodiče, kteří buďto zvažují střídavou výchovu, nebo řeší jakékoli záležitosti s ní spojené, obrací pro radu a pomoc. Autorku práce tedy zajímalo, jaký je jejich postoj ke střídavé výchově a nakolik je jejich názor na základní podmínky pro fungování střídavé výchovy, které jsou uváděny v teoretické části diplomové práce na základě prostudované literatury, jednotný a nakolik tedy vyjadřují souhlas s uvedenými tvrzeními. Daná problematika byla formulována do výzkumných otázek, které byly formou dotazníku předloženy psychologům.

Na téma střídavé výchovy vzniklo v posledních 10 letech množství nových diplomových prací. V převážné většině se zaměřují na kvalitativní výzkum a hledají zodpovězení na otázky po úrovni a tedy kvalitě života rodičů a dětí, žijících ve střídavé výchově ať již z pohledu ekonomického, nebo čistě psychologických aspektů a prožívání.

Na vhodnost střídavé výchovy dosud výzkumné šetření provedeno v ČR nebylo.

Samotné téma střídavé výchovy je velmi kontroverzní. Do jisté míry přesahuje pouhý rámec pedagogicko - psychologický a vstupuje do aspektů politických. Toto s sebou může přinášet ztížení podmínek pro vypovídací schopnost a věrohodnost odpovědí dotazovaných.

Obtíže, se kterými se autorka během výzkumu setkala, mohou vypovídat právě o složitosti celé situace a různých úhlech pohledu na danou věc.

7 Metodologie poznání

7.1 Volba typu výzkumu

Při volbě způsobu jakým budou ve výzkumu získávány potřebné informace, které povedou k danému poznání vytyčeného cíle, se autorka práce přiklonila k pozitivistickému přístupu, tedy ke kvantitativnímu výzkumu.

Měřeno optikou zkoumání je tento způsob omezen na získávání dat, která jsou, co se obsahu týče, značně zredukovány již samotnou strukturou otázek. Nemohou tedy objasnit celou šíři problému. Nedojde ani k hlubšímu poznání konkrétních případů a prožívání konkrétních jednotlivců. Autorka si je vědoma složitosti problematiky vztahující se ke zvolenému cíli zkoumání. V mnohém ani nepovažuje za vhodné v této oblasti zevšeobecňovat. V daném případě se pokusila problém uchopit z pohledu zvenčí. Tedy lidí, kteří sami nejsou aktéři, ale pracují s těmi, kterých se problém týká. Pro daný cíl ale postačí k vytvoření obecného rámce pro aplikaci dalšího případného výzkumu. Výzkum se pokusí statisticky vyjádřit názorovou různorodost v dané oblasti, zjištěnou pomocí k tomu volených otázek a potvrdit/nebo vyvrátit předpoklady autorky výzkumu vyjádřené v hypotézách.

Výsledky pak budou názorně statisticky vyhodnoceny, aby vytvořily přehlednou představu o problematice z „ptačí perspektivy“.

Plně tedy bude využita logika deduktivního postupu, uplatňovaná právě u kvantitativní výzkumné metody, kdy je zde problém – střídavá výchova a s ním spojené hypotézy, které slouží pro výběr proměnných – tedy konkrétních položek/otázek s možnostmi přednastavených různých odpovědí.

Proměnné a vztah mezi nimi bude předmětem zkoumání. Data budou převedena do číselné podoby, aby byla snáze vyhodnotitelná. Některá budou vyjádřena procentuálně, pro ještě větší přehlednost pak doplněna graficky.

Hypotéza – jedná se o specifický předpoklad, konkrétní tvrzení, které vyplývá z nějakého všeobecného tvrzení. Nejčastěji tedy hypotéza vychází deduktivně z nějaké známé teorie, vědeckých paradigmat. V tomto případě z dostupné prostudované literatury vztahující se k tématu práce. Konkrétně to může být například tvrzení o výlučnosti péče matky a slouží k ověření pravdivosti/ či nepravdivosti tohoto tvrzení. Může jej buď potvrdit, nebo vyvrátit. Formulace hypotézy může být i záležitostí intuice a jakési zkušenosti, kdy něco dopředu předpokládáme a očekáváme možné vztahy mezi jevy. Hypotéza je pak pokusným vysvětlením určitého jevu. „Dobrá hypotéza je nejenom efektivním nástrojem verifikování hotových teorií, ale má i významnou heuristickou (objevitelskou) funkci“ (KERLINGER, 1972, s. 39).

Hypotézy, které byly stanoveny při tvorbě dotazníku:

Hypotéza 1.

Předpokládám, že psychologové budou považovat střídavou výchovu za regulátor konfliktovosti mezi rodiči.

Hypotéza 2.

Předpokládám, že psychologové budou u mladších dětí volit kratší intervaly střídání.

Hypotéza 3.

Předpokládám, že psychologové budou rodinnou terapii považovat za nejvhodnější způsob řešení sporu o výchovu dítěte.

Hypotéza 4.

Předpokládám, že psychologové budou považovat věk 3 let za dolní hranici věku vhodného pro střídavou výchovu.

7.2 Výzkumná metoda a strategie sběru dat

Výzkumná metoda, kterou autorka práce zvolila je dotazníkové šetření.

Dotazník autorka po prokonzultování svého záměru sama sestavila, otázky volila dle vlastního uvážení a zájmu na zjištění konkrétních položek/otázek, vztahujících se k danému tématu - střídavé výchově, tedy cíli výzkumu a uvedeným hypotézám.

U některých otázek použila autorka práce systém škálování, jiné mají dichotomickou možnost odpovědi – tedy odpovědi ano/ne.

Vytvoření definitivního dotazníku předcházelo období hledání, kdy byl nejprve pro dané účely vytvořen první pilotní dotazník a dle odpovědí respondentů, obtížnosti pro ně samé s jeho vyplněním i míře obtížnosti při odečítání odpovědí, byly některé otázky přepracovány, jiné rozšířeny a jiné blíže specifikovány až do podoby současné verze, viz přílohy č. 1. a 2.

Respondentům bylo předloženo celkem 15 otázek s různou obtížností zpracování.

Při sestavování dotazníku se autorka práce držela kritérií co největší jednoduchosti, srozumitelnosti pro respondenty, přiměřenosti délky dotazníku a co nejkonkrétnější specifikace výzkumných otázek.

Respondenti jsou v dotazníku vlastně prostředníky ke zjištění sociální reality. Tedy v tomto konkrétním případě jejich postoje ke střídavé výchově vlastně odpovídají pozici, jakou má střídavá výchova mezi ostatními variantami porozvodových úprav výchovy dětí u nás. Nepřímo je tak nastíněn obraz o dané skutečnosti.

Strategie výběru vzorku respondentů a sběru dat:

Cílovou skupinou byli muži i ženy - psychologové, bez rozdílu věku, kteří pracují s dětmi a rodinami, u nichž probíhá, nebo je zvažována střídavá výchova.

Tato cílová skupina byla rozdělena na dvě části. První část autorka dotazníku přímo oslovila a předala jim vtištěný dotazník k vyplnění osobně. Bylo to 50 dotazníků. Navštívila tak za tímto účelem tři pedagogicko - psychologické poradny v západočeském kraji a jednu poradnu v Praze. Druhou část respondentů autorka dotazníku kontaktovala nejprve telefonicky a pak jim uvedený dotazník zaslala s úvodním dopisem elektronickou poštou. Jednalo se o 30 dotazníků adresovaných psychologům.

Návratnost byla lepší v případě osobního předání dotazníků k vyplnění. Z 50-ti rozdaných dotazníků se vyplněných vrátilo do rukou autorky 27. V případě elektronicky zaslanych dotazníků se z celkového množství 30-ti dotazníků vrátilo pouze 5 dotazníků. Celková návratnost tedy činila 32 dotazníků, cca 26% z celkového množství rozeslaných dotazníků. Autorka se domnívá, že nemalou měrou tomu přispívá přetíženost pedagogicko - psychologických pracovníků, kteří zkrátka nemají času na víc. Rovněž to může svědčit o tom, že dotazník i přes snahu o co největší jednoduchost, vede nutně k zamyšlení nad danou problematikou a pro někoho nemusí být snadné dát jednoznačnou odpověď.

Sběr dat včetně pilotního průzkumu probíhal od března 2013 do června 2013, tedy 4 měsíce. Pilotní průzkum čítal 15 navrácených dotazníků. Posloužil k zjištění úrovně odpovědí i obtížnosti jejich dosažení.

Otázka reliability a validity dotazníku:

Reliabilitu dotazníku - tedy přesnost/spolehlivost měření, si autorka dotazníku ověřila při opětovném oslovení k vyplnění nové verze dotazníku těch lidí, kteří vyplnili původní pilotní dotazník. Srovnáním mohla posoudit, nakolik se odpovědi liší od původních odpovědí v otázkách, které byly zachovány v nezměněné podobě.

Validitu dotazníku - tedy zda dotazník měří to, co má, bylo také možno posoudit v pilotní studii. Z ní mohla autorka dotazníku usoudit, zda respondenti pochopili zadání a skutečně odpovídali na to, na co byli dotázáni.

Kvalita získaných dat:

Stěží lze ovlivnit rozpoložení respondenta, v jakém se nachází, když vyplňuje dotazník, pokud nejsme přímo přítomni a nesnažíme se vytvořit co nejvíce kooperativní atmosféru. Nálada respondenta, stejně jako mentální schopnosti, věk, osobní zkušenosti a další faktory jsou vnější proměnné, které ovlivní v konečném důsledku kvalitu získaných dat.

7.3 Způsob zpracování a analýza dat

Škály měření:

V psychologii techniku škálování dobře popsal již v 70. letech BŘICHÁČEK (1978) ve své knize - Úvod do psychologického škálování.

V kvantitativním výzkumném měření se setkáváme se škálou nominální, pořadovou, intervalovou a poměrovou.

V tomto dotazníku jeho autorka pracovala převážně se škálou nominální a pořadovou. Nejčastěji bylo použito čtyř - úrovnového a pěti - úrovnového škálovacího rozmezí. Některé otázky mají předdefinované odpovědi a respondent vyjadřuje např. míru důležitosti pro jednotlivá uvedená kritéria. Některé otázky jsou s určením míry souhlasu s uvedenými tvrzeními. V dotazníku je též jedna otázka uzavřená s možností ano/ne odpovědí a dále otázky otevřené, kdy respondent sám napíše, co uzná za vhodné odpovědět k dané otázce.

Nominální škála - není skutečným měřením v pravém slova smyslu. Jde o zařazování prvků do předem připravených kategorií, vytváří se skupiny jevů. Možnosti zpracování těchto dat je vytvořením četností (frekvence výskytu - f) v jednotlivých třídách. Graficky lze znázornit pomocí koláčových diagramů, nebo pomocí tabulek.

Pořadová škála - je založena na měření, i když jde pouze o vztah více nebo méně. Jde například o míru souhlasu, intenzity, hodnotu důležitosti, apod. Například rozhodně souhlasím, spíše souhlasím, spíše nesouhlasím, rozhodně nesouhlasím. Graficky lze zpracovat do histogramů nebo frekvenčních polygonů. Vodorovná souřadnice histogramu nebo polygonu znázorňuje různé úrovně – hodnoty, zkoumané proměnné, vertikální souřadnice pak frekvenci výskytu proměnné.

Dále se mohou vyjadřovat míry středu – tzv. modus (nominální škála) a medián (pořadová škála) a též míry variability - tzv. variační rozpětí a směrodatná odchylka.

Statistické vyjádření:

Nástrojem kvantitativní analýzy je statistické vyjádření.

Od deskripce - tedy popisu souboru osob, zařazených do výzkumu, přes jak již bylo zmíněno grafické názorné vyjádření získaných dat, kterého autorka využila, až po tabulky, kde jsou data utříděna podle četnosti. Dalším způsobem statistického vyjádření mohou být frekvenční tabulky, tedy tabulky četností, kdy se pro každou hodnotu zjistí její absolutní a relativní četnost. Data se v nich utřídí od nejmenších po největší. Pokud se porovnávají dva různé soubory, je potřeba kromě frekvence výskytu doplnit ještě indikátor kumulativní frekvence ($\text{cum } f$) a kumulativní relativní frekvence ($\text{cum rel } f$). Pro přehlednost je možné v některých případech využít počítačové programy k tabelaci výsledků.

8 Etika výzkumu

Etika výzkumu vychází ze základních otázek po tom, k čemu vlastně výzkum slouží, zda přinese nějaké zlepšení v sociální realitě, zda tedy sleduje dobro. Současně je třeba ochránit jak výzkumníka, tak respondenty i samotné získané údaje před zneužitím. Etika ve výzkumu vlastně představuje pravidla, kterými je třeba se řídit, aby nedošlo k poškození ani jedné z uvedených stran výzkumného pole. Autorka výzkumu se těchto zásad snažila držet, aby k žádnému poškození nedošlo. Způsob dotazování formou dotazníku minimalizuje možné trauma z nepatřičných, nebo příliš intimních otázek, ačkoli samozřejmě nevylučuje, že se některých respondentů mohou dotknout. Například v souvislosti s osobní zkušeností a jejím připomenutím. Samozřejmě respondenti nemusí odpovědět a jde to lépe uskutečnit.

Pro přehled zde jmenovitě etické principy při výzkumu s lidmi, které přijala Americká psychologická asociace (APA, 1982):

Respekt a ohled vůči účastníkům výzkumu. Vědecký výzkum by neměl být v konfliktu se zájmy a právy zkoumaných osob. Ke zkoumaným osobám se má chovat výzkumník s úctou a respektem. Psychologický výzkum nemá působit zkoumaným osobám bolest, utrpení nebo jiné nežádoucí důsledky. Účast na výzkumu nemá představovat větší riziko, než je obvyklé. Pokud přesto dojde výzkumem k nežádoucím následkům, je výzkumník povinen je co nejdříve odstranit.

Právo na informace. Které znamená, že účastníci výzkumu mají být dostatečně informováni o tom, jakého a v čem spočívajícího výzkumu se účastní. Pokud je třeba utajení informací, výzkumník je musí sdělit po skončení výzkumu.

Právo na soukromí a důvěrnost informací o účastnících. Jediná výjimka je informovaný souhlas se zpřístupněním údajů o účastnících výzkumu samotnými účastníky.

Právo odstoupit od výzkumu. Účast na výzkumu je dobrovolnou činností, proto má kdokoliv ze zkoumaných osob právo z výzkumu odstoupit.

Veškerá zodpovědnost za správně vedený výzkum spočívá vždy na výzkumníkovi. Ten se často pohybuje na tenkém ledě.

Etika výzkumu se pak v neposlední řadě týká poctivosti výzkumníka, tedy uvádění jen skutečně dosažených dat (FERJENČÍK, 2010).

Autorka výzkumu dbala na informovanost o důvodu šetření a o tom, pro koho je určeno. V rámci svých možností volila osobní způsob kontaktování respondentů a vyplněné dotazníky opět raději osobně přebírala. Informovala o dobrovolnosti vyplňování dotazníků, ale současně s přihlédnutím k potřebě získat žádoucí údaje slušnou formou a s respektem k odmítnutí, žádala respondenty o spolupráci. V některých případech přišla dokonce kladná odezva v podobě zájmu o dosažené výsledky.

9 Vyhodnocení jednotlivých otázek dotazníku

Plné znění dotazníku je uvedeno v příloze č. 2.

V následujících podkapitolách budou uvedeny konkrétní jednotlivé otázky a ty budou vzápětí statisticky vyhodnoceny.

Z popsaných statistických metod v kap. 7. 3, jsou využity zejména tabulky s vyjádřením absolutní a relativní četnosti výsledných odpovědí, dále histogramy a koláčové grafy tzv. polygony. U každé otázky bude po statistickém vyhodnocení uvedeno krátké shrnutí dosažených výsledků.

9.1 Otázka č.1

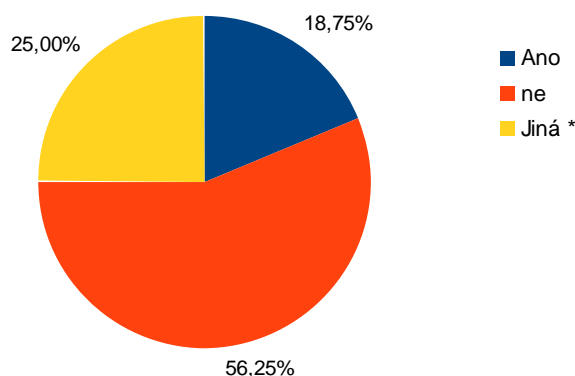
Považujete model střídavé výchovy za natolik vhodnou formu úpravy poměru dětí po rozvodu/rozchodu, aby o ní bylo uvažováno jako o první volbě?

Odpověď	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Ano	6	18,75%
ne	18	56,25%
Jiná *	8	25,00%
Suma	32	100,00%

Tab. č.3 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

* Respondenti se nemohli jednoznačně přiklonit, uváděli odpověď jen v jednotlivých případech

Graf č.5 - Četnost odpovědí v procentech



Shrnutí výsledků k otázce č.1:

Z uvedených výsledků je zjevné, že 56,25% psychologů z dotazovaného vzorku nepovažuje model střídavé výchovy za variantu, která by měla být zvažována jako první možnost porozvodové úpravy poměru dětí. Dalších 25% zvolilo jinou odpověď a to individuální posouzení případu. Jen 18,75% psychologů z dotazovaného vzorku odpovědělo jednoznačně ano. Uvedené údaje odpovídají počtem 18 odpovědím ne, 8 odpovědím s jinou možností a 6 odpovědím ano z celkového počtu 32 dotazovaných.

9.2 Otázka č.2

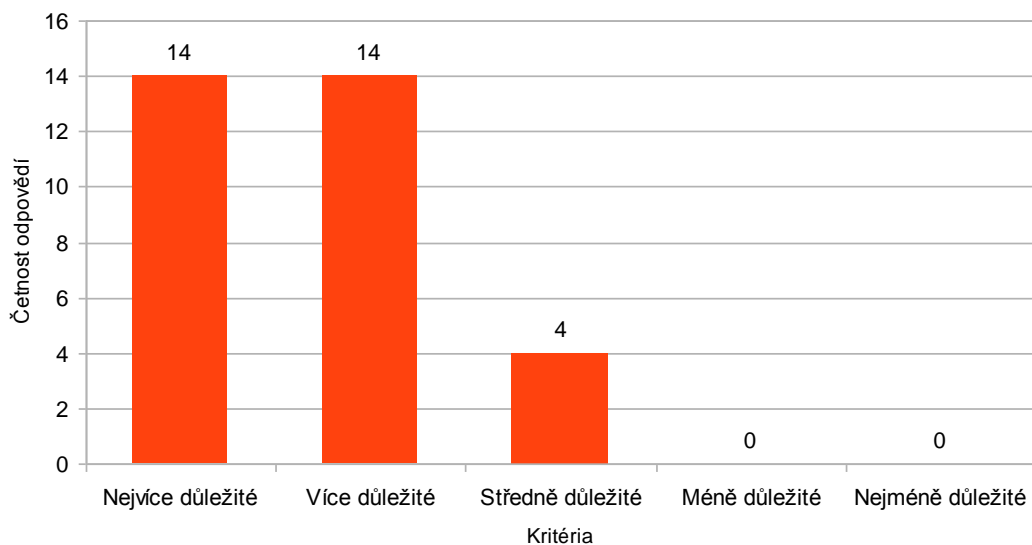
Která z uvedených kritérií považujete v procesu rozhodování o vhodnosti střídavé výchovy za důležitá na straně rodičů?

9.2.1. Kritérium 1 – Výchovné schopnosti obou rodičů

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	14	43,75%
Více důležité	14	43,75%
Středně důležité	4	12,50%
Méně důležité	0	0,00%
Nejméně důležité	0	0,00%
Suma	32	100,00%

Tab. č.4 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.6 - Kritérium - Výchovné schopnosti obou rodičů

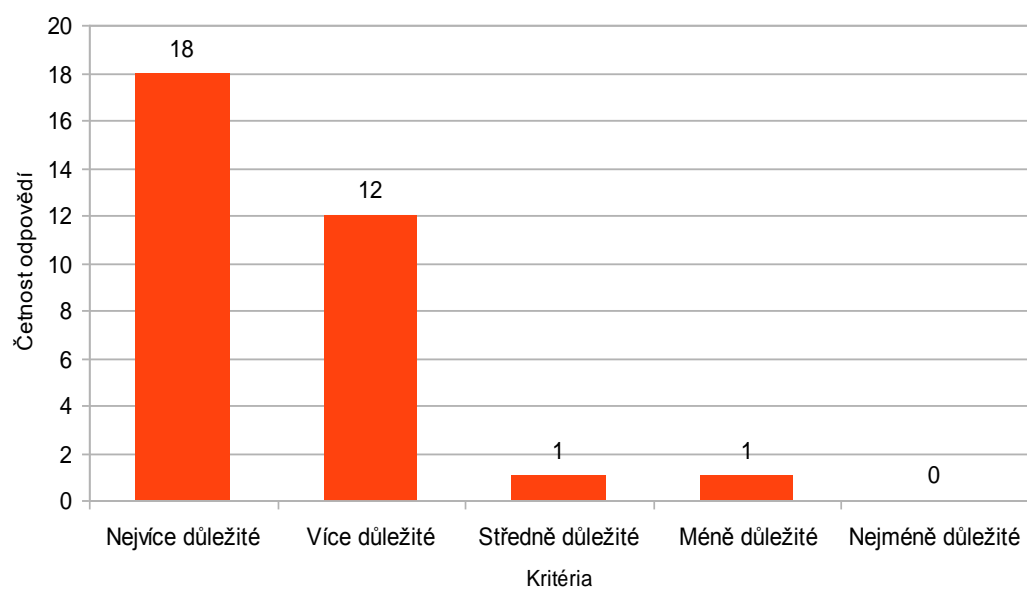


9.2.2. Kritérium 2 – Vztah obou rodičů k dítěti

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	18	56,25%
Více důležité	12	37,50%
Středně důležité	1	3,13%
Méně důležité	1	3,13%
Nejméně důležité	0	0,00%
Suma	32	100,00%

Tab. č.5 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.7 - Kritérium - Vztah obou rodičů k dítěti

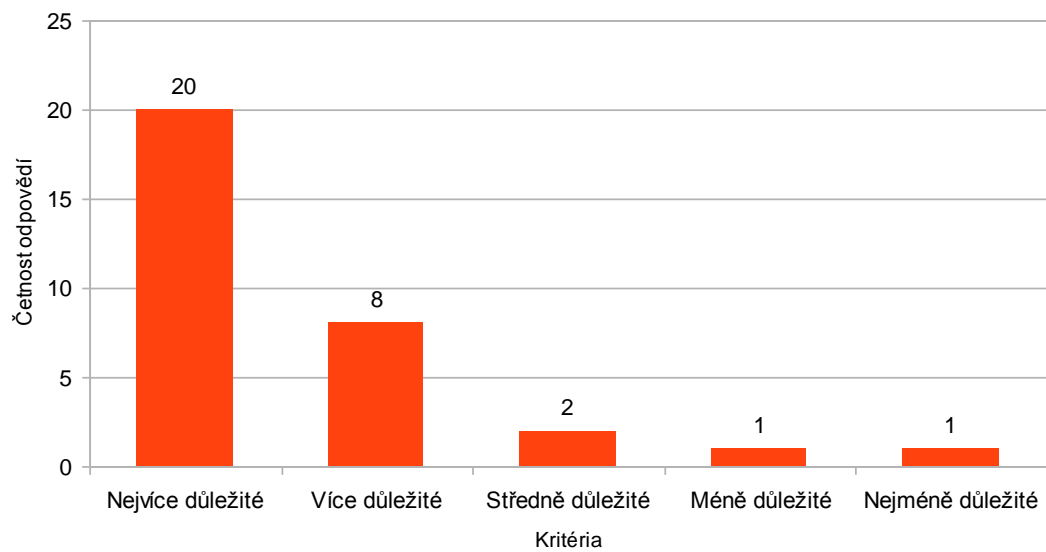


9.2.3. Kritérium 3 – Zájem o výchovu dítěte u obou rodičů

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	20	62,50%
Více důležité	8	25,00%
Středně důležité	2	6,25%
Méně důležité	1	3,13%
Nejméně důležité	1	3,13%
Suma	32	100,00%

Tab. č.6 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.8 - Kritérium - Zájem o výchovu dítěte u obou rodičů

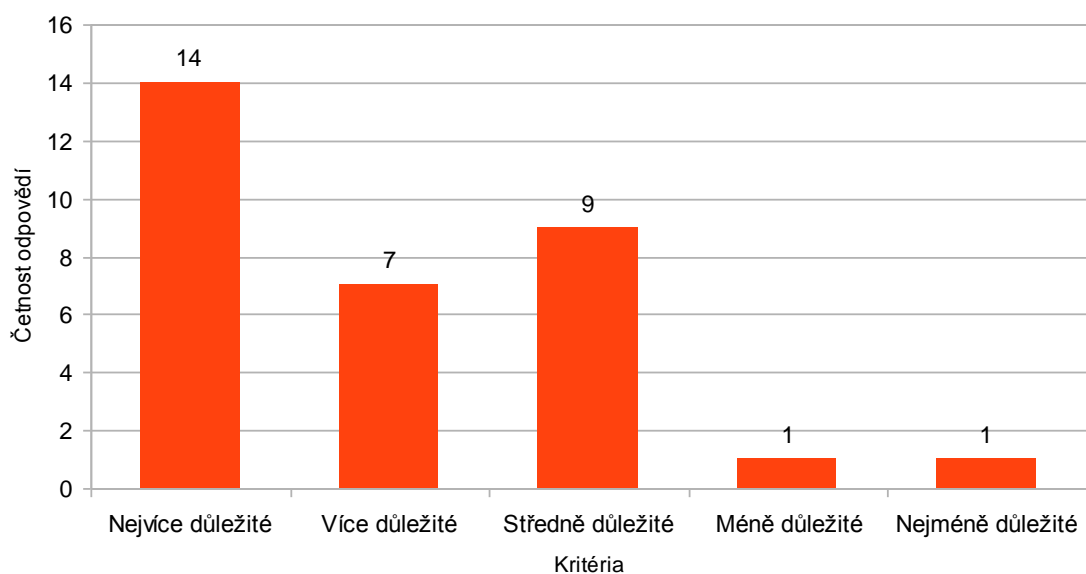


9.2.4. Kritérium 4 – Názor na střídavou výchovu u obou rodičů

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	14	43,75%
Více důležité	7	21,88%
Středně důležité	9	28,13%
Méně důležité	1	3,13%
Nejméně důležité	1	3,13%
Suma	32	100,00%

Tab. č.7 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.9 - Kritérium - Názor na střídavou výchovu u obou rodičů

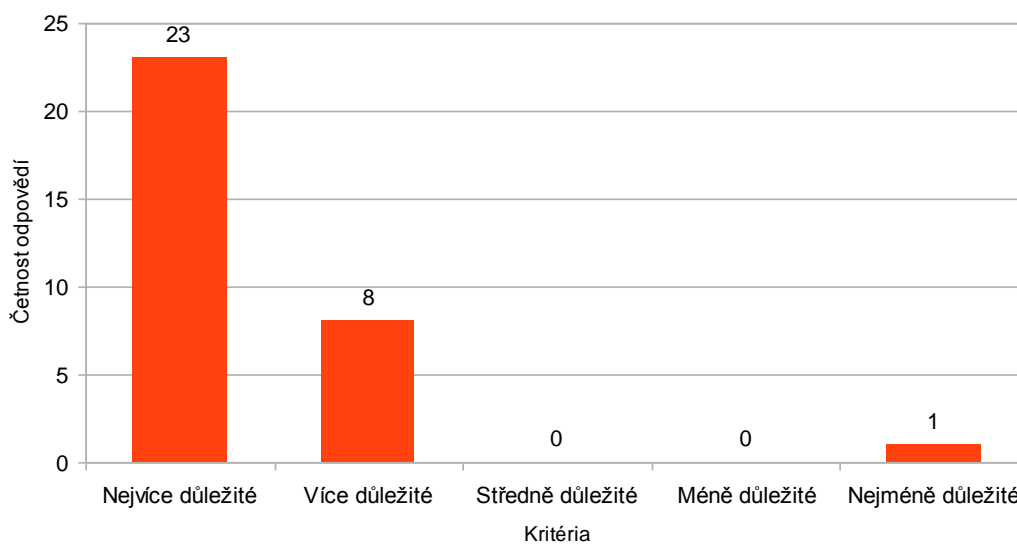


9.2.5. Kritérium 5 – Úroveň vzájemné komunikace, domluvy, vstřícného jednání a celkového vztahu mezi rodiči (úcta, slušnost/konflikty)

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	23	71,88%
Více důležité	8	25,00%
Středně důležité	0	0,00%
Méně důležité	0	0,00%
Nejméně důležité	1	3,13%
Suma	32	100,00%

Tab. č.8 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.10 - Kritérium - Úroveň vzájemné komunikace, domluvy, vstřícného jednání a celkového vztahu mezi rodiči

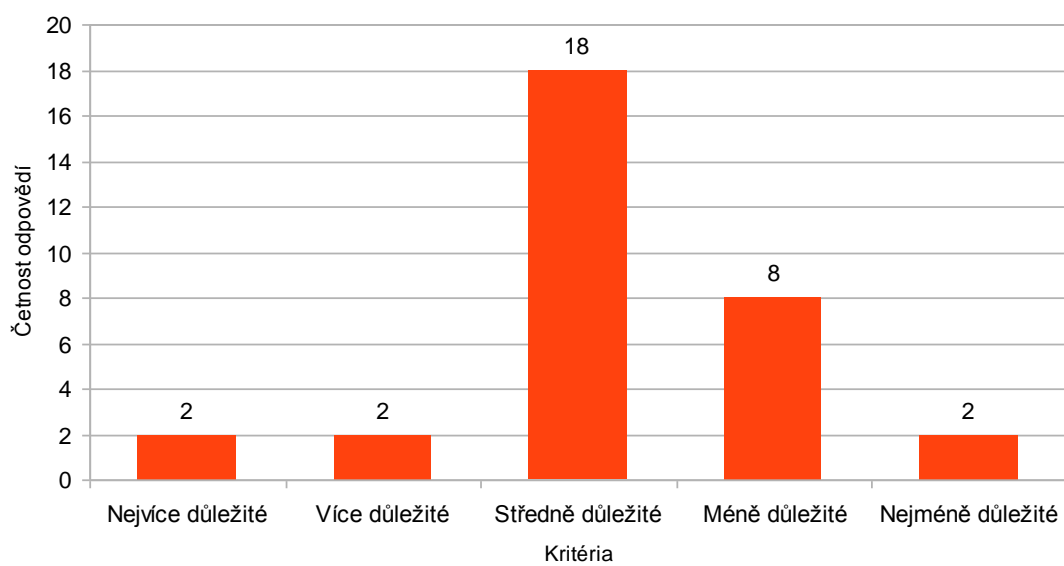


9.2.6. Kritérium 6 – Ekonomické poměry obou rodičů

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	2	6,25%
Více důležité	2	6,25%
Středně důležité	18	56,25%
Méně důležité	8	25,00%
Nejméně důležité	2	6,25%
Suma	32	100,00%

Tab. č.9 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.11 - Kritérium - Ekonomické poměry obou rodičů

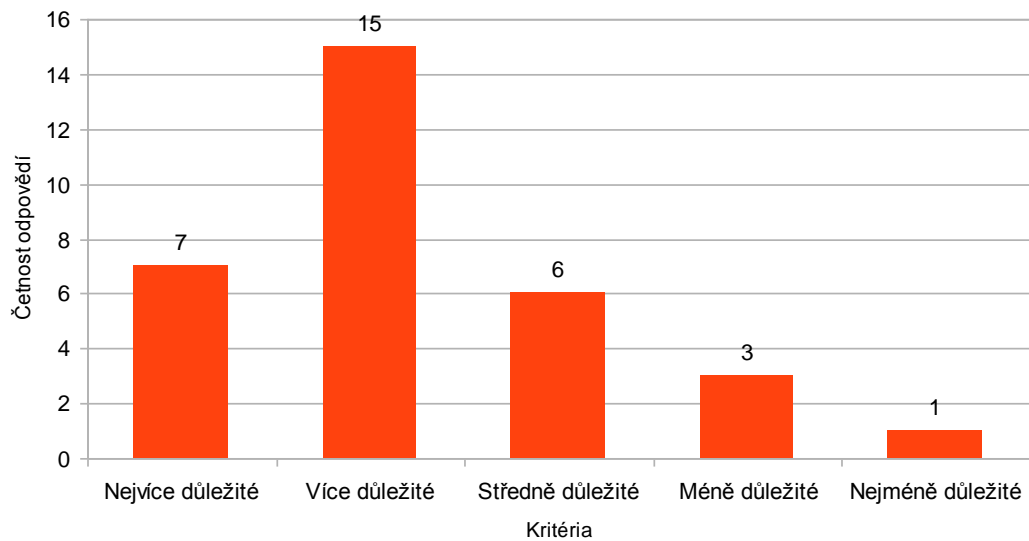


9.2.7. Kritérium 7 – Vzdálenost bydlišť rodičů

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	7	21,88%
Více důležité	15	46,88%
Středně důležité	6	18,75%
Méně důležité	3	9,38%
Nejméně důležité	1	3,13%
Suma	32	100,00%

Tab. č.10 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.12 - Kritérium - Vzdálenost bydlišť rodičů

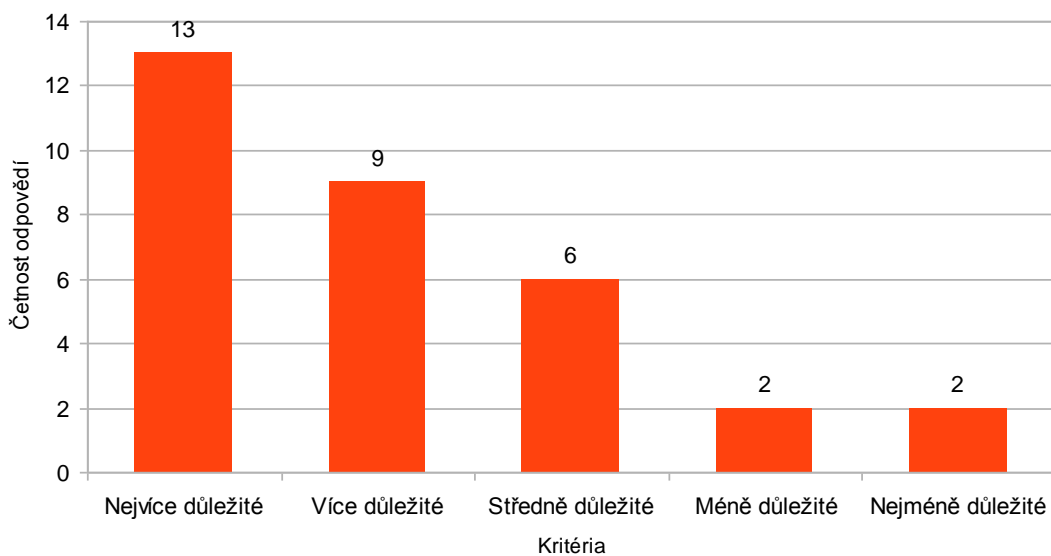


9.2.8. Kritérium 8 – Úroveň informovanosti mezi rodiči (např. poskytování informací o stavu dítěte v období, kdy je u druhého rodiče)

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	13	40,63%
Více důležité	9	28,13%
Středně důležité	6	18,75%
Méně důležité	2	6,25%
Nejméně důležité	2	6,25%
Suma	32	100,00%

Tab. č.11 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.13 - Kritérium - Úroveň informovanosti mezi rodiči

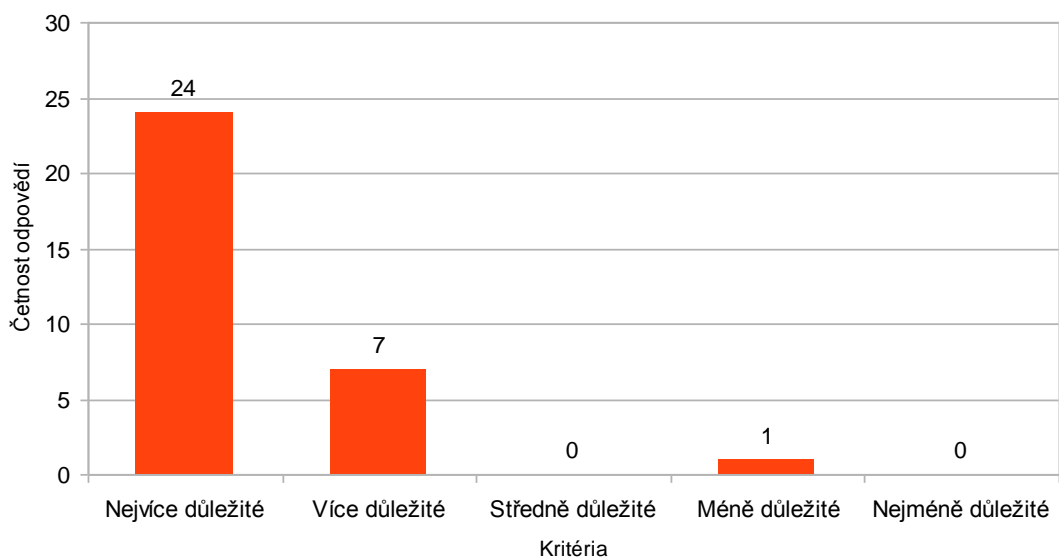


9.2.9. Kritérium 9 – Možnost zachování stávající nebo alespoň jednotné školy

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	24	75,00%
Více důležité	7	21,88%
Středně důležité	0	0,00%
Méně důležité	1	3,13%
Nejméně důležité	0	0,00%
Suma	32	100,00%

Tab. č.12 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.14 - Kritérium - Možnost zachování stávající nebo alespoň jednotné školy

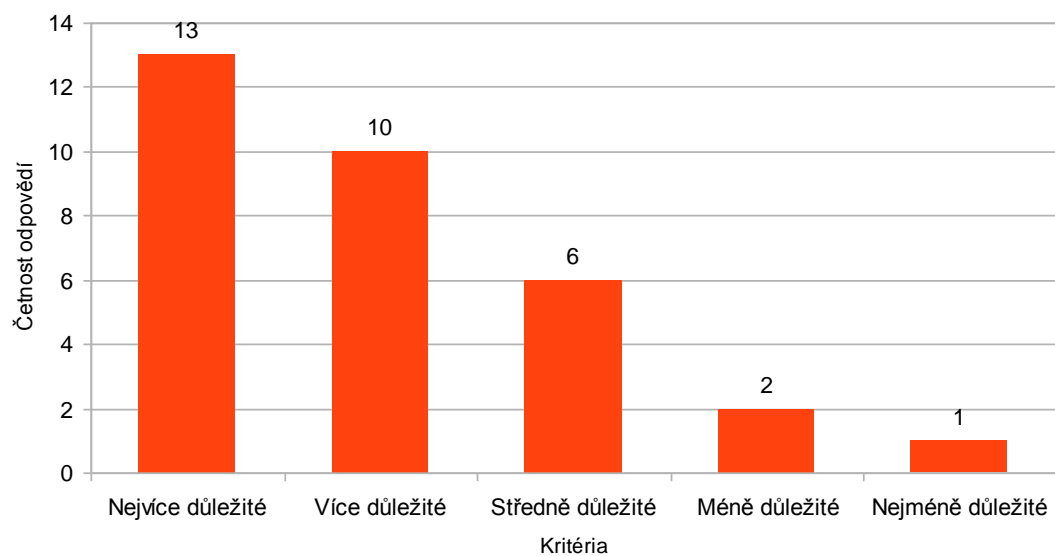


9.2.10. Kritérium 10 – Režim ve střídání dítěte mezi rodiči (pravidelnost/flexibilita, intervaly střídání)

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	13	40,63%
Více důležité	10	31,25%
Středně důležité	6	18,75%
Méně důležité	2	6,25%
Nejméně důležité	1	3,13%
Suma	32	100,00%

Tab. č.13 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č. 15 - Kritérium - Režim ve střídání dítěte mezi rodiči

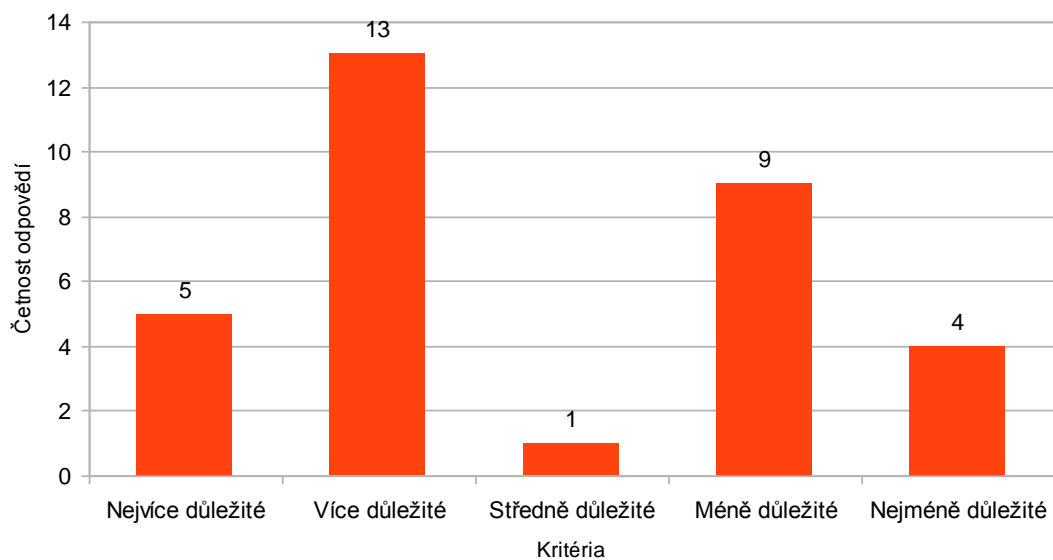


9.2.11. Kritérium 11 – Ochota k zachování dosavadních společných rituálů (např. oslava narozenin, setkávání v domácnostech)

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	5	15,63%
Více důležité	13	40,63%
Středně důležité	1	3,13%
Méně důležité	9	28,13%
Nejméně důležité	4	12,50%
Suma	32	100,00%

Tab. č.14 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.16 - Kritérium - Ochota k zachování dosavadních společných rituálů

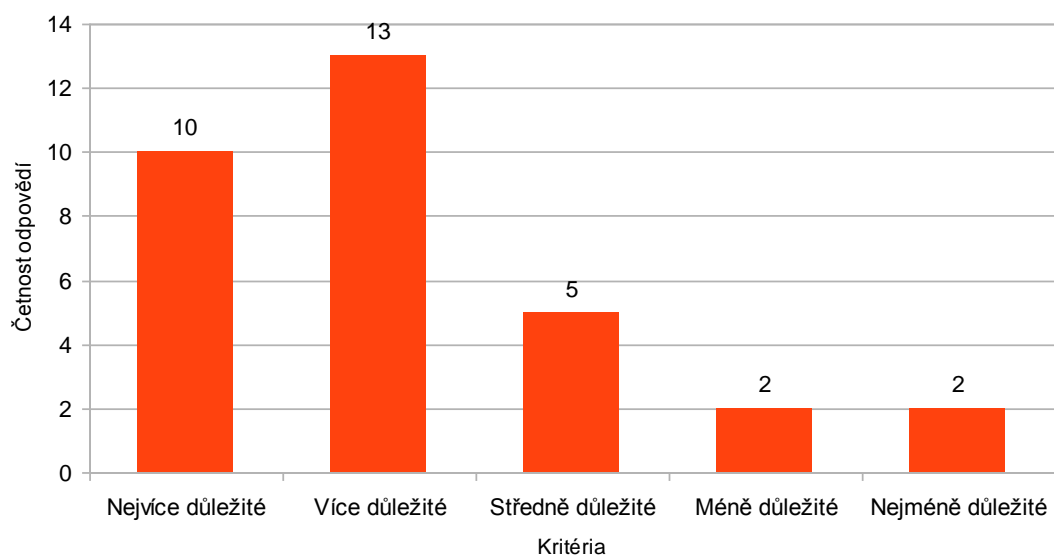


9.2.12. Kritérium 12 – Výchovné zásady v obou domácnostech

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	10	31,25%
Více důležité	13	40,63%
Středně důležité	5	15,63%
Méně důležité	2	6,25%
Nejméně důležité	2	6,25%
Suma	32	100,00%

Tab. č.15 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.17 - Kritérium - Výchovné zásady v obou domácnostech

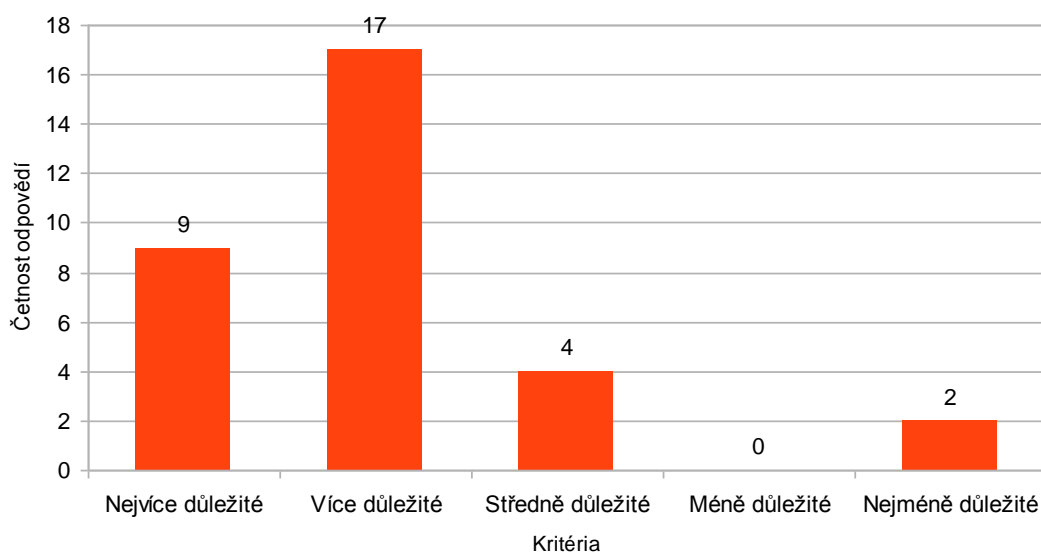


9.2.13. Kritérium 13 – Ochota umožnit dítěti kontakt s druhým rodičem, než u kterého zrovna je

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	9	28,13%
Více důležité	17	53,13%
Středně důležité	4	12,50%
Méně důležité	0	0,00%
Nejméně důležité	2	6,25%
Suma	32	100,00%

Tab. č.16 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.18 - Kritérium - Ochota umožnit dítěti kontakt s druhým rodičem



Shrnutí výsledků otázka č. 2

Z uvedených výsledků vyplývá, že z dotazovaného vzorku psychologů považují tuto za **nejvíce důležité kritérium** při procesu rozhodování o vhodnosti střídavé výchovy kritérium-možnost zachování stávající, nebo alespoň jednotné školy - 75% (24 odpovědí), úroveň vzájemné komunikace, domluvy, vstřícného jednání a celkového vztahu mezi rodiči - 71,88% (23 odpovědí), zájem o výchovu dítěte u obou rodičů - 62,50% (20 odpovědí), vztah obou rodičů k dítěti 56,25% (18 odpovědí), výchovné schopnosti obou rodičů - 43,75% (14 odpovědí), názor na střídavou výchovu u obou rodičů - 43,75% (14 odpovědí), úroveň

informovanosti mezi rodiči - 40,63% (13 odpovědí), režim ve střídání dítěte mezi rodiči - 40,63% (13 odpovědí). Dále viz grafy.

Za **více důležité kritérium** považují tito psychologové - ochotu umožnit dítěti kontakt s druhým rodičem, než u kterého zrovna je - 53,13% (17 odpovědí), vzdálenost bydlišť rodičů - 46,88% (15 odpovědí), výchovné schopnosti obou rodičů - 43,75% (14 odpovědí), výchovné zásady v obou domácnostech - 40,63% (13 odpovědí), ochotu k zachování dosavadních společných rituálů - 40,63% (13 odpovědí), vztah obou rodičů k dítěti - 37,50% (12 odpovědí), režim ve střídání dítěte mezi rodiči - 31,25% (10 odpovědí). Dále viz grafy.

Za **středně důležité kritérium** považují tito psychologové - ekonomické poměry v obou domácnostech - 56,25% (18 odpovědí), názor na střídavou výchovu u obou rodičů - 28,13% (9 odpovědí), úroveň informovanosti mezi rodiči - 18,75% (6 odpovědí), vzdálenost bydlišť rodičů - 18,75% (6 odpovědí), výchovné zásady v obou domácnostech - 15,63% (5 odpovědí), výchovné schopnosti obou rodičů - 12,50% (4 odpovědi). Dále viz grafy.

Za **méně důležité kritérium** považují tito psychologové - ochotu k zachování stávajících rituálů - 28,13% (9 odpovědí), ekonomické poměry v obou domácnostech - 25% (8 odpovědí), vzdálenost bydlišť rodičů - 9,38% (3 odpovědi), úroveň informovanosti mezi rodiči, výchovné zásady v obou domácnostech a režim ve střídání dítěte mezi rodiči - vše po 6,25% (2 odpovědi). Dále viz grafy.

Za **nejméně důležité kritérium** považují tito psychologové - ochotu k zachování dosavadních společných rituálů - 12,50% (4 odpovědi), ochotu umožnit dítěti kontakt s druhým rodičem, než u kterého zrovna je - 6,26% (2 odpovědi), výchovné zásady v obou domácnostech - 6,25% (2 odpovědi), ekonomické poměry obou rodičů - 6,25% (2 odpovědi), úroveň informovanosti mezi rodiči - 6,25% (2 odpovědi), dále viz graf č. 18.

9.3 Otázka č.3

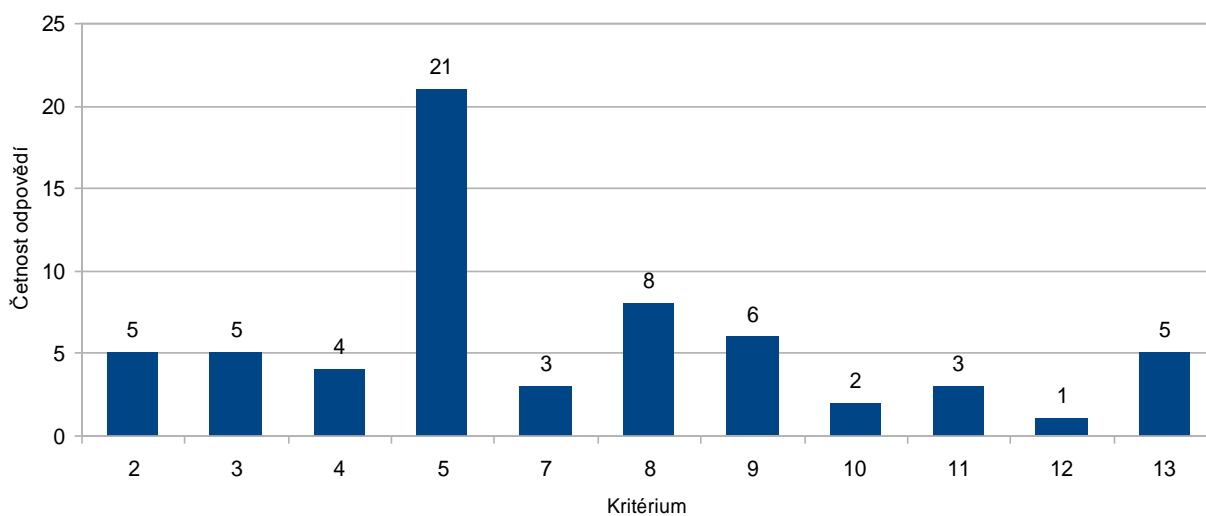
Která z výše uvedených kritérií v bodě 2 se Vám jeví pro fungování střídavé výchovy jako nejvíce problematická s ohledem na zájem dítěte? Napište, v čem vidíte jejich problematičnost.

Kritéria	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
2	5	7,94%
3	5	7,94%
4	4	6,35%
5	21	33,33%
7	3	4,76%
8	8	12,70%
9	6	9,52%
10	2	3,17%
11	3	4,76%
12	1	1,59%
13	5	7,94%
Suma	63	100,00%

Tab. č.18 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

5 respondentů z celkového počtu 32 neodpovědělo.

Graf č.19 - Problematická kritéria



Zdůvodnění problematičnosti zvolených kritérií respondenty.

Kritérium 5 – Úroveň vzájemné komunikace, domluvy, vstřícného jednání a celkového vztahu mezi rodiči:

Komunikace je rozvodem většinou narušená.

Rodiče spolu často po rozvodu nedokáží komunikovat vůbec, natož konstruktivně.

Dítě velmi často slouží jako rukojmí jednoho z rodičů a také jako prostředek k vydírání.

Chybí ochota vstřícně se dohadovat na kompromisech a efektivně řešit aktuální situaci.

Rodiče spolu po rozvodu nemluví, jsou zranění a naštvaní.

Úroveň vzájemné komunikace se rozvíjí až časem díky oboustrannému kontaktu a snaze si vyhovět. Mezi rodiči může být vysoká konfliktovost až agresivita.

Pokud nefunguje komunikace, nemůže správně fungovat ani střídavá péče.

Kritérium 8 – Úroveň informovanosti mezi rodiči:

Předpokládaný nárok na úroveň informovanosti se může hodně lišit a být překážkou sám o sobě (Jak zvládnout neinformovanost?).

Chybí ochota informovat, neboť často nejsou schopni ani komunikovat.

Problém žárlivosti bývalého partnera.

Kritérium 9 – Možnost zachování stávající nebo alespoň jednotné školy:

Zachování zázemí dítěte je na úkor energie rodičů. Záleží, kolik jí dítěti „věnují“.

Někdy je nemožnost zachování jednotné školy.

Střídání škol – neumožní dítěti vytvořit si pevnou, jednotnou vztahovou síť (spolužáci, kamarádi).

Nejen škola, ale i jinde by mělo být co nejméně změn.

Kritérium 2 – Vztah obou rodičů k dítěti:

Vztah obou rodičů k dítěti může být rozdílný, ale přesto pro dítě důležitý. Je obtížné u rodičů odlišit rodičovskou lásku od touhy po vztahu a uspokojení osobních potřeb.

Nerovnoměrná citová vazba rodičů k dítěti.

Kritérium 3 – Zájem o výchovu dítěte u obou rodičů:

Vzájemná shoda na výchově a styku může být problematická.

Je nutný skutečný zájem o výchovu dítěte. Často jsou důvodem zájmu dozvuky partnerské krize.

Kritérium 4 – Náзор na střídavou výchovu u obou rodičů:

Náзор respektive předsudek před reálnou zkušeností je problém sebenaplňujícího se předpokladu.

Kritérium 13 – Ochota umožnit dítěti kontakt se druhým rodičem, než u kterého zrovna je:

Po těžkém rozvodu nebývá benevolence v této věci, starší dítě tohoto může účelově využít a vydírat např. rodiče za účelem zlepšení podmínek pro sebe.
Jde o ochotu dodržovat dohodnutý rámec / nadměrná pružnost.

Kritérium 7 – Vzdálenost bydliště rodičů:

Vzdálenost bydlišť rodičů může být velká, což dále podmiňuje problematičnost kritéria 9.

Kritérium 11 – Ochota k zachování dosavadních společných rituálů:

Vzájemná nesnášenlivost a odmítání vzorců a rituálů toho druhého, včetně příbuzných

Kritérium 10 – Režim ve střídání dítěte mezi rodiči:

Velké rozdíly kladou nárok na přizpůsobování dítěte stále novému prostředí.

Kritérium 12 – Výchovné zásady v obou domácnostech:

Měly by být podobné, pokud nejsou, je to problém.

Shrnutí výsledků k otázce č. 3

Dotázaní psychologové zvolili jako nejproblematictější kritérium při fungování střídavé výchovy kritérium č.5 - úroveň vzájemné komunikace, domluvy, vstřícného jednání a celkového vztahu mezi rodiči - 33,33% (21 odpovědí), dále uvedli kritérium č.8 - úroveň informovanosti mezi rodiči - 12,70% (8 odpovědí), kritérium č.9 - možnost zachování stávající, nebo alespoň jednotné školy - 9,52% (6 odpovědí), kritéria 2, 3 a 13 - vztah obou rodičů k dítěti, zájem o výchovu dítěte u obou rodičů a ochota umožnit dítěti kontakt s druhým rodičem, než u kterého zrovna je - 7,94% (5 odpovědí). Další kritéria již byla zastoupena v menší míře - viz. graf č.19.

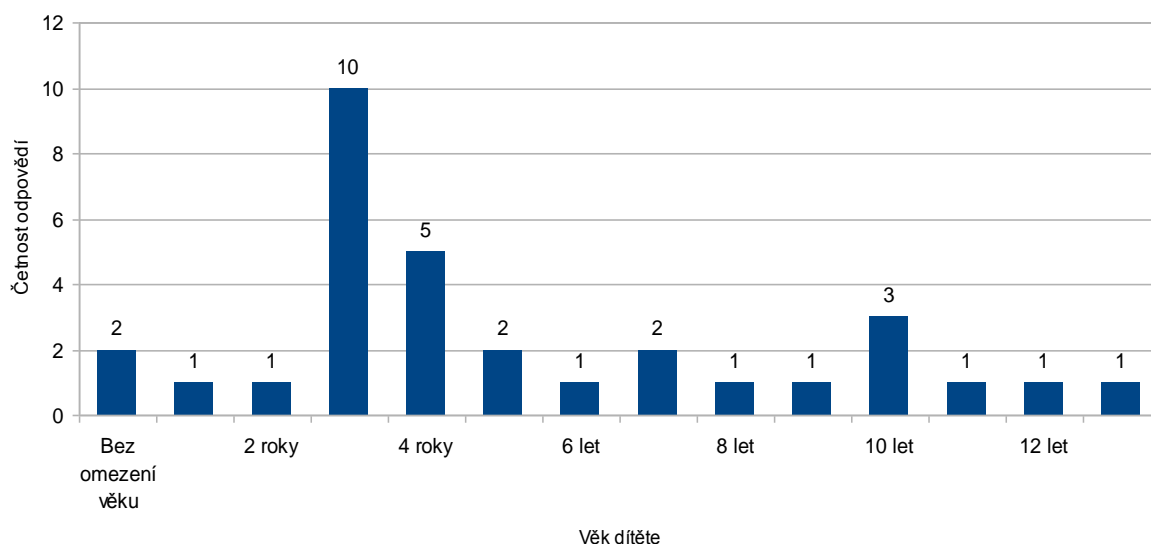
9.4 Otázka č.4

Jaká je dle Vás, s ohledem na zájem dítěte, nejnižší vhodná hranice věku dítěte pro střídavou výchovu?

Věk dítěte	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Bez omezení věku	2	6,25%
1 rok	1	3,13%
2 roky	1	3,13%
3 roky	10	31,25%
4 roky	5	15,63%
5 let	2	6,25%
6 let	1	3,13%
7 let	2	6,25%
8 let	1	3,13%
9 let	1	3,13%
10 let	3	9,38%
11 let	1	3,13%
12 let	1	3,13%
15 let	1	3,13%
Suma	32	100,00%

Tab. č.19 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.20 - Četnost odpovědí k nejnižší vhodné hranici věku dítěte



Shrnutí výsledků k otázce č.4

Dle vyhodnocených odpovědí dotazovaného vzorku psychologů, považuje za nejnižší vhodnou hranici věku pro střídavou výchovu věk 3 let nejvíce respondentů-31,25% (10 odpovědí), dále věk 4 let zvolilo jako nejnižší vhodnou hranici věku 15,63% respondentů (5 odpovědí), jako další možnost již s opět o něco nižším počtem odpovědí se jeví jako vhodný nejnižší věk 10 let pro 9,38% respondentů (3 odpovědi), po 2 odpovědích byly zvoleny možnosti věku 5 let, 7 let a taktéž 2 odpovědi náležely názoru-bez omezení věku-vše po 6,25%. Ostatní možnosti dostali po 1 hlase, viz.graf č. 20.

9.5 Otázka č.5

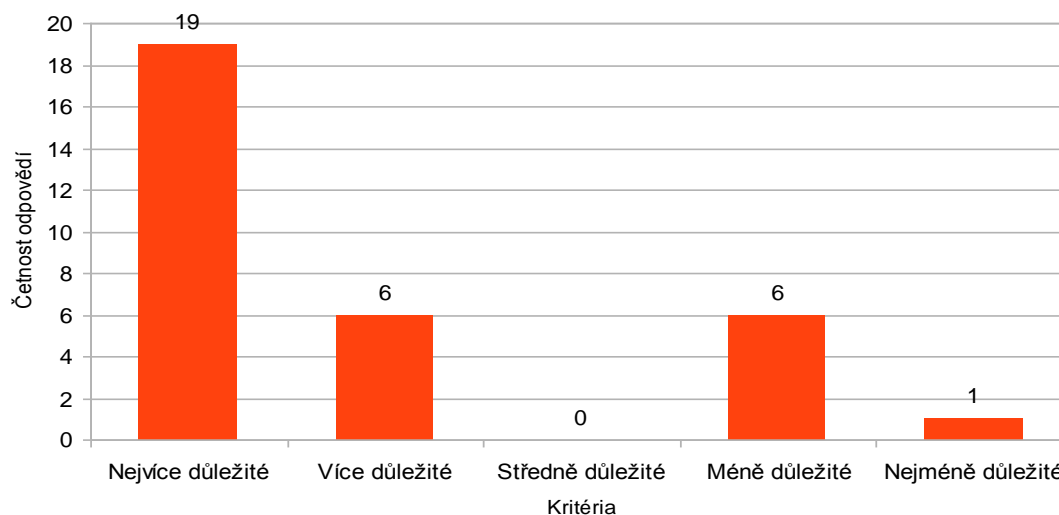
Která z uvedených kritérií považujete v procesu rozhodování o vhodnosti střídavé výchovy za důležitá na straně dítěte?

9.5.1. Kritérium 1 - Vztah dítěte k oběma rodičům

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	19	59,38%
Více důležité	6	18,75%
Středně důležité	0	0,00%
Méně důležité	6	18,75%
Nejméně důležité	1	3,13%
Suma	32	100,00%

Tab. č.20 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.21 - Kritérium - Vztah dítěte k oběma rodičům

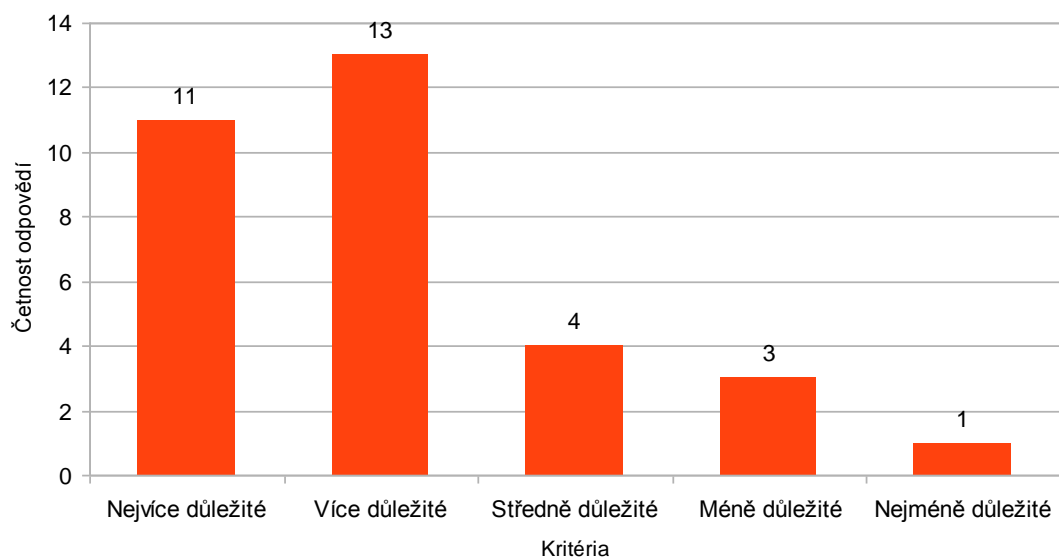


9.5.2. Kritérium 2 – Věk dítěte

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	11	34,38%
Více důležité	13	40,63%
Středně důležité	4	12,50%
Méně důležité	3	9,38%
Nejméně důležité	1	3,13%
Suma	32	100,00%

Tab. č.21 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.22 - Kritérium – Věk dítěte

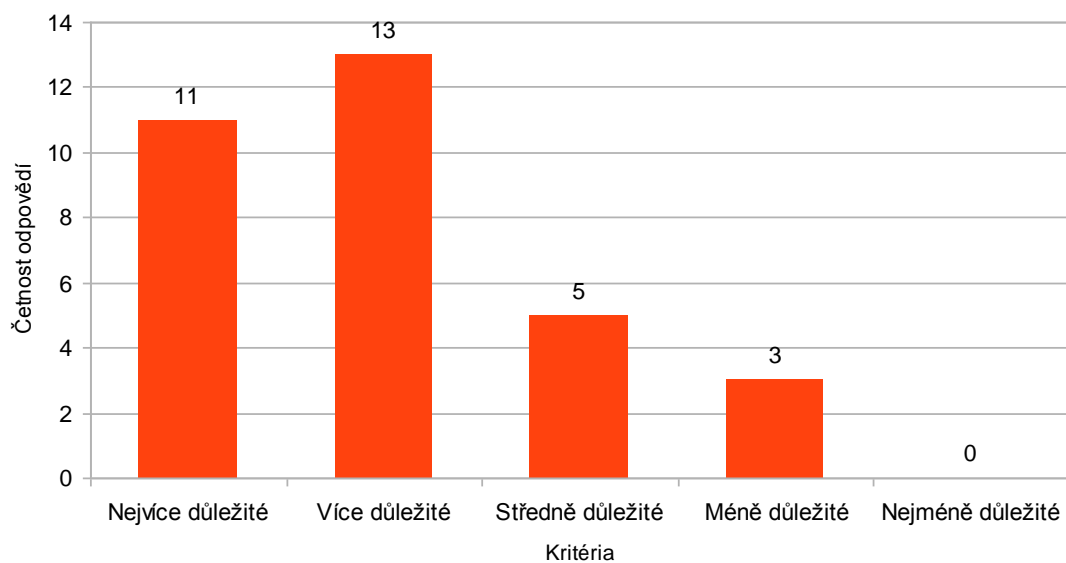


9.5.3. Kritérium 3 – Zdravotní stav dítěte

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	11	34,38%
Více důležité	13	40,63%
Středně důležité	5	15,63%
Méně důležité	3	9,38%
Nejméně důležité	0	0,00%
Suma	32	100,00%

Tab. č.22 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.23 - Kritérium – Zdravotní stav dítěte

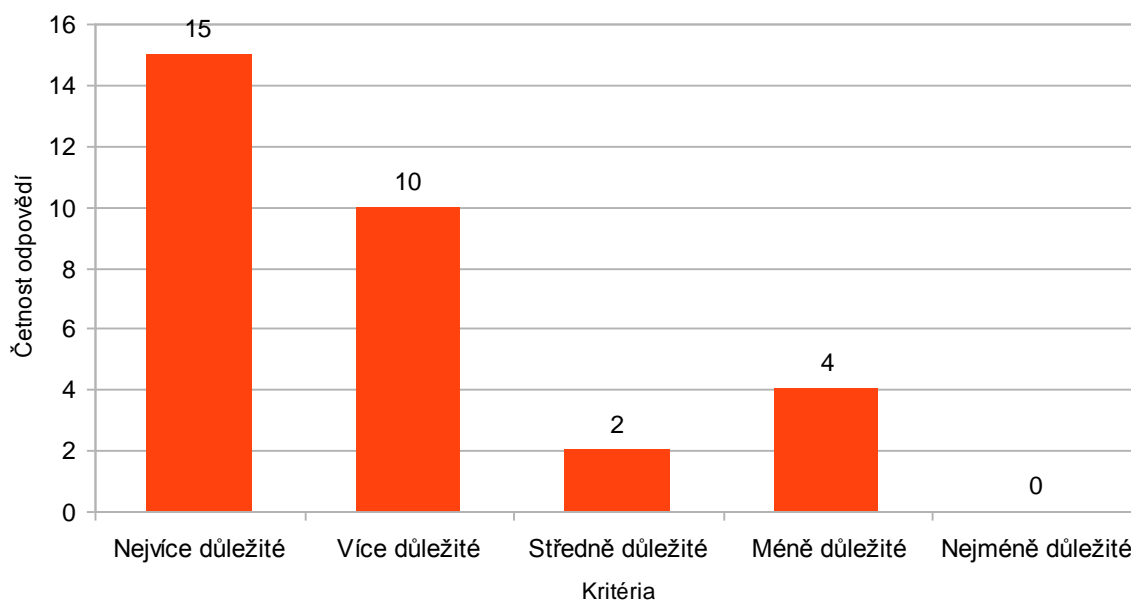


9.5.4. Kritérium 4 – Osobnostní ladění dítěte (schopnost adaptace, míra úzkostnosti, temperament, apod.)

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi= 100 x ni/n)
Nejvíce důležité	15	48,39%
Více důležité	10	32,26%
Středně důležité	2	6,45%
Méně důležité	4	12,90%
Nejméně důležité	0	0,00%
Suma	31	100,00%

Tab. č.23 – Vyhodnocení četnosti odpovědí
1 respondent neodpověděl.

Graf č.24 - Kritérium – Osobnostní ladění dítěte

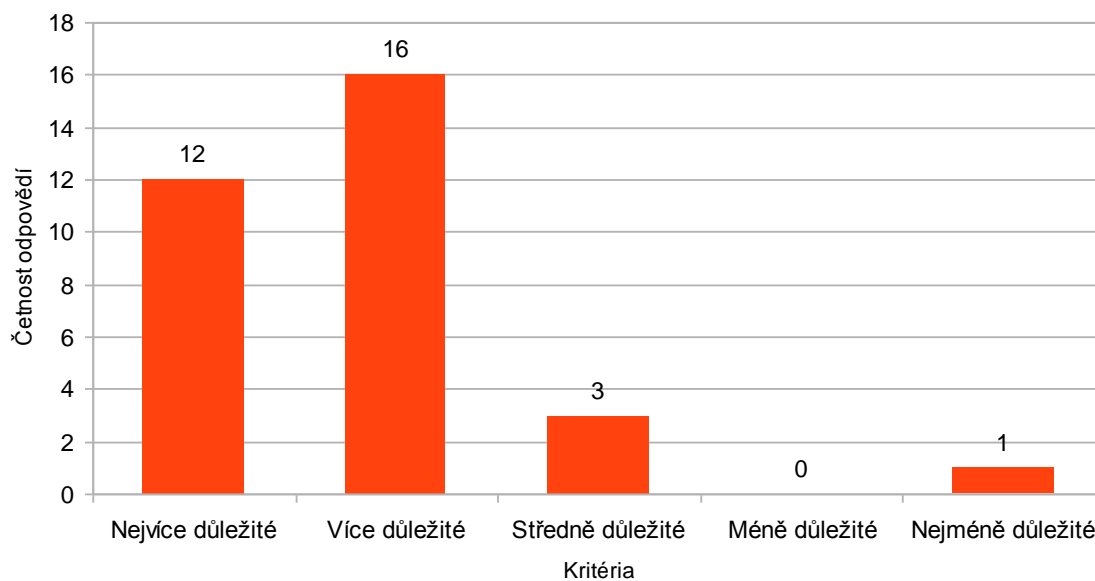


9.5.5. Kritérium 5 – Vazby dítěte na jeho vztahovou (sociální síť) – rodinné vazby k sourozencům, prarodičům, přátelům, spolužáci, apod.

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	12	37,50%
Více důležité	16	50,00%
Středně důležité	3	9,38%
Méně důležité	0	0,00%
Nejméně důležité	1	3,13%
Suma	32	100,00%

Tab. č.24 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.25 - Kritérium – Vazby dítěte na jeho vztahovou (sociální síť)

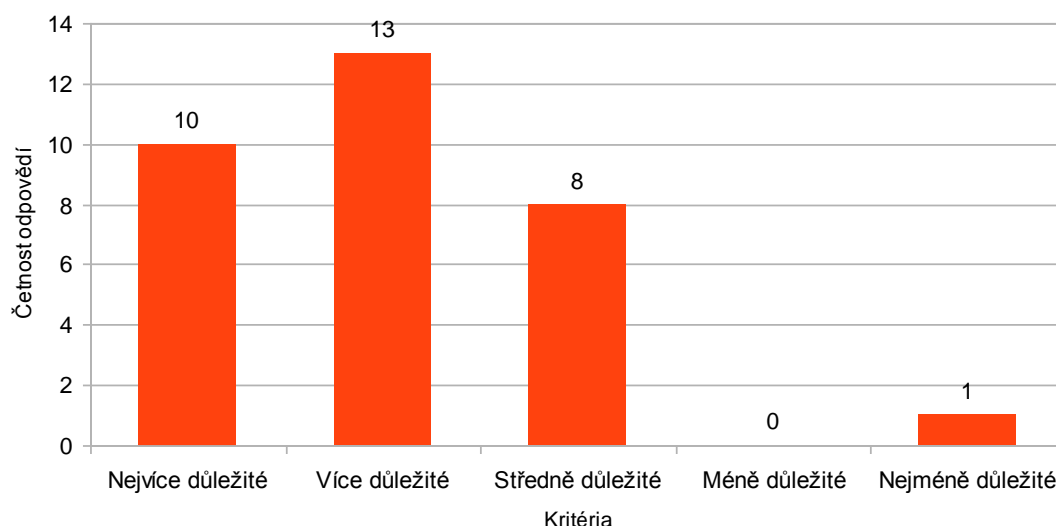


9.5.6. Kritérium 6 – Možnost kontaktu pro dítě s druhým rodičem, než u kterého zrovna je.

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	10	31,25%
Více důležité	13	40,63%
Středně důležité	8	25,00%
Méně důležité	0	0,00%
Nejméně důležité	1	3,13%
Suma	32	100,00%

Tab. č.25 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.26 - Kritérium – Možnost kontaktu pro dítě s druhým rodičem, než u kterého zrovna je.



Shrnutí výsledků k otázce č. 5

Dle získaných výsledků je zřejmé, že za **nejvíce důležité kritérium** považuje nejvíce respondentů - 59,38% (19 odpovědí) kritérium - vztah dítěte k oběma rodičům, dále 48,39% respondentů (15 odpovědí) tuto důležitost přisuzuje kritériu - osobnostní ladění dítěte, dále kritériu - vazby dítěte na jeho vztahovou, sociální síť - 37,50% (12 odpovědí), dále kritériu - věk dítěte a zdravotní stav dítěte - obě po 11 odpovědích - 34,38% respondentů, 10 odpovědí - 31,25% respondentů takto označilo kritérium - možnost kontaktu s druhým rodičem, než u kterého dítě zrovna je.

Za **více důležité kritérium** považuje 50% respondentů (16 odpovědí) kritérium - vazby dítěte na jeho vztahovou, sociální síť, dále pak shodně po 40,63% respondentech (13 odpovědí) považuje za takto důležité kritérium zdravotní stav dítěte, věk dítěte a možnost kontaktu pro dítě s druhým rodičem, než u kterého zrovna je. 32,25% respondentů (10 odpovědí) tuto důležitost přikládá kritériu - osobnostní ladění dítěte a 18,7% respondentů (6 odpovědí) kritériu - vztah dítěte k oběma rodičům.

Za **středně důležité kritérium** považuje 25% respondentů (8 odpovědí) kritérium - možnost kontaktu dítěte s druhým rodičem, než u kterého zrovna je, dále 18,75% respondentů tuto důležitost přikládá kritériu - vztah dítěte k oběma rodičům a po 9,38% respondentů (3 odpovědi) považuje za takto důležité kritérium věk dítěte, zdravotní stav dítěte a vazby dítěte na jeho vztahovou, sociální síť.

Za **nejméně důležité kritérium** považuje po 1 odpovědi tj. 3,13% respondentů kritéria vztah dítěte k oběma rodičům, věk dítěte, vazby dítěte na jeho vztahovou, sociální síť a možnost kontaktu pro dítě s druhým rodičem, než u kterého zrovna je. Ostatní viz graf č. 26.

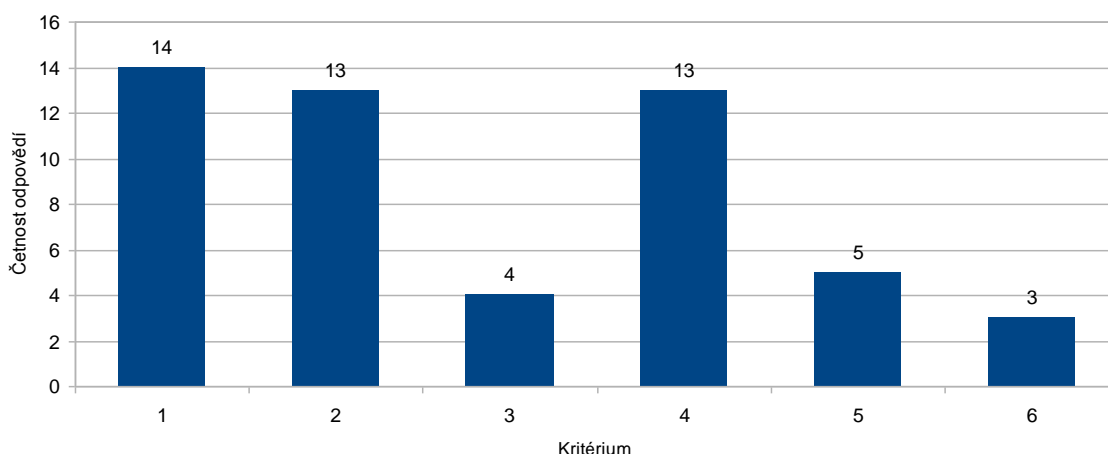
9.6 Otázka č.6

Která z výše uvedených kritérií v bodě 5 se u dítěte, s ohledem na jeho zájem, jeví jako problematická při fungování střídavé výchovy?

Kritéria	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
1	14	26,92%
2	13	25,00%
3	4	7,69%
4	13	25,00%
5	5	9,62%
6	3	5,77%
Suma	52	100,00%

Tab. č.26 – Vyhodnocení četnosti odpovědí
5 respondentů neodpovědělo.

Graf č.27 - Četnost odpovědí pro jednotlivá kritéria



Zdůvodnění problematickosti zvolených kritérií respondenty.

Kritérium 1 – Vztah dítěte k oběma rodičům:

Dítě nebývá svobodné, často se bojí i v dobrém mluvit o druhém rodiči.

Aby byly u dítěte zajištěny základní potřeby, musí mít dítě k oběma rodičům spíše kladný vztah.

Dítě chce mít většinou oba rodiče.

Vztah může být narušen tím, že se rodiče hádají a obviňují.

Stres, ve kterém dítě je, zvyšuje jeho úzkostnost a má vliv na adaptaci a zvládnutí změn.

Syndrom zavrženého rodiče.

Dítě může být na jednoho rodiče více citově vázáno.
Dítě může mít negativní vztah k jednomu rodiči.
Důvody rozvodu souvisí s celkovou atmosférou v rodině a tím ovlivňují vztahy.

Kritérium 2 – Věk dítěte:

U malých dětí je snížena schopnost adaptace na novou situaci, mají nižší frustrační toleranci a emoční nezralost.

U mladších dětí není možnost se vyjádřit k dané variantě péče.

Riziko ovlivnění mladšího dítěte, tvorba koalice s jedním rodičem.

Individuální posouzení věku, ne tabulkově, ale dle mentálního věku konkrétního dítěte.

Střídavá péče je problematická v období, kdy dítě potřebuje jednu pečující stabilní osobu, tj. v nízkém věku dítěte.

Kritérium 3 – Zdravotní stav dítěte:

Speciální režim pro takovéto dítě jde u střídavé výchovy obtížně zajistit.

Dítě potřebuje stabilní hnízdo.

Zdravotní stav vyžaduje kontinuitu pečující osoby.

Kritérium 4 – Osobnostní ladění dítěte:

Osobnost dítěte rozchod rodičů vždy negativně poznamená.

Kvalita psychické a emoční vyzrálosti koreluje s možností adaptace na tento typ výchovy.

Důležitý je pocit bezpečí, což střídavá péče nedokáže zajistit, např. u úzkostného dítěte.

Je potřeba respektovat individualitu dítěte – nedbá se na to!

Je problém, když soud nepřihlédne k osobnostní dispozici dítěte a nařídí střídavou výchovu.

Kritérium 5 – Vazby dítěte na jeho vztahovou (sociální) síť:

Nestabilita nebo občasná absence zázemí je problém obecně.

Dochází k narušení všech vztahových sociálních sítí.

Kritérium 6 – Možnost kontaktu s druhým rodičem, než u kterého zrovna je:

Závisí na vztazích mezi rodiči.

Shrnutí k otázce č.6

Dle dosažených výsledků uvádí největší množství respondentů - 26,92% (14 odpovědí) jako problematické kritérium - vztah dítěte k oběma rodičům.

Za další problematická kritéria uvádí shodně 25% respondentů (13 odpovědí) kritérium - věk dítěte a osobnostní ladění dítěte. Jako další problematické kritérium uvádí 9,62% respondentů (5 odpovědí) kritérium - vazby dítěte na jeho vztahovou, sociální síť. Ostatní kritéria viz. graf č.27.

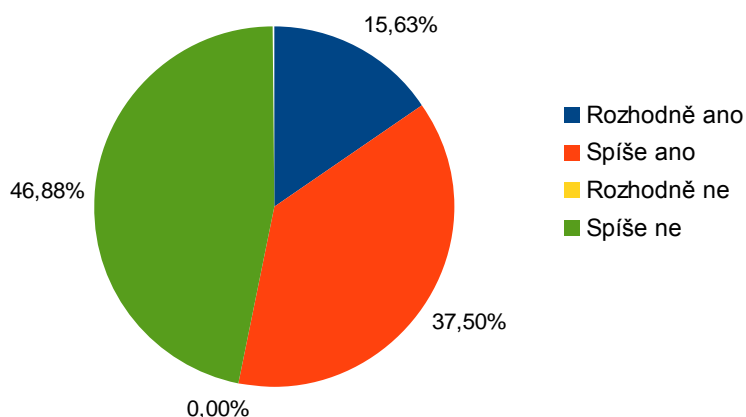
9.7 Otázka č.7

U dítěte je navrhována střídavá výchova a současně má dítě diagnostikovanu hyperaktivitu. Je dle Vás vhodné uvažovat o střídavé výchově?

Škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Rozhodně ano	5	15,63%
Spíše ano	12	37,50%
Rozhodně ne	0	0,00%
Spíše ne	15	46,88%
Suma	32	100,00%

Tab. č.27 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.28 - Četnost odpovědí pro jednotlivé škály v procentech



Shrnutí vyhodnocení k otázce č.7

Z uvedených výsledků vyplývá, že největší počet respondentů by v případě zvažování vhodnosti střídavé výchovy u dítěte s hyperaktivitou, volilo možnost spíše ne střídavou výchovu. Odpovědělo takto 46,88% respondentů (15 odpovědí). K možnosti spíše ano střídavou výchovu se přiklonilo 37,50% respondentů (12 odpovědí). Jednoznačně pro, tedy variantu ano střídavé výchově zvolilo 15,63% respondentů (5 odpovědí). Žádný respondent nebyl jednoznačně proti střídavé výchově u takového dítěte.

9.8 Otázka č.8

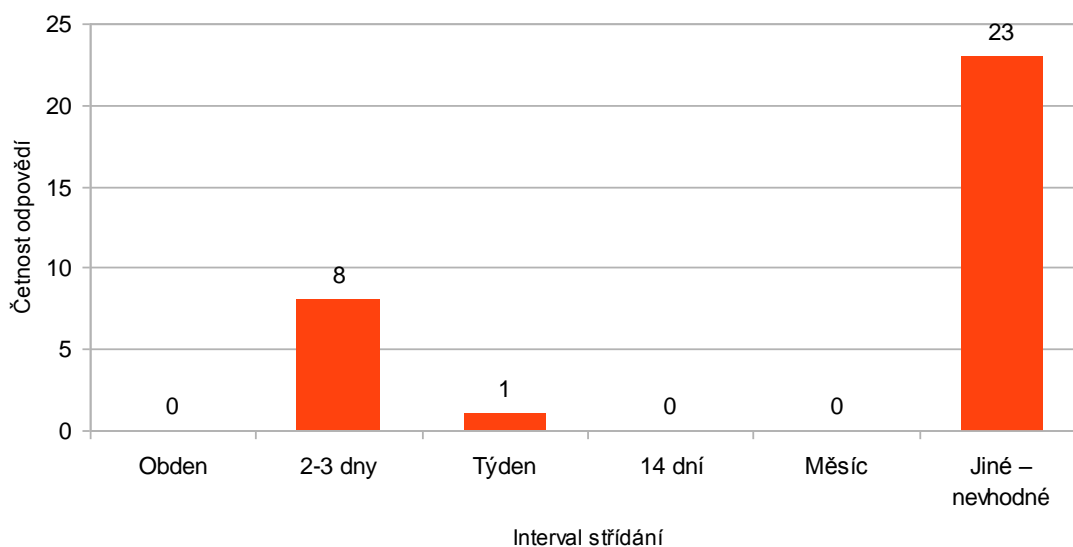
Jaký byste doporučil/la interval střídání pro jednotlivé věkové kategorie?

9.8.1. Batolecí věk (1-3 roky)

Interval střídání	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Obden	0	0,00%
2-3 dny	8	25,00%
Týden	1	3,13%
14 dní	0	0,00%
Měsíc	0	0,00%
Jiné – nevhodné	23	71,88%
Suma	32	100,00%

Tab. č.28 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.29 - Četnost odpovědí pro jednotlivé intervaly střídání

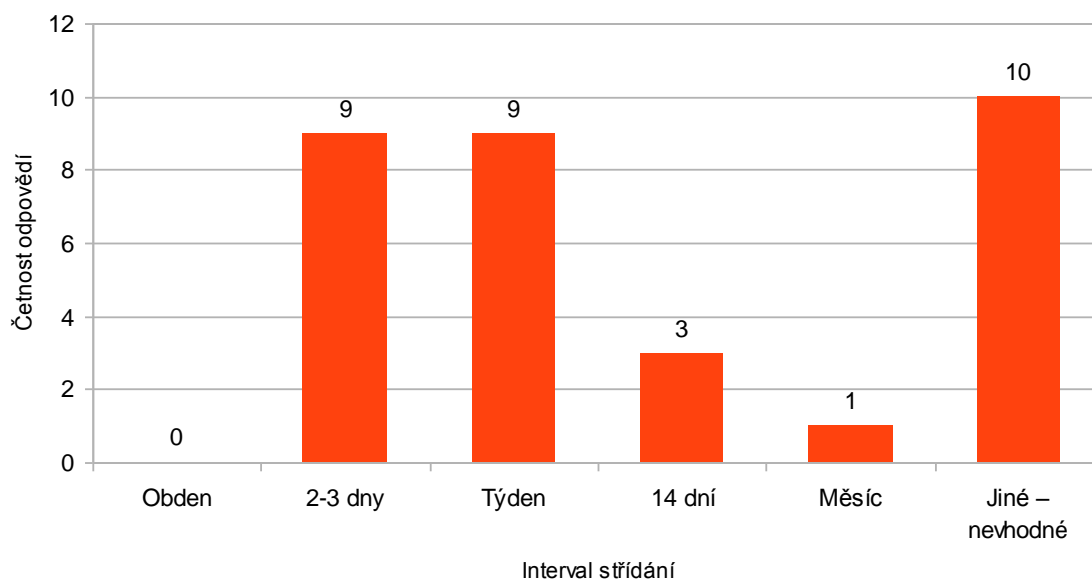


9.8.2. Předškolní věk (3-6 let)

Interval střídání	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Obden	0	0,00%
2-3 dny	9	28,13%
Týden	9	28,13%
14 dní	3	9,38%
Měsíc	1	3,13%
Jiné – nevhodné	10	31,25%
Suma	32	96,88%

Tab. č.29 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.30 - Četnost odpovědí pro jednotlivé intervaly střídání

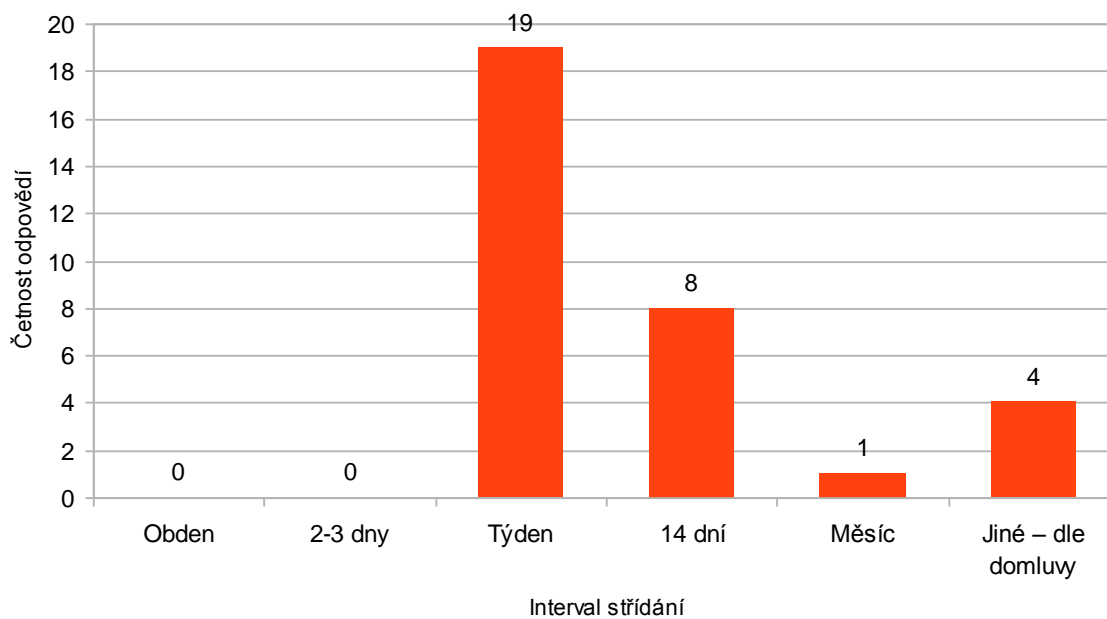


9.8.3. Mladší školní věk (6-11 let)

Interval střídání	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Obden	0	0,00%
2-3 dny	0	0,00%
Týden	19	59,38%
14 dní	8	25,00%
Měsíc	1	3,13%
Jiné – dle domluvy	4	12,50%
Suma	32	100,00%

Tab. č.30 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.31 - Četnost odpovědí pro jednotlivé intervaly střídání

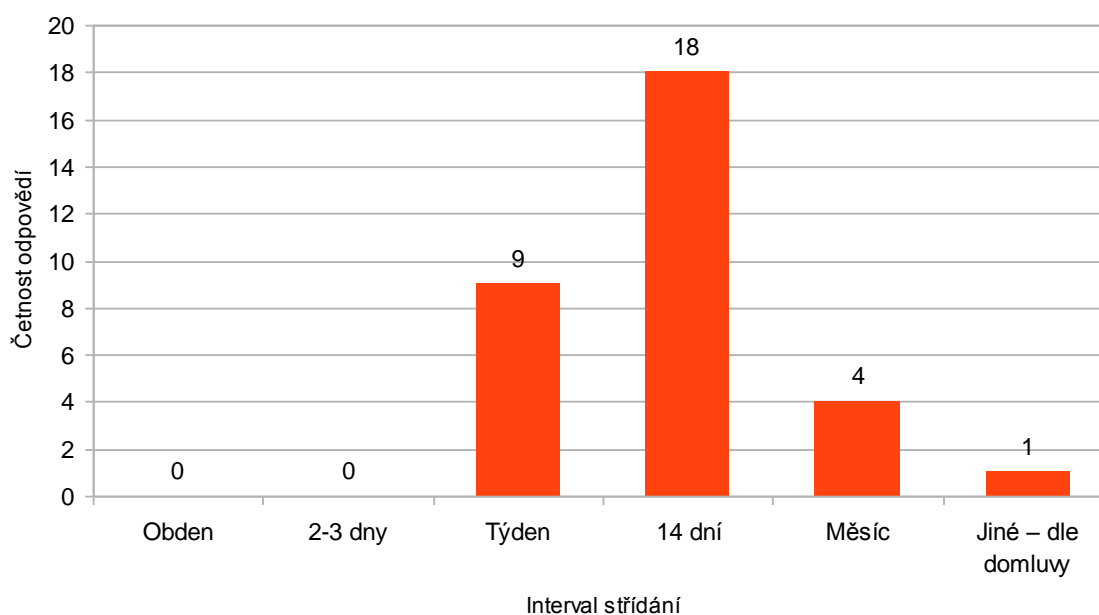


9.8.4. Starší školní věk (11-16 let)

Interval střídání	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Obden	0	0,00%
2-3 dny	0	0,00%
Týden	9	28,13%
14 dní	18	56,25%
Měsíc	4	12,50%
Jiné – dle domluvy	1	3,13%
Suma	32	100,00%

Tab. č.31 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.32 - Četnost odpovědí pro jednotlivé intervaly střídání



Shrnutí výsledků k otázce č. 8

Dle dosažených výsledků od daného vzorku psychologů by v **době batolecího věku (1-3 roky)** variantu střídání dítěte vůbec nedoporučilo větší množství respondentů. Odpovědělo takto 71,88% respondentů (23 odpovědi), 25% respondentů (8 odpovědi), by v tomto věku doporučilo interval střídání po 2-3 dnech. V **době předškolního věku (3-6 let)**, by stále největší množství dotázaných variantu střídání nedoporučilo - 31,25% respondentů (10 odpovědi). Variantu střídání po 2-3 dnech, nebo týdnů pak shodně doporučilo pro tento věk 28,13% respondentů (9 odpovědi). 3 respondenti (9,38%), doporučili ještě delší, 14 denní interval. Pro **dobu mladšího školního věku (6-11 let)** doporučila větší část respondentů

interval střídání po týdnu - 59,38% respondentů (19 odpovědí), 25% respondentů (8 odpovědí) zvolilo delší - 14 denní interval pro tento věk, 12,50% respondentů (4 odpovědi) uvedlo, že je třeba interval zvolit dle domluvy mezi rodiči. Pro **dobu staršího školního věku (11-16)**, volila větší část respondentů 14 denní interval - 56,25% respondentů (18 odpovědí), kratší týdenní interval zvolilo 28,13% respondentů (9 odpovědí), 4 respondenti uvedli jako doporučení měsíční interval pro tento věk - 12,50% respondentů. Dále viz graf č.32.

9.9 Otázka č.9

V případě, že v rodině je více vlastních sourozenců, věkem kterého budete volit interval střídání?

Odpověď	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Věkem nejstaršího	2	6,25%
Věkem nejmladšího	30	93,75%
Suma	32	100,00%

Tab. č.32 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.33 - Četnost odpovědí v procentech



Shrnutí výsledků k otázce č.9

Dle dosažených výsledků by většina dotázaných respondentů volila interval střídání vlastních sourozenců věkem nejmladšího z nich. Odpovědělo takto 93,75% respondentů (30 odpovědí). Pouze 2 dotázaní by volili střídání dle nejstaršího sourozence - viz graf č.33.

9.10 Otázka č.10

Rodiče jsou ve sporu ohledně výchovy dítěte, oba chtějí dítě do své péče, znalecké posudky dopadly nerozhodně – oba mají stejné předpoklady dítě vychovávat. Co byste jim doporučili jako další vhodný postup k vyřešení jejich sporu?

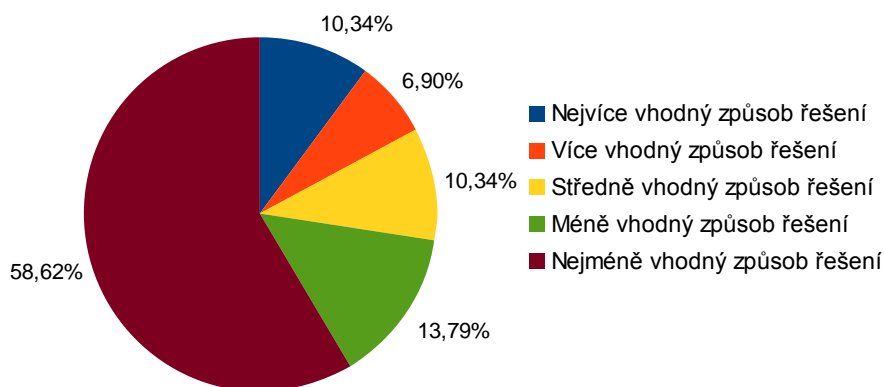
9.10.1. Doporučení 1 – Soudní rozhodnutí o výchově.

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce vhodný způsob řešení	3	10,34%
Více vhodný způsob řešení	2	6,90%
Středně vhodný způsob řešení	3	10,34%
Méně vhodný způsob řešení	4	13,79%
Nejméně vhodný způsob řešení	17	58,62%
Suma	29	100,00%

3 respondenti neodpověděli.

Tab. č.33 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.34- Doporučení - Soudní rozhodnutí o výchově



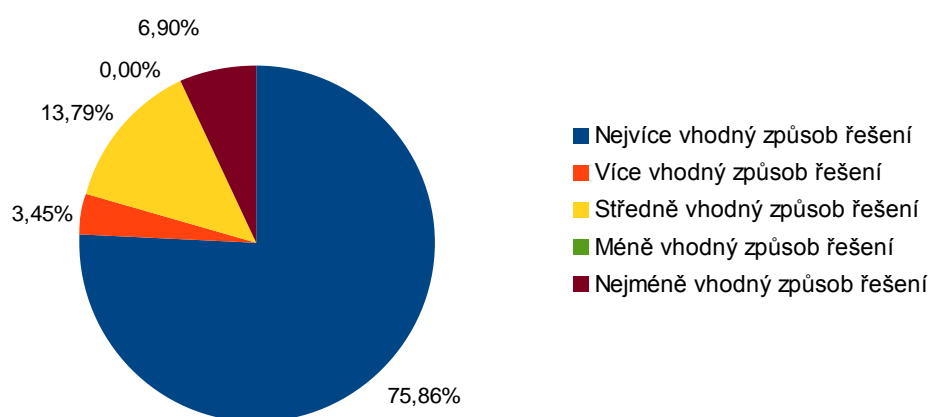
9.10.2. Doporučení 2 – Mediace k dohodě rodičů

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce vhodný způsob řešení	22	75,86%
Více vhodný způsob řešení	1	3,45%
Středně vhodný způsob řešení	4	13,79%
Méně vhodný způsob řešení	0	0,00%
Nejméně vhodný způsob řešení	2	6,90%
Suma	29	100,00%

3 respondenti neodpověděli.

Tab. č.34 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.35- Doporučení - Mediace k dohodě rodičů



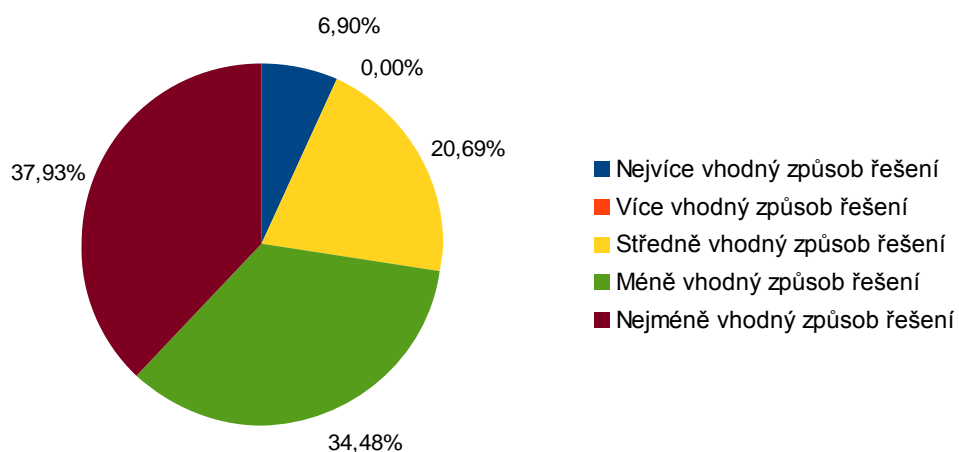
9.10.3. Doporučení 3 – Návrh na další znalecké posudky, tentokrát na osobnost rodičů.

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce vhodný způsob řešení	2	6,90%
Více vhodný způsob řešení	0	0,00%
Středně vhodný způsob řešení	6	20,69%
Méně vhodný způsob řešení	10	34,48%
Nejméně vhodný způsob řešení	11	37,93%
Suma	29	100,00%

3 respondenti neodpověděli.

Tab. č.35 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.36 - Doporučení - Návrh na další znalecké posudky



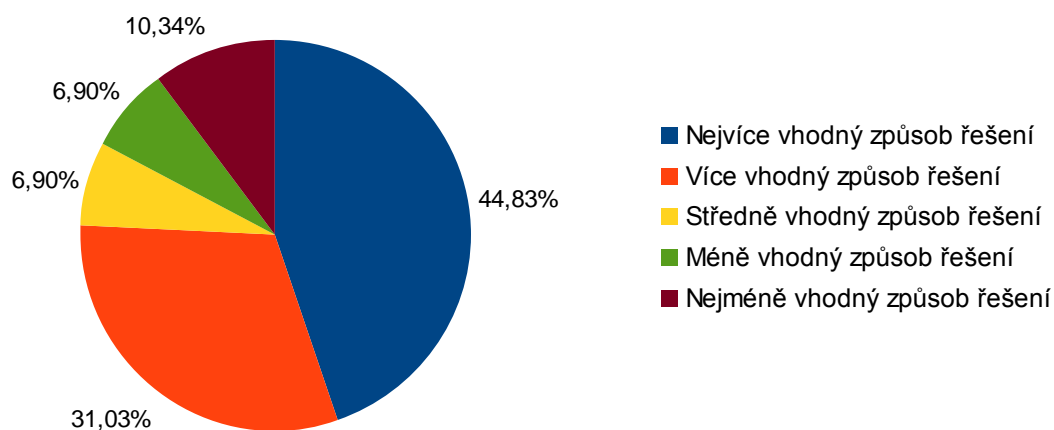
9.10.4. Doporučení 4 – Rodinná terapie k vyřešení vztahových záležitostí rodičů.

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce vhodný způsob řešení	13	44,83%
Více vhodný způsob řešení	9	31,03%
Středně vhodný způsob řešení	2	6,90%
Méně vhodný způsob řešení	2	6,90%
Nejméně vhodný způsob řešení	3	10,34%
Suma	29	100,00%

3 respondenti neodpověděli.

Tab. č.36 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.37 - Doporučení - Rodinná terapie



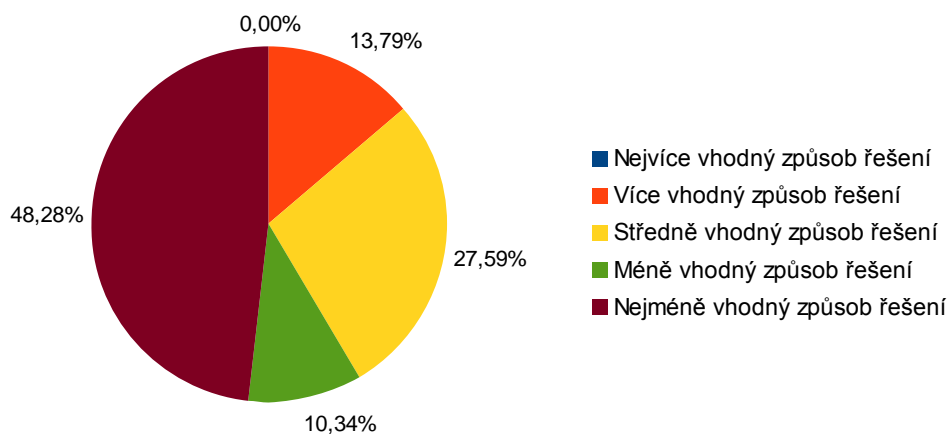
9.10.5. Doporučení 5 – Doporučení na ustoupení ze sporu a ponechání dítěte druhému rodiči ve výlučné péči.

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce vhodný způsob řešení	0	0,00%
Více vhodný způsob řešení	4	13,79%
Středně vhodný způsob řešení	8	27,59%
Méně vhodný způsob řešení	3	10,34%
Nejméně vhodný způsob řešení	14	48,28%
Suma	29	100,00%

3 respondenti neodpověděli.

Tab. č.37 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.38 - Doporučení - Doporučení na ustoupení ze sporu



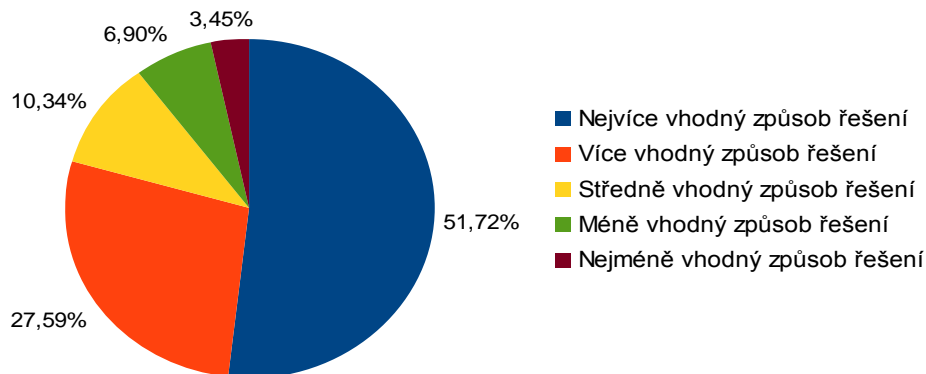
9.10.6. Doporučení 6 – Vyjádření dítěte (pokud je k tomu způsobilé), zda chce střídavou výchovu či nikoliv.

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce vhodný způsob řešení	15	51,72%
Více vhodný způsob řešení	8	27,59%
Středně vhodný způsob řešení	3	10,34%
Méně vhodný způsob řešení	2	6,90%
Nejméně vhodný způsob řešení	1	3,45%
Suma	29	100,00%

3 respondenti neodpověděli.

Tab. č.38 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.39 - Doporučení - Vyjádření dítěte



Shrnutí výsledků k otázce č. 10

Dle dosažených výsledků, by dotázaní psychologové doporučili jako nejvíce vhodný způsob řešení sporu o výchovu dítěte, jak je uvedena v otázce č. 10, mediaci. Odpovědělo takto 75,86% respondentů (17 odpovědí), dalších 51,72% respondentů (15 odpovědí), by jako jiný nejvíce vhodný způsob řešení sporu, doporučilo vyjádření dítěte samotného. Dalším nejvíce vhodným řešením označili respondenti rodinnou terapii - 13 odpovědí (44,83%). 31,03% respondentů (9 odpovědí), by doporučilo rodinnou terapii jako více vhodný způsob řešení sporu. Naopak za nejméně vhodný způsob řešení uvedeného sporu označilo 58,62% respondentů (17 odpovědí) soudní rozhodnutí o výchově. Taktéž ustoupení ze sporu a ponechání dítěte druhému rodiči ve výchově, označilo za nejméně vhodný způsob řešení 48,28% respondentů (14 odpovědí).

34,48% respondentů (10 odpovědí) za nejméně vhodný způsob řešení uvedeného sporu považují další znalecké posudky. Ty označilo dalších 11 respondentů - 37,93%, také za méně

vhodný způsob řešení. Jako středně vhodný způsob řešení by doporučilo 27,59% respondentů (8 odpovědí), ustoupení ze sporu a ponechání dítěte druhému rodiči. Dále viz graf č. 34-39.

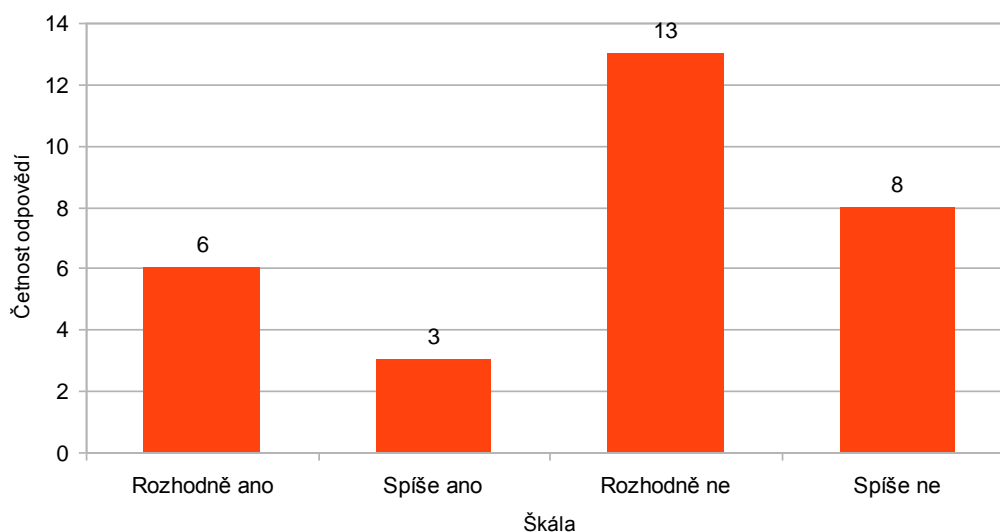
9.11 Otázka č.11

Považujete znalecké posudky na výchovnou způsobilost rodičů za nezbytné při sporu rodičů o výchovu dítěte?

Škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Rozhodně ano	6	20,00%
Spíše ano	3	10,00%
Rozhodně ne	13	43,33%
Spíše ne	8	26,67%
Suma	30	100,00%

Tab. č.39 – Vyhodnocení četnosti odpovědí
2 respondenti neodpověděli.

Graf č. 40 Četnost odpovědí pro jednotlivé škály



Shrnutí výsledků k otázce č.11

Dle dosažených výsledků 43,33% respondentů (13 odpovědí) znalecké posudky na výchovnou způsobilost rodičů rozhodně nepovažuje za nezbytné. Dalších 26,67% respondentů (8 odpovědí) uvedlo odpověď, že spíše nepovažují za nezbytné. K odpovědi rozhodně ano, tedy jsou rozhodně nezbytné, se přiklonilo 20% respondentů (6 odpovědí). Dále viz graf č. 40.

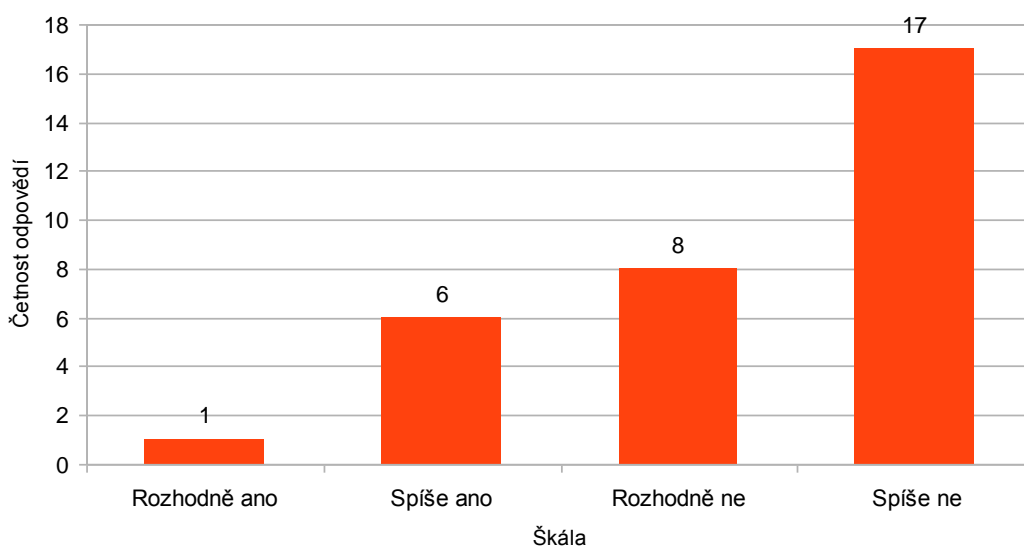
9.12 Otázka č.12

Souhlasíte se stávající změnou právních předpisů o střídavé výchově, kdy pouhý nesouhlas jednoho z rodičů není důvodem, aby střídavá výchova nebyla?

Škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Rozhodně ano	1	3,13%
Spíše ano	6	18,75%
Rozhodně ne	8	25,00%
Spíše ne	17	53,13%
Suma	32	100,00%

Tab. č.40 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.41 - Četnost odpovědí pro jednotlivé škály



Shrnutí výsledků k otázce č.12

Z dosažených výsledků je patrné, že psychologové spíše nesouhlasí se stávající změnou právních předpisů o střídavé výchově, kdy již není nutný souhlas obou rodičů k jejímu uvedení v praxi. Odpovědělo takto 53,13% respondentů (17 odpovědí). Odpověď rozhodně nesouhlasím se změnou právních předpisů uvedlo 25% respondentů (8 odpovědí). 6 respondentů - 18,75% se přiklonilo k odpovědi spíše souhlasím. Pouze 1 respondent uvedl rozhodně ano, souhlasím.

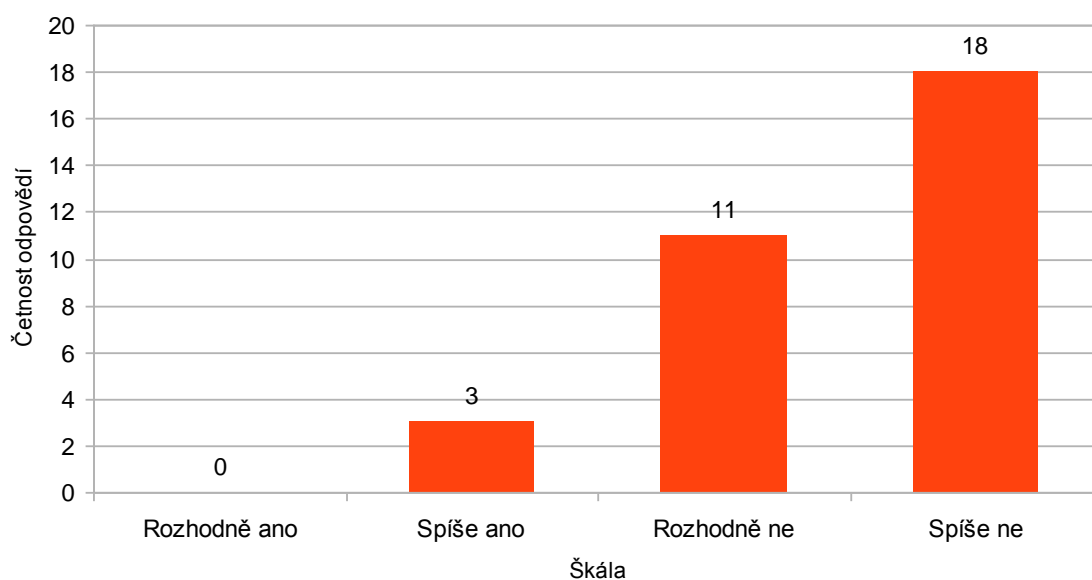
9.13 Otázka č.13

Považujete střídavou výchovu za regulátor konfliktovosti mezi rodiči? (tj. za variantu, která přinese zklidnění vztahu mezi rodiči v zájmu jejího fungování.)

Škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Rozhodně ano	0	0,00%
Spíše ano	3	9,38%
Rozhodně ne	11	34,38%
Spíše ne	18	56,25%
Suma	32	100,00%

Tab. č.41 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.42 - Četnost odpovědí pro jednotlivé škály



Shrnutí výsledků k otázce č.13

Dle dosažených výsledků větší množství respondentů střídavou výchovu spíše nepovažuje za regulátor konfliktovosti mezi rodiči. Odpovědělo takto 56,25% respondentů (18 odpovědí). 34,38% respondentů (11 odpovědí) ji rozhodně nepovažuje za regulátor konfliktovosti mezi rodiči. Dále viz graf č. 42.

9.14 Otázka č.14

Kdo si myslíte, že by měl v otázce volby varianty výchovy dítěte rozhodovat?

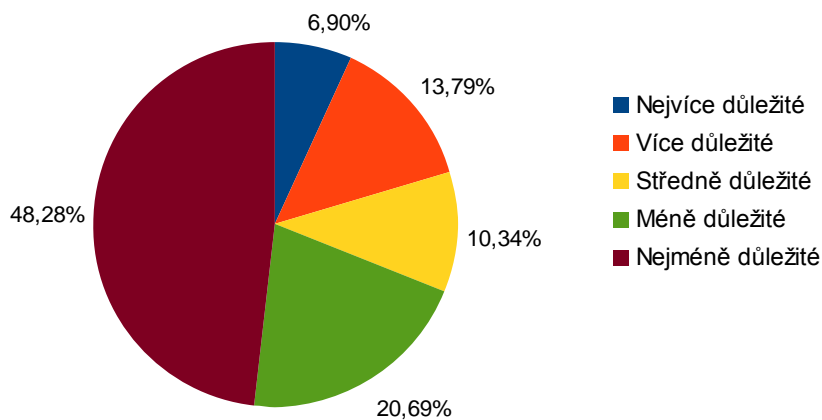
9.14.1. Kritérium 1 – Soud

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	2	6,90%
Více důležité	4	13,79%
Středně důležité	3	10,34%
Méně důležité	6	20,69%
Nejméně důležité	14	48,28%
Suma	29	100,00%

3 respondenti neodpověděli.

Tab. č.42 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.43 - Kritérium - Soud



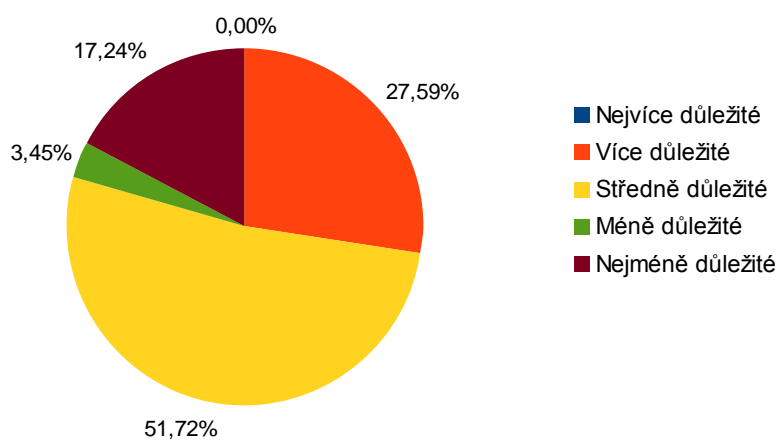
9.14.2. Kritérium 2 – Znalec

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	0	0,00%
Více důležité	8	27,59%
Středně důležité	15	51,72%
Méně důležité	1	3,45%
Nejméně důležité	5	17,24%
Suma	29	100,00%

3 respondenti neodpověděli.

Tab. č.43 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.44 - Kritérium - Znalec

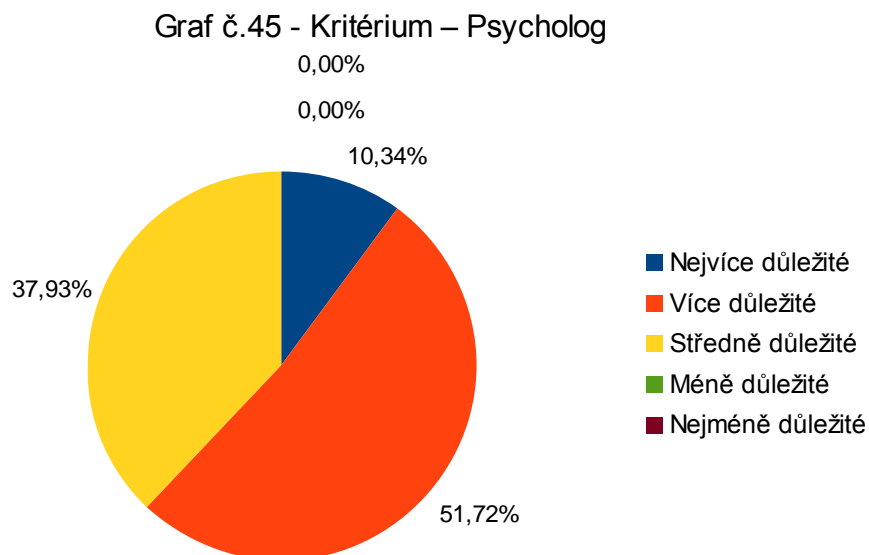


9.14.3. Kritérium 3 – Psycholog

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	3	10,34%
Více důležité	15	51,72%
Středně důležité	11	37,93%
Méně důležité	0	0,00%
Nejméně důležité	0	0,00%
Suma	29	100,00%

3 respondenti neodpověděli.

Tab. č.44 – Vyhodnocení četnosti odpovědí



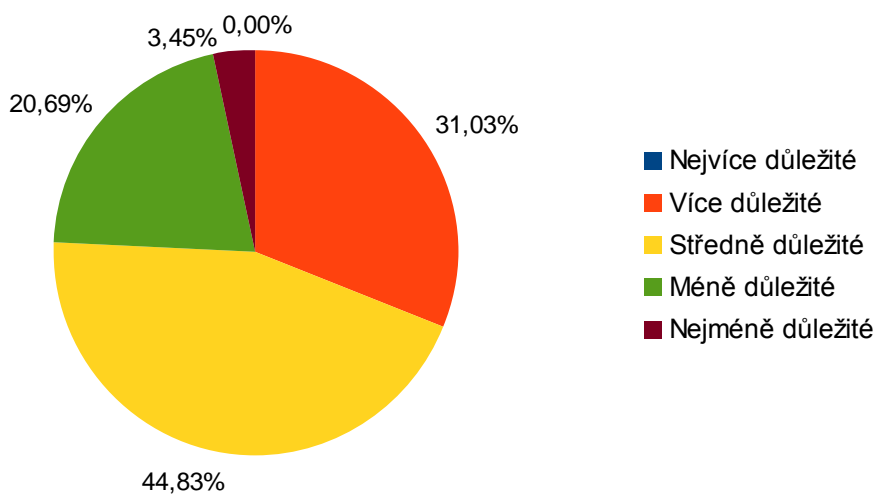
9.14.4. Kritérium 4 – Opatrovník

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	0	0,00%
Více důležité	9	31,03%
Středně důležité	13	44,83%
Méně důležité	6	20,69%
Nejméně důležité	1	3,45%
Suma	29	100,00%

3 respondenti neodpověděli.

Tab. č.45 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.46 - Kritérium – Opatrovník



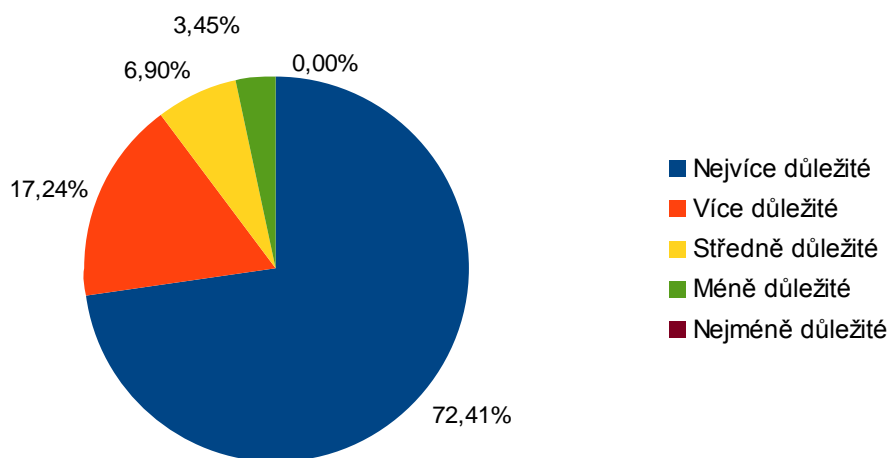
9.14.5. Kritérium 5 – Rodiče dítěte

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	21	72,41%
Více důležité	5	17,24%
Středně důležité	2	6,90%
Méně důležité	1	3,45%
Nejméně důležité	0	0,00%
Suma	29	100,00%

3 respondenti neodpověděli.

Tab. č.46 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.47 - Kritérium – Rodiče dítěte



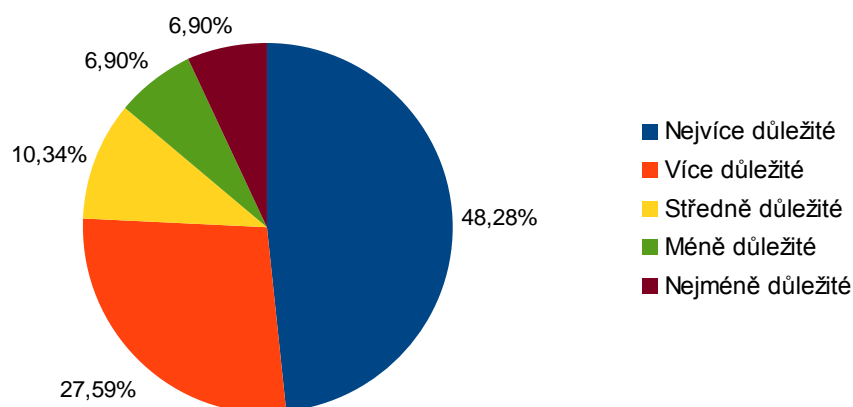
9.14.6. Kritérium 6 – Dítě, které je k tomu způsobilé

Hodnotová škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Nejvíce důležité	14	48,28%
Více důležité	8	27,59%
Středně důležité	3	10,34%
Méně důležité	2	6,90%
Nejméně důležité	2	6,90%
Suma	29	100,00%

3 respondenti neodpověděli.

Tab. č.47 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.48 - Kritérium – Dítě, které je k tomu způsobilé



Shrnutí výsledků k otázce č.14

Dle dosažených výsledků, dotazovaní psychologové považují **za nejvíce důležité**, aby v otázce výchovy dítěte rozhodovali rodiče dítěte - 72,41% respondentů (21 odpovědí), 48,28% respondentů by největší důležitost za rozhodnutí ponechali dítěti samému - 14 odpovědí.

Za **více důležité** považují dotazovaní psychologové rozhodnutí psychologa - 51,72% respondentů (15 odpovědí), 31,03% respondentů (9 odpovědí) považuje za takto důležité rozhodnutí opatrovníka, 27,59% respondentů (8 odpovědí), opět považuje za více důležité rozhodnutí dítěte samého. Za **středně důležité** považuje 51,72% respondentů (15 odpovědí), rozhodnutí znalce, 37,93% respondentů (11 odpovědí), tuto důležitost přikládá psychologovi. Za **méně důležité** v procesu rozhodování o výchově dítěte považují dotazovaní psychologové rozhodnutí soudu a opatrovníka - obě po 20,69% respondentů (6 odpovědí).

Za **nejméně důležité**, v procesu rozhodování o výchově dítěte přikládají dotazovaní psychologové soudu- 48,23% respondentů (14 odpovědí). Dále viz graf č. 43-48.

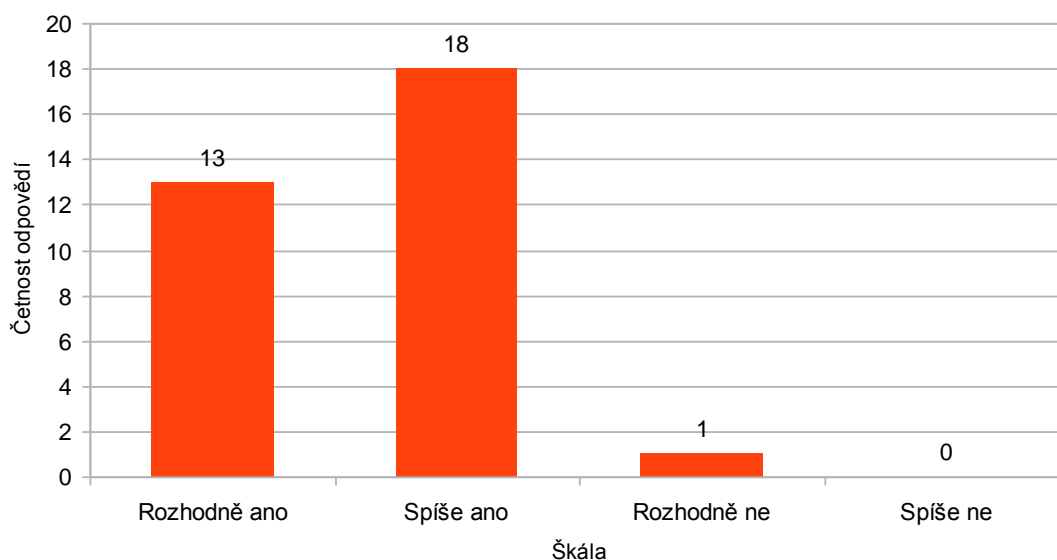
9.15 Otázka č.15

Myslíte si, že je vhodné požádat o vyjádření k otázce výchovy dítě, o které se ve sporu jedná, jestliže je k tomu způsobilé (dle zákona)?

Škála	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (fi=100 x ni/n)
Rozhodně ano	13	40,63%
Spíše ano	18	56,25%
Rozhodně ne	1	3,13%
Spíše ne	0	0,00%
Suma	32	100,00%

Tab. č.48 – Vyhodnocení četnosti odpovědí

Graf č.49 - Četnost odpovědí pro jednotlivé škály



Shrnutí výsledků k otázce č.15

Dle dosažených výsledků, považuje větší podíl dotázaných psychologů za spíše vhodné, aby se k otázce výchovy vyjádřilo dítě samotné, o které se jedná, pokud je k tomu způsobilé. Odpovědělo takto 56,25% respondentů (18 odpovědí). Za rozhodně vhodné toto považuje 40,68% respondentů (13 odpovědí). Dále viz graf č. 49.

DISKUSE

Téma práce, které si její autorka zvolila, tedy střídavá výchova, je téma nelehké a stále obestřené mnoha otázkami v podobě neznámých, na které lze jen stěží jednoznačně odpovědět. Střídavá výchova je v českých realitách stále pojem běžně se nevyskytující a tak její přijímání je pozvolné a doprovázené rozpaky, emocemi i odporem. Téma se stalo samo o sobě fenoménem posledních 10 let, čemuž přispívá i skutečnost velkého mediálního ohlasu a politického pozadí.

Tohoto úskalí si byla autorka práce vědoma již ve chvíli, kdy se rozhodla pro to, ponořit se do studia odborné literatury k této problematice a posléze výzkumného šetření. Proto se chtěla pokusit uchopit toto téma v kontextu širších souvislostí vývoje rodiny, jejích proměn, které korespondují se změnami ve společnosti a vedou k častějšímu rozpadu rodinného systému. Na základě prostudovaných publikací a odkazů, se pak autorka snažila co nejvíce nezájatě a přitom co nejblíže do celé situace nahlédnout s pomocí dotazníkového šetření, které mělo za cíl zjistit názory a postoje odborníků z řad psychologů. Autorka práce někdy sama při vyhodnocování odpovědí dotazníku zažívala rozporuplné pocity, dané vlastní osobní zkušeností, příběhy z okolí i dětských klientů z vlastní práce.

Autorka práce je také matkou - 3 dětí a proto ji toto téma zajímá a současně i zneklidňuje. Není lehké připustit si, že téma výchovy dětí přesahuje pouhý rámec mateřství a otcovství, ale má v mnohém podobu diplomatického umění vyjednávat mezi rodiči navzájem. Jde o umění hledat kompromisy, učit se trpělivosti a stále mít na mysli, že nejde o nás samotné, tedy matku a její prospěch, či otce a jeho prospěch, ale o štěstí a prospěch společných dětí. A ty samozřejmě potřebují oba rodiče, ať mají mezi sebou sebevětší spory. Autorka práce se ztotožňuje s názorem, který v práci zazněl, že nalézt v tomto rovnováhu, oprostit se od emocí z pocitu zraněnosti, křivdy, hněvu na toho druhého, je to nejtěžší, co čeká rozcházející se partnery mající děti. Cesta k tomu, stát se dobrými rodiči i přes krach jejich vztahu, není vždy lehká a bezbolestná. Ne každému se to podaří, ne každý je hned připraven, ne každý si uvědomuje důležitost tohoto poznání. Pro mnohé to může být dlouhá a velmi strastiplná cesta.

Autorka se proto snažila oprostit od vlastních předsudků vůči střídavé výchově a pohlédnout na věc očima těch druhých. Zvolila k tomuto účelu, po prostudování vztahující se literatury, dotazníkové šetření určené psychologům, kteří přímo pracují s klienty majícími střídavou výchovu, nebo ji zvažující. Předem si stanovila hypotézy k dané problematice a snažila se je ověřit. Z dosažených výsledků vyplynulo, že názory na střídavou výchovu se mezi odbornou veřejností různí, ale přesto vykazují styčné body, tedy oblasti, kde se většina psychologů shodne.

Na první hypotézu, že psychologové budou považovat střídavou výchovu za regulátor konfliktovosti, dostala autorka práce výsledky, které tuto hypotézu vyvracejí. Psychologové v největším počtu odpověděli, že střídavou výchovu spíše nepovažují za regulátor konfliktovosti.

Druhou hypotézu, že psychologové budou volit u mladších dětí kratší interval střídání, se jí získanými výsledky podařilo potvrdit.

Třetí hypotéza, že psychologové budou považovat rodinnou terapii za nejvhodnější způsob řešení sporu mezi rodiči o výchovu dítěte, byla taktéž vyvrácena. Největší počet psychologů, považuje za nejvhodnější způsob řešení sporu o výchovu dítěte mezi rodiči mediaci.

Čtvrtou hypotézu, že psychologové budou považovat věk 3 let za dolní hranici věku vhodnou pro střídavou výchovu, se potvrdit podařilo. Odpověděl takto největší počet psychologů.

To ale samozřejmě nebylo vše, co chtěla autorka práce zjistit. Z výsledků výzkumu se dále ukázalo, že psychologové nepovažují střídavou výchovu za variantu péče, která by se dala paušálně dát jako první možnost každému. Tedy jako metodu první volby porozvodové úpravy poměru dětí. Mezi nejvíc důležité kritérium při zvažování vhodnosti střídavé výchovy patřilo na prvním místě kritérium zachování stávající, nebo alespoň jednotné školy. Tím potažmo zachování stávajících sociálních kontaktů dítěte - spolužáci, přátelé z kroužků apod. Dále největší důraz kladou psychologové pro zdárné fungování střídavé výchovy na schopnost komunikace mezi rodiči, vstřícného jednání, schopnosti dohod apod., kterou označili za další nejvíc důležité kritérium, při zvažování vhodnosti střídavé výchovy. Komunikace ale na druhé straně nejčastěji působí problémy při fungování střídavé výchovy a následně konflikty během rozvodu i po něm. Překvapivě menší důraz je kladen na výchovné schopnosti obou rodičů. Na straně dítěte, považují psychologové za nejdůležitější kritérium vztah dítěte k oběma rodičům a taktéž osobnostní ladění dítěte a jeho věk. Psychologové by doporučili, aby rodiče se sporem o výchovu dítěte šli k mediátorovi namísto k soudci a měli na srdci, že hlavní důležitost, autorka práce by ještě dodala zodpovědnost, za celou záležitost je na nich, ne na znalcích, či soudcích. Rodičům dětí tedy dle výsledků patří největší důležitost jejich rozhodnutí o výchově vlastních dětí. Znaleckým posudkům psychologové přiřazují střední důležitost a rozhodně je nepovažují za nezbytné. Soudy spory rodičů o děti nevyřeší, pouze se budou snažit zachovat dítěti kontakt s oběma rodiči. Svědčí o tom přírůstek jim psychology nejmenší důležitosti v procesu rozhodování o výchově dětí. Dále je z výsledků zjevné, že velká část psychologů dává důležitost a význam názoru dítěte, zda takovouto úpravu vůbec chce. Psychologové v největším počtu nepovažují střídání dítěte mezi rodiči za vhodné v období batolecího věku a rovněž ani v období věku předškolního. S rostoucím věkem, postupně psychologové dle výsledků navyšovali délku možného trvání intervalu střídání vždy u jednoho rodiče. Od nejkratšího 2-3 denního v předškolním věku, pokud v této době střídavá výchova nastane, přes nejčastěji uváděný interval týdnů u mladších školních dětí, až po 14 denní interval u starších školních dětí. Ačkoli jako dolní hranici věku vhodného pro střídavou výchovu vidí věk tří let, samotné doporučení pro střídavou výchovu by směřovali do věku pozdějšího - mladšího školního, častěji také zmiňovaného věku 10 let. V tomto věku se také dítě již může k dané variantě úpravy výchovy vyjádřit. U dítěte, které má hyperaktivitu, by byli psychologové opatrní a spíše by střídavou výchovu nedoporučili. V případě střídání více sourozenců, by toto střídání podmiňovali věkem nejmladšího. A nakonec psychologové nesouhlasí se stávající právní úpravou, kdy již pro střídavou výchovu není nutný souhlas obou rodičů, a přesto může být nařízena.

ZÁVĚR

Ústředním tématem této diplomové práce byla střídavá výchova v ČR a její současný stav. Autorka práce se ale v širších souvislostech v teoretické části práce zabývala i tématy rodiny, jejího významu pro člověka, jejími proměnami korespondujícími s proměnami dnešní společnosti a vedoucími i k proměně v chápání rodičovství jak žen, tak mužů. Zabývala se též rozvody a jejich zvládnutím rodiči a taktéž dopady rozvodů jaké mají na děti. V samostatné kapitole neopominula uvést důležitá vývojová období dítěte a jeho potřeby v souvislosti s hrozícím, nebo již probíhajícím rozpadem rodiny a tím ztrátou trvalého soužití obou rodičů s dítětem pohromadě.

S proměnou rodičovských rolí samotných rodičů, doznal změny i proces svěřování dětí do jejich péče po rozchodu. V posledních 10 letech došlo v tomto směru ke značným změnám o čemž svědčí nárůst dětí svěřených každoročně do střídavé výchovy rodičů. Je zjevné, že tento trend má vzestupnou tendenci a je otázkou, zda se střídavá výchova časem v ČR stane běžnou úpravou poměru dětí po rozchodu rodičů podobně, jako je tomu v zemích Skandinávie. V práci byla tomuto tématu věnována pozornost z různých úhlů pohledu jak rozvádějících se žen – matek, tak mužů – otců, na základě již uskutečněných výzkumů pod záštitou sociologického ústavu AV ČR. Práce se věnovala současnému stavu a možnostem, které se nově otevřely, ale také jejich úskalím, které s přijetím této varianty péče o děti nastaly. Především konfliktům a soudním sporům o děti u rodičů, kteří se na střídavé výchově nedokáží, nebo nechtějí dohodnout, a kterých je v posledních letech také nárůst. Autorka práce nejprve na základě prostudované vztahující se literatury a uvedením náležitých odkazů, přiblížila situaci mezi názory odborníků, kteří na dané téma již publikovali své výzkumy, názory a úvahy.

Poté autorka práce zjišťovala pomocí dotazníkového šetření v empirické části práce názory a postoje odborníků, z řad psychologů, na střídavou výchovu. Vybrala si to k tomuto účelu psychology, pracující v poradenské oblasti pedagogicko – psychologických poraden s klienty, kteří řeší otázku výchovu svých dětí aktuálně, v současné době. Při zpracování získaných informací a dat, došla k některým shodným bodům v názorech mezi odborníky i přes jinak zjevnou názorovou různorodost. Samotné provádění výzkumu bylo ztíženo nelehkou dostupností psychologů a jejich časovou vyčerpávaností. Přesto se podařilo získat alespoň soubor 32 vyplněných dotazníků, ze kterých pak autorka práce čerpala závěry pro své otázky i hypotézy.

Autorka práce došla k závěru, kterým ani jednoznačně nelze doporučit střídavou výchovu, ani ji nelze jednoznačně nedoporučit. Mezi názory odborníků stále převažuje opatrnost vůči této formě úpravy, kdy by ji spíše nedoporučili jako první vhodnou možnost úpravy poměru dětí po rozchodu rodičů. Jedná se o stále moderní formu výchovy po rozchodu rodičů v českých realitách, která prochází obdobím transformace, kdy se mění i názory odborníků na ni v souvislosti s právními změnami a i vlivem zahraničních vzorů. Střídavá výchova má svá úskalí a vyžaduje určité podmínky pro to, aby mohla fungovat skutečně v zájmu dítěte. Dokládá to důraz, který byl kladen na předložená kritéria pro vhodnost střídavé výchovy z řad odborníků i převažující názor odborníků, že střídavá výchova spíše není regulátorem konfliktovosti mezi rodiči. Rodiče by tedy k přání ji mít v ideálním případě měli dojít sami. Bez nátlaku soudu či druhého rodiče. Pokud to není možné, stále by psychologové

upřednostňovali řešení jejich sporu formou mediace, vyjádřením dítěte, rodinnou terapií, posouzením psychologa, opatrovníka a až na posledním místě rozhodnutím soudu.

Výzkum, který autorka práce uskutečnila, tak může být považován za prvotní pokus zjistit, jak se staví k otázce vhodnosti střídavé výchovy odborná veřejnost, na kterou se klienti zvažující tuto formu péče mohou v budoucnu stále více obracet.

Dotazník pro psychology pracující s dětmi nebo rodinami

Dotazník byl vypracován za účelem zjištění názorů a postojů odborníků k otázce střídavé výchovy.

Je jakousi sondou do dané problematiky z pohledu odborníků.

Bude použit jako podklad k diplomové práci na téma: Jak se v ČR žije dětem a jejich rodičům aplikujícím po rozpadu rodiny režim střídavé výchovy.

1.	Považujete model střídavé výchovy za nejvhodnější porozvodovou úpravu poměru dětí, tedy jako metodu první volby?
	<input type="checkbox"/> Ano
	<input type="checkbox"/> Jen v některých případech
	<input type="checkbox"/> Ne
2.	Vyberte, která z uvedených kritérií, jsou dle Vašeho názoru nejdůležitější pro dobré fungování střídavé výchovy, očíslete podle důležitosti - alespoň 5-10.
	<input type="checkbox"/> Dobré výchovné schopnosti obou rodičů
	<input type="checkbox"/> Dobrý vztah dítěte ke každému z rodičů
	<input type="checkbox"/> Přiměřený věk dítěte
	<input type="checkbox"/> Dobrý zdravotní stav dítěte
	<input type="checkbox"/> Kvalitní vztah mezi rodiči (vzájemná úcta, slušnost apod.)
	<input type="checkbox"/> Schopnost komunikace, domluvy a vstřícného jednání mezi rodiči
	<input type="checkbox"/> Odpovídající ekonomické poměry obou rodičů
	<input type="checkbox"/> Vzdálenost bydlišť rodičů ve smyslu co nejbliž sobě
	<input type="checkbox"/> Úroveň informovanosti mezi rodiči (schopnost poskytování informací o stavu dítěte v období, kdy je u druhého rodiče)
	<input type="checkbox"/> Zachování stávající nebo alespoň jednotné školy
	<input type="checkbox"/> Pravidelnost ve střídání dítěte mezi rodiči
	<input type="checkbox"/> Flexibilní intervaly střídání dítěte mezi rodiči
	<input type="checkbox"/> Zachování dosavadních společných rituálů např. oslava narozenin či jiných významných rodinných událostí
	<input type="checkbox"/> Občasné vzájemné návštěvy rodičů v domácnostech
	<input type="checkbox"/> Neomezená možnost kontaktu pro dítě s druhým rodičem, než u kterého zrovna je
	<input type="checkbox"/> Podobné výchovné zásady v obou domácnostech
	<input type="checkbox"/> Podobné hodnotové zaměření rodičů
	<input type="checkbox"/> Jiné
	<input type="checkbox"/>
	<input type="checkbox"/>
3.	Existuje nějaké onemocnění dítěte, kdy lze říci, že střídavá výchova není vhodná?
	<input type="checkbox"/> Ano-prosím uveďte příklad
	<input type="checkbox"/> Ne
4.	Které z výše uvedených kritérií v bodě 2 se jeví jako nejproblematičtější při fungování střídavé výchovy v praxi? Prosím uveďte alespoň jedno.
	<input type="checkbox"/>
	<input type="checkbox"/>
	<input type="checkbox"/>
5.	Jaká je dle Vás nejnižší vhodná hranice věku dítěte pro střídavou výchovu?
	<input type="checkbox"/> Bez omezení věku
	<input type="checkbox"/> 1 rok
	<input type="checkbox"/> 3 roky
	<input type="checkbox"/> 4 roky
	<input type="checkbox"/> 6 let
	<input type="checkbox"/> 12 let
	<input type="checkbox"/> Jiná možnost
6.	Které z uvedených věkových rozmezí považujete za nejrizikovější pro rozpad rodiny?
	<input type="checkbox"/> Batolecí věk (1-3 roky)
	<input type="checkbox"/> Předškolní věk (3-6 let)
	<input type="checkbox"/> Mladší školní věk (6-11 let)
	<input type="checkbox"/> Starší školní věk (12-16 let)
7.	Jaké procento dětí (odhadem) představují ve Vaší poradně děti žijící v režimu střídavé výchovy?
	<input type="checkbox"/> Do 10%
	<input type="checkbox"/> Do 20%
	<input type="checkbox"/> Do 30%
	<input type="checkbox"/> Do 50%
	<input type="checkbox"/> Více
8.	Co byste doporučili v případě, že ve sporu rodičů o výchovu dítěte vyjdou znalecké posudky na výchovnou způsobilost rodičů nerozhodně (oba jsou schopni)?
	<input type="checkbox"/> Střídavá výchova je možná
	<input type="checkbox"/> Mediace k dohodě
	<input type="checkbox"/> Další znalecké posudky tentokrát na osobnost rodičů
	<input type="checkbox"/> Ukončení sporu rozhodnutím soudu o svěřeni do péče matky
	<input type="checkbox"/> Jiná možnost - prosím uveďte
9.	Považujete za správné, že došlo ke změně právních předpisů o střídavé výchově ve smyslu - střídavá výchova je možná i bez souhlasu obou rodičů?
	<input type="checkbox"/> Ano
	<input type="checkbox"/> Nejsem si tím jistý/á
	<input type="checkbox"/> Ne
10.	Považujete znalecké posudky na výchovnou způsobilost rodičů za nezbytné při sporu rodičů o výchovu dítěte?
	<input type="checkbox"/> Ano
	<input type="checkbox"/> Jen v některých případech
	<input type="checkbox"/> Spíše nápomocné
	<input type="checkbox"/> Ne

11.	Kdo si myslíte, že by měl v otázce výchovy dítěte rozhodovat?
	<input type="checkbox"/> Soud
	<input type="checkbox"/> Znalec
	<input type="checkbox"/> Psycholog
	<input type="checkbox"/> Opatrovník
	<input type="checkbox"/> Rodiče dítěte
<input type="checkbox"/> Dítě	
12.	Myslíte si, že je vhodné požádat o vyjádření k otázce výchovy dítěte, o které se ve sporu jedná?
	<input type="checkbox"/> Ne
	<input type="checkbox"/> Ano
	V případě, že ano, v kolika letech?
	<input type="checkbox"/> 6 let
	<input type="checkbox"/> 8 let
	<input type="checkbox"/> 10 let
	<input type="checkbox"/> 12 let
<input type="checkbox"/> 15 let	
<input type="checkbox"/> Jiná možnost (uveďte)	
13.	Jaký vliv by mělo mít toto vyjádření dítěte při konečném rozhodnutí o výchově?
	<input type="checkbox"/> Rozhodující
	<input type="checkbox"/> Je třeba k němu přihlídnout
	<input type="checkbox"/> Nemá vliv
14.	Jak hodnotí děti z Vaší praxe střídavou výchovu mezi rodiči?
	<input type="checkbox"/> Pozitivně
	<input type="checkbox"/> Spíše pozitivně
	<input type="checkbox"/> Spíše negativně
	<input type="checkbox"/> Negativně
	<input type="checkbox"/> Nechtějí hodnotit
15.	Jak hodnotí rodiče děti z Vaší praxe fungování střídavé výchovy?
	<input type="checkbox"/> Pozitivně
	<input type="checkbox"/> Spíše pozitivně
	<input type="checkbox"/> Spíše negativně
	<input type="checkbox"/> Negativně
	<input type="checkbox"/> Nechtějí hodnotit

Zpracovala: Bc. Miroslava Tomášková

5. ročník navazujícího magisterského studia - Sociální politika a sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii.

Dotazník pro psychology pracující s dětmi a rodinami

Dotazník byl vypracován za účelem zjištění názorů a postojů odborníků k otázce střídavé výchovy.

Bude použit jako podklad k diplomové práci na téma:

Střídavá výchova po rozchodu rodičů, současný stav

Poučení k vyplnění dotazníku:

Do barevně vyznačených políček označte křížkem Vaši vybranou odpověď případně více odpovědí. V některých případech prosím uveďte písemnou odpověď.

1.	Považujete model střídavé výchovy za natolik vhodnou formu úpravy poměru dětí po rozvodu/rozchodu rodičů, aby o ní bylo uvažováno jako o první volbě?				
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
	Ano				
	Ne				
2.	Která z uvedených kritérií považujete v procesu rozhodování o vhodnosti střídavé výchovy za důležitá na straně rodičů? Ke každému kritériu prosím přiřadte z číselné škály číslo, které pro Vás odpovídá hodnotě důležitosti a označte jej křížkem. 1-nejvíce důležité, 2-více důležité, 3-středně důležité, 4-méně důležité, 5-nejméně důležité. Pokud považujete za důležitá ještě jiná kritéria, uveďte je v tabulce níže u jiné.....				
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	1. Výchovné schopnosti obou rodičů
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	2. Vztah obou rodičů k dítěti
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	3. Zájem o výchovu dítěte u obou rodičů
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	4. Názor na střídavou výchovu u obou rodičů
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	5. Úroveň vzájemné komunikace, domluvy, vstřícného jednání a celkového vztahu mezi rodiči (úcta, slušnost / konflikty)
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	6. Ekonomické poměry obou rodičů
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	7. Vzdálenost bydlišť rodičů
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	8. Úroveň informovanosti mezi rodiči (např. poskytování informací o stavu dítěte v období, kdy je u druhého rodiče)
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	9. Možnost zachování stávající nebo alespoň jednotné školy
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	10. Režim ve střídání dítěte mezi rodiči (pravidelnost/flexibilita, intervaly střídání)
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	11. Ochota k zachování dosavadních společných rituálů (např. oslava narozenin, setkávání v domácnostech)
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	12. Výchovné zásady v obou domácnostech
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	13. Ochota umožnit dítěti kontakt s druhým rodičem, než u kterého zrovna je.
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	14. Jiné
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
3.	Která z výše uvedených kritérií v bodě 2 se Vám jeví pro fungování střídavé výchovy jako nejvíce problematická s ohledem na zájem dítěte? Prosím napište čísla vybraných kritérií a uveďte v čem vidíte jejich problematickosti. Pokud nebudou postačovat poskytnuté řádky, pokračujte prosím na volné listy na konci dotazníku.				
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
4.	Jaká je dle Vás, s ohledem na zájem dítěte, nejnižší vhodná hranice věku dítěte pro střídavou výchovu?				
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
	Prosím uveďte věk dítěte <input type="checkbox"/>				

5.	<p>Která z uvedených kritérií považujete v procesu rozhodování o vhodnosti střídavé výchovy za důležitá na straně dítěte? Ke každému kritériu prosím přiřadíte z číselné škály číslo, které pro Vás odpovídá hodnotě důležitosti a označte jej křížkem. 1-nejvíce důležité, 2-více důležité, 3-středně důležité, 4-méně důležité, 5-nejméně důležité. Pokud považujete za důležitá ještě jiná kritéria, uveďte je v tabulce níže u jiné.....</p> <table border="1"> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>3</td><td><input type="checkbox"/></td><td>4</td><td><input type="checkbox"/></td><td>5</td></tr> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>3</td><td><input type="checkbox"/></td><td>4</td><td><input type="checkbox"/></td><td>5</td></tr> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>3</td><td><input type="checkbox"/></td><td>4</td><td><input type="checkbox"/></td><td>5</td></tr> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>3</td><td><input type="checkbox"/></td><td>4</td><td><input type="checkbox"/></td><td>5</td></tr> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>3</td><td><input type="checkbox"/></td><td>4</td><td><input type="checkbox"/></td><td>5</td></tr> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>3</td><td><input type="checkbox"/></td><td>4</td><td><input type="checkbox"/></td><td>5</td></tr> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>3</td><td><input type="checkbox"/></td><td>4</td><td><input type="checkbox"/></td><td>5</td></tr> </table> <p>1. Vztah dítěte k oběma rodičům 2. Věk dítěte (viz otázka č.4) 3. Zdravotní stav dítěte 4. Osobnostní ladění dítěte (schopnost adaptace, míra úzkostnosti, temperament apod.) 5. Vazby dítěte na jeho vztahovou (sociální síť) - myšleno rodinné vazby k sourozencům, prarodičům, spol. vazby - přátelé, spolužáci; spojené s místem bydliště 6. Možnost kontaktu pro dítě s druhým rodičem, než u kterého zrovna je 7. Jiné</p>	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	5	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	5	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	5	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	5	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	5	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	5	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	5
<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	5																																																														
<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	5																																																														
<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	5																																																														
<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	5																																																														
<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	5																																																														
<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	5																																																														
<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	5																																																														
6.	<p>Která z výše uvedených kritérií v bodě 5 se u dítěte, s ohledem na jeho zájem, jeví jako problematická při fungování střídavé výchovy? Prosím napište čísla vybraných kritérií a uveďte v čem vidíte jejich problematickosti. Pokud nebudou postačovat poskytnuté řádky, pokračujte prosím na volné listy na konci dotazníku.</p> <table border="1"> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td></td></tr> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td></td></tr> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td></td></tr> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td></td></tr> </table>	<input type="checkbox"/>		<input type="checkbox"/>		<input type="checkbox"/>		<input type="checkbox"/>																																																															
<input type="checkbox"/>																																																																							
<input type="checkbox"/>																																																																							
<input type="checkbox"/>																																																																							
<input type="checkbox"/>																																																																							
7.	<p>U dítěte je navrhována střídavá výchova a současně má dítě diagnostikovanou hyperaktivitu. Je dle Vás vhodné uvažovat o střídavé výchově?</p> <table border="1"> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td>Rozhodně ano</td></tr> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td>Spíše ano</td></tr> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td>Rozhodně ne</td></tr> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td>Spíše ne</td></tr> </table>	<input type="checkbox"/>	Rozhodně ano	<input type="checkbox"/>	Spíše ano	<input type="checkbox"/>	Rozhodně ne	<input type="checkbox"/>	Spíše ne																																																														
<input type="checkbox"/>	Rozhodně ano																																																																						
<input type="checkbox"/>	Spíše ano																																																																						
<input type="checkbox"/>	Rozhodně ne																																																																						
<input type="checkbox"/>	Spíše ne																																																																						
8.	<p>Prosím zakřížkujte, jaký byste doporučil/la interval střídání pro jednotlivé věkové kategorie.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Obden</th> <th>2-3 dny</th> <th>Týden</th> <th>14 dní</th> <th>Měsíc</th> <th>Jiné</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Batolecí věk (1-3 roky)</td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> </tr> <tr> <td>Předškolní věk (3-6 let)</td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> </tr> <tr> <td>Mladší školní věk (6-11 let)</td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> </tr> <tr> <td>Starší školní věk (12-16 let)</td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> <td><input type="checkbox"/></td> </tr> </tbody> </table>		Obden	2-3 dny	Týden	14 dní	Měsíc	Jiné	Batolecí věk (1-3 roky)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	Předškolní věk (3-6 let)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	Mladší školní věk (6-11 let)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	Starší školní věk (12-16 let)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>																																			
	Obden	2-3 dny	Týden	14 dní	Měsíc	Jiné																																																																	
Batolecí věk (1-3 roky)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>																																																																	
Předškolní věk (3-6 let)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>																																																																	
Mladší školní věk (6-11 let)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>																																																																	
Starší školní věk (12-16 let)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>																																																																	
9.	<p>V případě, že v rodině je více vlastních sourozenců, věkem kterého budete volit interval střídání?</p> <table border="1"> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td>věkem nejstaršího</td></tr> <tr><td><input type="checkbox"/></td><td>věkem nejmladšího</td></tr> </table>	<input type="checkbox"/>	věkem nejstaršího	<input type="checkbox"/>	věkem nejmladšího																																																																		
<input type="checkbox"/>	věkem nejstaršího																																																																						
<input type="checkbox"/>	věkem nejmladšího																																																																						

10.	Rodiče jsou ve sporu ohledně výchovy dítěte, oba chtějí dítě do své péče, znalecké posudky dopadly nerozhodně - oba mají stejné předpoklady dítě vychovávat. Co byste jim doporučili jako další vhodný postup k vyřešení jejich sporu? Na uvedené škále zakřížkujte číslo, které odpovídá míře vhodnosti Vašeho doporučení. 1-nejvíce vhodný způsob řešení, 2- více vhodný způsob řešení, 3-středně vhodný způsob řešení, 4-méně vhodný způsob řešení, 5-nejméně vhodný způsob řešení																																								
	<table border="1"> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr> </table>	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5																																					
1	2	3	4	5																																					
1	2	3	4	5																																					
1	2	3	4	5																																					
1	2	3	4	5																																					
1	2	3	4	5																																					
1	2	3	4	5																																					
1	2	3	4	5																																					
	<ol style="list-style-type: none"> Soudní rozhodnutí o výchově (střídavá výchova nebo výlučná péče jednoho z rodičů dle rozhodnutí soudu) Mediace k dohodě rodičů Návrh na další znalecké posudky tentokrát na osobnost rodičů Rodinná terapie k vyřešení vztahových záležitostí rodičů Doporučení na ustoupení ze sporu a ponechání dítěte druhému rodiči ve výlučné péči Vyjádření dítěte (pokud je k tomu způsobilé), zda chce střídavou výchovu či nikoliv. Jiná možnost, prosím uveďte 																																								
11.	Považujete znalecké posudky na výchovnou způsobilost rodičů za nezbytné při sporu rodičů o výchovu dítěte?																																								
	<input type="checkbox"/> Rozhodně ano <input type="checkbox"/> Spíše ano <input type="checkbox"/> Rozhodně ne <input type="checkbox"/> Spíše ne																																								
12.	Souhlasíte se stávající změnou právních předpisů o střídavé výchově, kdy pouhý nesouhlas jednoho z rodičů není důvodem, aby střídavá výchova nebyla?																																								
	<input type="checkbox"/> Rozhodně ano <input type="checkbox"/> Spíše ano <input type="checkbox"/> Rozhodně ne <input type="checkbox"/> Spíše ne																																								
13.	Považujete střídavou výchovu za regulátor konfliktovosti mezi rodiči? (tj. za variantu, která přinese zklidnění vztahu mezi rodiči v zájmu jejího fungování)																																								
	<input type="checkbox"/> Rozhodně ano <input type="checkbox"/> Spíše ano <input type="checkbox"/> Rozhodně ne <input type="checkbox"/> Spíše ne																																								
14.	Kdo si myslíte, že by měl v otázce volby varianty výchovy dítěte rozhodovat? Ke každému kritériu prosím přiřadte z číselné škály číslo, které pro Vás odpovídá hodnotě důležitosti jejich názoru a označte jej křížkem. 1-nejvíce důležité, 2-více důležité, 3-středně důležité, 4-méně důležité, 5-nejméně důležité.																																								
	<table border="1"> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr> </table>	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5					
1	2	3	4	5																																					
1	2	3	4	5																																					
1	2	3	4	5																																					
1	2	3	4	5																																					
1	2	3	4	5																																					
1	2	3	4	5																																					
1	2	3	4	5																																					
	<ol style="list-style-type: none"> Soud Znalec Psycholog Opatrovník Rodiče dítěte Dítě, které je k tomu způsobilé 																																								
15.	Myslíte si, že je vhodné požádat o vyjádření k otázce výchovy dítěte, o které se ve sporu jedná, jestliže je k tomu způsobilé (dle zákona)?																																								
	<input type="checkbox"/> Rozhodně ano <input type="checkbox"/> Spíše ano <input type="checkbox"/> Rozhodně ne <input type="checkbox"/> Spíše ne																																								

Zpracovala: Bc. Miroslava Tomášková

5. ročník navazujícího magisterského studia - Sociální politika a sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii.

**Posudek vedoucího diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení : Miroslava Tomášková

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Střídavá výchova v ČR, současný stav

Vedoucí/oponent* práce: Mgr. Eva Petráková

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 98

Počet stránek příloh: 5

Počet titulů v seznamu literatury: 33

Počet internetových odkazů: 12

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		x		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	x			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		x		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

		x		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

		x		
--	--	---	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešení problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

		x		
--	--	---	--	--

Naplnění cílů práce

		x		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

		x		
--	--	---	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	x			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neuspěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost
výsledků v praxi

		x		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce
(publikace, referáty, apod.)

		x		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Co vás nejvíce překvapilo při sběru dat?
Zjišťoval někdo spokojenost dětí ve střídavé péči?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Ve své diplomové práci si autorka zvolila aktuální téma a zaměřila se na problematiku současného stavu střídavé péče v ČR což považuji, vzhledem ke studijnímu programu za vhodné.
Teoretická část diplomové práce je čtivá, dobře srozumitelná a obsahově plná. Autorka prokazuje, že umí pracovat s odbornou literaturou a že se nebojí prezentovat své vlastní názory a zkušenosti.
Praktickou část tvoří dotazníkové šetření, autorka zpracovala 32 dotazníků poměrně náročných na vyplnění. Vyhodnocení každé otázky je provedeno tabulkou i grafem což mi přijde zbytečné, u každé je také vždy shrnutí výsledků. Výstupy jsou srozumitelně shrnuty v závěrečné diskusi. Praktickou část považuji za dobře vypracovanou, obsahuje informace bez zavádějících komentářů.
V celé práci je patrná osobní zkušenost autorky a její profesionální přístup k danému tématu. Po formální stránce je práce pěkná.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborně – velmi dobře

Datum, podpis:

10.9.2013

Mgr. Eva Petráková



**Posudek oponenta diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Bc.Miroslava Tomášková
 Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii
 Název práce: **Střídavá výchova v ČR, současný stav**
 Oponent práce: PhDr.Václava Masáková

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh):98
 Počet stránek příloh:5
 Počet titulů v seznamu literatury: 34

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

			3	
--	--	--	---	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

			3	
--	--	--	---	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		2		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

			3	
--	--	--	---	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

		2		
--	--	---	--	--

Naplnění cílů práce

		2		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

		2		
--	--	---	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Návaznost kapitol a subkapitol

		2		
--	--	---	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		2		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

		2		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Optimální model střídavé výchovy – podmínky
Úloha OSPODu při řešení možnosti střídavé výchovy dítěte, limity
Konflikt rodičů – dopady na dítě v režimu střídavé výchovy

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Kladem práce je pohled na střídavou výchovu, vycházející z praxe dětských psychologů – i když počet respondentů spíše ukazuje na sondu, než empirický výzkum.
Obtížnost tématu se projevila i v tom, že se práce zabývá výlučně pohledem psychologů na zmíněnou problematiku a nepodařilo se jí zmapovat problém i z pozice rodičů usilujících o střídavou péči, popř. rodičů i s relativně dobrou zkušeností s tímto modelem.
Vlastní zkušenost autorky se potom promítá i do pohledu na samotnou problematiku.
Citace nejsou přehledné, v textu využívané odkazy nelze odlišit od vlastních úvah autorky.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: dobře

V Praze, 9.9.2013


PhDr. Václava Masáková